

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike.

inzerati: do 9 petič vrst 1 D, od 10—15 petič vrst 1 D 50 p, večji inzerati petič vrst 2 D; notice, poslane, izjave, reklame, preklicji petič vrst 3 D; poroke, zaroke velikost 15 vrst 30 D; ženitne ponudbe beseda 75 p. Popusti le pri naročilih od 11 objav naprej. — Inzeratni davek posebej. Vprašanjem glede inzeratov naj se priloži znamka za odgovor.

Upravištvu „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knaflcova ulica št. 5, priljubno. — Telefon št. 394.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knaflcova ulica št. 5, I. nadstropje
Telefon št. 34.
Dopise sprejema le podpisano in zadostno frankovano.
Rokopisov se ne vrača.

Posamezne številke:
v Jugoslaviji vse dni po Din 1—
v inozemstvu navadno dni Din 1, nedelje Din 1-25
Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja:		v Jugoslaviji		v inozemstvu	
		v Ljubljani	po pošti	v Ljubljani	po pošti
12 mesecev	12	Din 144—	Din 144—	Din 264—	Din 264—
6	6	72—	72—	132—	132—
3	3	36—	36—	66—	66—
1	1	12—	12—	22—	22—

Pri morebitnem povzemanju se ima daljša naročnina doplačati.
Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnini vedno po nakaznici.
Na samo pisarna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Ob petletnici državnega ujedinjenja.

»Državljanil Združite vse sile
v blaginjo naše domovine!«
(Uradni list št. 1, let. I, 31. X. 1918.

V Evropi še ne poznamo politične in državljanske miselnosti angleških in ameriških narodov. Zato zidamo razmerje do države izključno na patriotizmu čustva, ponosa, samoljubja in domovinske ljubezni. Naš patriotizem je predvsem naroden, medtem ko je patriotizem angleških in ameriških narodov političen ter pomeni pripravljenost na temeljnih pravnih idejah državne zajednice. Odtod prihaja, da so nam dražji zgodovinski spomini na bitke in svetle nacionalne dogodke in da še ne znamo pravilno, z notranjo, civilno pobožnostjo občutiti državno-pravne mejnike naše preteklosti. Tak državopraven mejniki, ki je presekala življenje našega naroda na dvoje, v razdobje tisočletnega suženstva ter v bodočnost ujedinjenega samostojnega življenja, praznujemo danes 1. decembra. Dne 1. decembra 1918 se je svedčano in formalno izreklo, kar je narodna volja in osvobodilna vojska bivše kraljevine Srbije že mesec dni prej izvršila. Potrdili so državno ujedinjenje jugoslovenskega ozemlja pokojne Avstrije s teritorijem bivših kraljevin Srbije in Črne gore v enotno novo državo, ki ji je poznejša ustavotvorna skupščina dala tudi enotne ustavne in upravne temelje. Na tem dogodku poživlja petletno življenje Srbov, Hrvatov in Slovencev v lastni in skupni državi. Na njem bo slonelo še dolga desetletja, in eventualno stoletja. Pač doslej, dokler bodo evropske narode vodili narodnostni ideali in bomo za mednarodno razdeljevanje evropskega ozemlja prisvajali narodnostna ločila!

Treba je listati po dnevnikih in uradnih listih iz leta 1918/19 in ponoviti v duhu dneve prevrata, kadar so preko naših glav doneli vojni, nacionalni in socialni dogodki največje zgodovinske važnosti. Tamkaj najdemo točen opis ljudi in njihovih dejanj, ko so proglasili državno ujedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev. Pravzaprav bi morali na glavni državni praznik razglasiti poslanico narodu države SHS, ki ga je obti prilikoli izdal predsedništvo Narodnega vijeća v Zagrebu, kjer čitamo addresso zagrebskega vijeća in pa odgovor tedaj še prestolonaslednika Aleksandra, s katerima se izvršuje čin državnega ujedinjenja. Ta zgodovinski dogovor tvori magno charto našega državnega prava.

»Vaša kraljevska Visokost!

Čutimo se srečne, da moremo v imenu Narodnega Veća Slovencev, Hrvatov in Srbov pozdraviti Vašo kraljevisko Visokost v prestolnici osvobodjene Srbije kot vrhovnega poveljnika zmagovite narodne vojske, ki je v skupni borbi z vojskami močnih zaveznikov ustvarila pogoje za izvršitev velikega dela našega narodnega ujedinjenja. Slovenci, Hrvati in Srbi, ki so na ozemlju bivše avstro-ogrske monarhije izvedli preobrat in začasno konstituirali nezavisno narodno državo, prožeti z idejo narodnega jedinstva in opri na veliko načelo demokracije, ki stremi za tem, da vsak narod sam odločuje o svoji usodi, so izrekli že v izjavi Narodnega Veća z dne 19. oktobra, da žele in hočejo, naj se združijo s Srbijo in Črno goro v edinstveno narodno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki bi obsegala vse sklopljeno ozemlje južnih Slovanov. Da se ta misel udeleži, je sklenilo Narodno Veće v svoji seji z dne 24. novembra, da proglasi ujedinjenje države Slovencev, Hrvatov in Srbov in Črno goro v edinstveno državo in je izbralo svoje odposlanstvo, ki stopa pred Vašo kraljevisko Visokost, da Vam ta sklep Narodnega Veća sporoči uradno in v svečani obliki.

»Gospodje odposlancil

Sprejemajoč to sporočilo sem uveren, da s tem činom izpolnjujem svojo vladarsko dolžnost, zakaj edino z njim končno udeležujem ono, kar so najboljši sinovi naše krvi, vse troje vere, vseh trojih imen, na obeh straneh Dunava, Save in Drine začeli pripravljati že za vladu blagopokojnega mojega deda kneza Aleksandra I. in kneza Mihajla, ono, kar odgovarja željam in stremljenjem mojega naroda ter v imenu Nj. Vel. kralja Petra I. proglašam ujedinjenje Srbije z zemljami nezavisne države Slovencev, Hrvatov in Srbov v edinstveno kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev.

V tem in vsem drugem delovanju se nadejam, da ostane naš narod do konca složen in močan, da stopi v novo življenje vedrejši in ponosnejši čela, vredni dostojne veličine in sreče, ki ga čaka.

Bodi nam vsekdar srečno in slavno naše kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev!

S petletnico državnega ujedinjenja praznujemo poleg zgodovinskega čina še naše dosedanje delo in naše bodoče naloge. Naša država čuva preleposti venec jugoslovenskih pokrajin, po katerih

rih stega kopica zunanjih sovražnikov svoje grabežljive roke. Na splošno smo svoj mednarodni položaj konsolidirali in v notranjosti napredujejo vse strani javnega življenja z veliko naglico. Obžalujemo pasivno politično vlogo gotovih prečanskih krajev in jo smatramo za poglavitno rano našega mladega državnega življenja. Upamo pa, da ni daleč čas, ko bodo Slovenci in Hrvati krenili na boljša pota in opustili malenkostno upravno nezadovoljnost. Tedaj se bodo oklenili višje naloge: osvajanja zunanjih in gospodarske politike za jadranje

sko orijentacijo jugoslovenske države. O taki Jugoslaviji smo sanjali v mladosti, tako Jugoslavijo narekuje zemljepisna lega, na nas vseh je, da izpolnimo akt 1. decembra z bogato vsebino nacionalno složnega, gospodarsko in kulturno v višino stremčega naroda! Živo verujemo v bližnjo dobo, ko bomo spadali tako gospodarsko kakor kulturno med prve evropske narode in se bo spoštovala Jugoslavija kot glavna sila Balkana in Jadrana! Takšni so daljni zgodovinski cilji državnega ujedinjenja 1. decembra 1918!

Jugoslovenska pravica do Primorja.

Jasen govor zgodovinskih in ljudskoštevnih podatkov. — Avstrija je vzgojila italijansko iredentstvo ob Adriji. — Klic po zakonu in naši večni pravici.

Več ko pred trinaest sto leti so naši predniki zasedli nele obširne panonske ravnine in sive vrhove planinskih gora. Še daleč od Triglava proti zapadu, marveč se je istočasno naselil naš rod tudi ob Adriji in segel globoko v furlansko nižino.

Papeža Gregorja, ki je umrl 1. 604., so trile skrbi, ker so stali stari Slovenci na pragu Italije. Sloveči longobardski pisatelj Pavel Dijakon (umrl 799) opisuje vroče in krvave boje, ki so jih bili furlanske vojvode s slovenskimi sosedil. Strašen je bil boj za mesto Čedad okoli 1. 660. Tam ob Nadiži še danes teče jezikovna meja med Slovenci in Furlani. Ti takozvani beneški Slovenci so bili dolgo dobo pod beneško republiko, ki je ravnala z njimi zelo obzirno ter jih je spoštovala kot mejne čuvare in jim radež dala precejšnjo avtonomijo. Živel so po svojih zakonih in sami so si volili županske sodnike, kateri so pisali razsodbe v slovenskem jeziku. Po furlanski ravnini so se naseljevali slovenski poljedelci, za kar imamo polno zgodovinskih podatkov, ki navajajo tudi prista staroslovenska imena kmetov, n. pr. Dragović, Stojan, Ivan, Beliša, Predislav, Stane, Vitgoj, Lastigoj, Dobrogoj in slična. Še danes je polno slovenskih krajevskih imen po Furlaniji, ki so svede prilagode furlanskemu narodu. Furlanski zgodovinar Nicoletti je pisal koncem 16. stoletja, da se je v srednjem veku po furlanskih vaseh govorilo več slovensko nego furlansko, ker je bila furlanščina takrat še neomikana in je neprijetno domela. Do Timentina in še dalje je oral Slovenec svojo zemljo, strahoval je Longobarde in živel potem z njimi v prijateljsstvu. Na dvoru longobardskih vojvod so govorili slovenski jezik. Najstarejši spomeniki naše besede so imena ohranjena v Svetovianiskem evangeliju. Prvi furlanski pesnik nosi slovensko ime Busiz (Božič).

Iz leta 1475. imamo vest, da je bila slovensčina domači jezik nižnjega ljudstva v Vidnu. Tako je bilo onostran Soče, tostran pa se je še toliko bolj držal naš slovenski jezik in ostal živ do današnjega dne in ostane tudi za bodoče. Gorica se navaja prvokrat v zgodovini s čisto slovenskim imenom leta 1001, leta 1377. se beleži glavni trg v Gorici s svojim pravim še danes veljavnim imenom: Travnik. Primož Trubar je pridigoval slovensko v Gorici in v Trstu.

Tudi Istra je že zdavnaj naseljena s Slovani. Že leta 804. so se na zborovanju na Rižanskem polju pritoževali meščani obmorskih mest, kako jih nadlegujejo paganski Slovani. Enej Sdvijski sredi 15. stoletja, da so Istro takrat imenovali kratkoma Slavonijo, ker je bila pretežna večina prebivalstva slovanska in se je tudi ob vseh obrežnih mestih govorilo slovensko.

Kar velja o Goricki, Furlaniji in Istri, velja tudi za Trst. Italijanski pisatelj Angelo Vivante je malo pred svetovno vojno stvarno razpravljal o italijanskem iredentizmu in prišel do zaključka, da tostran Adrije in Soče pravzaprav nimajo Italijani ničesar iskati. Kajti pravili Italijanov na tej strani ni in kar jih je, so le produkt nasilnega političnega vpliva v prvi vrsti v Trstu. Aspiracije prenapetih vročevrncev hranijo v sebi kati usodopolnih zapletljiv. Prvi ministrski predsednik združene Italije Alfredo Lamarmora je hotel imeti Benečijo in Trentin, našega slovanskega Primorja s Trstom pa nikakor ne. On je poudarjal: »ako bi Trst slučajno pripadal Italiji, bi bila ta posest za naše kraljestvo polna težkoč in natežljivih nevarnosti.« Naša zahteva po Trstu je tako opravičena, kakor po istrski in goricki zemlji. To je gruda, ki so jo zasedli naši dedje pred 1400 leti in naš rod se je vzdržal na gospodarskem, politič-

nem in kulturnem polju kljub pritisku italijanske gospode.

Po ljudskem štetju iz leta 1910. je imela Goricka 251.000 prebivalcev. Slovencev so našli 154.000, v resnici pa jih je bilo nad 160.000. Trst z okolico je štel 230.000 prebivalcev. Italijanski uradniki so bili našli Slovencev samo 56.000, v resnici pa jih je bilo v Trstu in v okolici nad 80.000, Hrvatov in Srbov pa okoli 12.000, torej Jugoslovenov najmanj 92.000. Istra je imela 404.000 prebivalcev. Italijanski uradniki so krčili naše število. V resnici je bilo v Istri najmanj 56.000 Slovencev in 181.000 Hrvatov in Srbov, torej 237.000 Jugoslovenov. V Primorju je bilo tako leta 1910. okoli 490.000 Jugoslovenov. Poglejmo še v Dalmaciji: Rimljani in Benečani so segali po dalmatinskem bregu in Avstrija je uveljavljala italijanski jezik v dalmatinski zemlji. Prebivalstvo je jugoslovensko in po ljudskem štetju leta 1910. je bilo v Dalmaciji prebivalstva 634.855. Od teh 610.669 Jugoslovenov, torej 96,19%; Italijanov je bilo samo 18.028 (na med njimi največ poitaliančencev!), torej le 2,84% vsega prebivalstva. In vendar je v Guinta-Mussolinijevi glavi Dalmacija »italianissima!« Italija ni imela nikakega razloga za prilaistev jugoslovenskega ozemlja. No zgodovinsko, ne gospodarsko, ne etnografsko se ni dala opravičiti nikak zahteva. Na zasedenem ozemlju vidimo še na nekdanji kranjski strani izključno Jugoslovene. Po ljudskem štetju je bilo v sodnem okraju Idrija 16.000 Jugoslovenov, v logaškem 7200 in v postojnskem 13.000, v vipavskem 12.300, v ilirsko-bistriškem 11.890, v senožanskem 5200. Na vsem tem ozemlju je bilo 15 Italijanov.

V Trstu z okolico imajo Italijani le v 10 okrajih večino, katerih ozemlje znaša 1255 ha, dočim imajo Jugosloveni v 20 okrajih večino in znaša njihovo ozemlje 8310 ha, zaledje nad staro deželno mejo je pa izključno jugoslovensko. V bivši avstrijski Goricki žive Italijani samo v štirih sednih okrajih in se da narodna meja natančno določiti, ker žive Italijani tudi v teh okrajih kompaktno skupaj in Jugosloveni zase. Ozemlja z italijansko večino je bilo v bivši avstrijski Goricki 56.166 ha, med tem ko znaša jugoslovensko 239.034 ha. Istra je v ogromni večini jugoslovenska, po šestem stanju ozemlja pa še celo, ker so Italijani po večini kompaktno naseljeni samo v obmorskih mestih in znaša ozemlje z italijansko večino 70.328 ha, med tem ko znaša z jugoslovensko večino 338.966 hektarjev. — Po tem ozemlju se da presoditi, katero pleme je v deželi avtohtono, Priloge jugoslovenskega zaledja k Trstu s 497.000 tam živječimi Jugosloveni zaradi 118.000

Kornel Makuszyński:

Žena s srcem.

Živel je nekoč mlad slikar, ki je imel silen talent in hlače slabe konstrukcije; ene same hlače, ki se pa o njih ne more nikdar reči, da so bile osamljene, ker je dvojina bistvena oznaka hlače. Razen tega ni imel ne očeta, ne matere, ne ničesar drugega v tej smeri. Ni imel krstnega lista, ni plačeval davka; ni hodil v cerkev, ne v akademijo, prav tako tudi ni mogel trpeti vode, trgovcev, policajev, dušnih pastirjev in hišnikov.

Imel je svoj čas psa, pa ga je koncem konca obesil za kljuko na vratih, ker se mu je zdelo, da ga spoštovana žival spominja na nekoga, ki ga ni imel rad. Imel je tudi lastni model, toda po štirinajst dnevnem pogajanju ga je odstopil prijatelju za dve kroni, tri ovratnike, eno belo in eno rumeno nogavico in za žličico čaja. Zato je bil osamljen kot poginula deva v puščavi ali kot velik pesnik ali kot stražnik, ki stoji sredi ulice. Osamljenost! Čemu mu bodo ljudje, a čemu bo slikar ljudem? Ni tr-

pel obiska, pa je zato, ko je prišel nekoč k njemu simpatičen žid (kajpak — s popolnoma prijateljskim namenom), slikar razkuštral lase, potegnil iz žepa roke, pogledal mračno in zakričal kot barve na njegovih slikah: »Koder te je prineslo, naj te odnese, ker sicer te prekolnem v imenu Boga!«

Toda naenkrat se je zgodilo, da se je slikar naveličal samotarijenja. Človek namreč ne more biti dolgo sam, kar je modra, božanska ustanova, kar bi sicer postale zemeljske kaznilnice odveč; in če bi ne bilo kaznilnic, bi ne bilo treba prava, ki je na vsak način potrebno v takih zadevah.

Slikar se je torej globoko zamislil in dejal duši svoji: »Sliši, najti moraš ženo, ker je žena potrebna za zdravje; žena pozdravi dušo in želodec, ki si si ga pokvaril z »lastno« kuhinjo.

Slikar je imel prav. Žalost osamljenosti je ostuden izrodek, in je že zato, da ne bo človek sam, potrebna žena na svetu. Kajpak, vsak si pomaga kakor zna: eden ima kanarčka, da ni sam, drugi psa, tretji mačka, nekateri zopet papigo ali udomačeno opico — čeprav

je žena še najboljša v vsej tej menažeriji. Žena ima silno dobro razvito čustveno privrženost, tako se zna čestokrat navezati na človeka, da jo je zelo težko odvezati. Angleške sufražete so šle v tej smeri še dalje: privzejo se na svetilnike in brzojavne droge.

Žena je zelo dobra zverinica. Ljubka je in simpatična, krasno joca, prelesto se smeje. Samo držati se je ne sme, ampak vedno se držati načela, da pametnejši popušča. Zdobro se lahko pri ženi doseže vse, kjer pač se ne da z dobro, tam je treba, hočeš-nočeš, naročiti svilen obleko ali par lakastih čevljev.

Zato je imel prav — kakor smo že rekli in ponavljamo brez potrebe še drugič — mladi slikar, ki si je zaželel žene, Toda žela po ženi je podobna še drugemu, kroničnemu vnetju hrbtnice. Ubogi slikar je vstal jutraj, se leno pretregnil in zamislil, in ko je zvečer legel v posteljo, je bil še bolj otožen in zamisljen. Vsakdo je po navadi otožen v takem slučaju, toda slikar je še posebej čustveno bitje, ki se mu vleče otožnost iz duše liki barva iz tube. To ni v vodi razkrojena otožnost, nego oljnata

otožnost, ki je ne moti niti brnenje muih in ki vse obvladuje ter je vedno sveža in enaka.

Oj, ubogi slikar!

Nekega dne ga je duhovno obsenčilo. To obsenčenje je navadno slično udarcu s krampom, ki se človek pod njim zaleti pod najbližji zid in z odprtimi usti dlje časa gleda kot tele v nova vrata.

Bilo je na večer. Sonce se je raztegnilo, kot da se je z zadnjim robom ujelo za vršiček stolpa, krvava svetloba njegova pa se je razlivala po bližnjih strehah. Oblaki so bili liki krava, nagrajena v pariškem Salonu. Ljudska masa je prišla na ulico in se prelivala od konca do konca, ker udarec in ulica imata po dva konca. Kočijaški konji so šepali kot ritem pri slabem pesniku. Zlati solnčni prah je prekril jetično drevje, ki se je vrstilo z ene in druge strani, kot berači po potu na pokopališče.

Slikar se je prijetno nasmehnil kočijaškemu konju, ki je z enim očesom škrlil prav neumno na dva mlada Poljaka, ki sta se zabavala z neko prav nedostojno igro. Nato je stopil slikar na

drugo stran ulice, ker je bila na tej koder je sedaj hodil, neka prodajalna, ki bi imela lahko napram njemu pretenzije, sicer ne velike, ampak le opravičene. Trenotek nato je bil zopet na tej strani, ker je bila zopet na drugi strani prodajalna, mimo katere spoštovani slikar ni hotel iti iz gotovega razloga. Toda ker je bilo v tej ulici na eni in drugi strani mnogo prodajaln, je šel slikar in se odvijal sleherni čas od ene na drugo stran in preklinjal v duši svoje očeta, ki je ustvaril njega, ni pa ustvaril zanj rente. Ljubezenski vzdih očeta, je misli slikar, vodi vedno k temu, da očetje pozabljajo na to, kaj bo, ker se veselo samo nad tem, kar je. Tako je torej veselo premišljal mladi slikar, ker vsak slikar misli, če nima slučajno nič boljšega opravila. Slikar namreč ni tako strašen, kakor slika. To je zelo kroško bitje, tudi tedaj, ko zakrivi nevarno čevlje in hiti z razkuštrano grivo iskati česa bi se napil. In če ga v tem času slučajno srečate na ulici, bo začel z vami sledeči razgovor:

»Ah, dragi prijatelj, si videl kie mo-

jo teto?« (Dalje prihodnjici.)

v Trstu se nahajajočih se Italijanov pomeni nasilje in krivico.

Narodnostna meja proti Italiji poteka od morja pri Timavu v ravni črti proti severu do proge Južne železnice, potem ob tej progi do Zagrada, od tu do železniškega mostu Južne železnice pri goriskem mestu, nato proti zapadu do hudournika Idrije, od Brazzana po kratki državni italijanski meji proti severu in nato proti zapadu, da se pritegnejo k nam beneški Slovenci. Gorška in Furlanija sta se delili gospodarsko in prometno tako, da se je morala Gorica prištevati k slovenskemu delu pokrajine in je bila njeno naravno središče, dočim so se Furlani Gorice naravnost izogibali, ker ni bilo zanje gospodarskega interesa v njej. Oni so doledno proglašali Gradišče ob Soči za svoje glavno središče. (Gradišče jim je bilo »la capitale del Friuli«.) Ko se je moško učiteljsko selilo iz Kopra, se je italijanski del preselil v Gradišče po želji Furlanov, slovensko učiteljsko pa se je razvilo v Gorici kot naravnemu središču Slovencev. Furlani so zahtevali tudi druge učne zavode in urade v svoje središče, v Gradišče ob Soči.

Po teh podatkih se vidi razločno, kakor je imel prav Angelo Vivante, ko je rekel, da Italijani tostran Adrije in Soče nimajo ničesar iskati. Iskali pa so vendar, ker so verjeli kriku primorskih poitalijančencev. Po njihovih poročilih so napadno informirali svoje zaveznike, da so ti mislili, da je vse avstrijsko Primorje z Dalmacijo vred čisto italijansko in da je na tem ozemlju le nekaj malega Jugoslovenov. Peščica! V resnici pa je bila peščica italijanska, vse drugo je bilo jugoslovensko. Kako so se čudili angleški vojni poročevalci, ko so prišli v goriska Brda, pa videli tam po vseh vaseh in selih izključno slovensko prebivalstvo. Širokih oči so izpraševali, kako, kdaj in odkod in dobili so odgovor, da biva tu in daleč naokoli po gorški deželi jugoslovenski rod. Italijani pa so Angležem lagali, da je vsa dežela čisto italijanska!

Italijanstvo je vcepilja Trstu, Primorju in Dalmaciji avstrijska politika. Da je držala trozveza in je vstrajala Italija v njej, v to svrhu bi bila avstrijska vlada pripravljena, poitalijančevati primorske dežele po želji irredentovcev, ki so imeli svojo zaslobo v Rimu. To se premalo povdarja pri na, kadar se govori o italijanstvu Primorja, o irredentizmu in o zahtevah rimske vlade po »Južniški« pokrajini. Avstrija je gojila italijanstvo ob Adriji, njena jadranska politika je potujčevala jugoslovenski rod v Trstu, Gorici, Istri in v Dalmaciji. Uradovalo se je italijansko in šele nekoliko let pred svetovno vojno je prišlo nekaj pravice v urade po neizmerno hudih bojih z Dunajem. Ali tik pred vojno je bil že pričel lezti Nemec v Primorje in visoka državna gospoda je izdeležovala veliki načrt za nemško izgledovanje ob Adriji.

Avstrijska vlada je vzgojila »irredentovce«, v ogromni večini ljudi jugoslovanske krvi, ki so najbolj vplili po po ulicah primorskih mest proti Avstriji in se navduševali za Italijo. Takrat pa v Italiji še niso bili nič kaj navdušeni za avstrijske neodrešene in pogostoma se je pripetilo, da so jih prav na kratko in nebratsko odsvolili po bližnjih italijanskih mestih, kamor so hodili tožiti svoje »gorje«. Včasih so se naravnost norčevali z njimi in čestokrat so jim povedali celo v obraz, da oni niso pravzaprav nikoli Italijani, marveč potujčenci. Pa tudi zemlje onstran Soče niso smatrali za italijansko. Italijanske novinarje so malo pred vojno pogostoma vabili v Gorico in ko so ti potem pisali svoje vtiske, so izjavljali, da so videli v Gorici sicer italijanske obraze, ali tam na Solkanski cesti so našli železo na jugoslovenski rod.

Zgrešena italijanska politika, ki se bo še brido maščevala, je zamislila vsebinsko londonskega pakta in francosko-angleški politiki, ki znajo gledati v bodoče čase, so se sprijaznili z italijanskimi vojnimi zahtevami, da so imeli toliko svobodnejše roke pri glavnem vojnem plenu. Italija je ugrabila jugoslovensko zemljo, ne da bi vprašala prebivalstvo, ali je zadovoljno, da pride pod njeno oblast? Oborožen ropar napade človeka, ki je brez obrambe, in mu vzame, kar dobi pri njem; če se zoperstavi, ga ubije.

Sedaj kriče po Italiji brezvestni ljudje, da je naša primorska zemlja že od nekdaj italijanska in bedasta je tista laž, da je Avstrija poslovanjala Primorje. Nobenega čustva do poštenja in resnice nima v sebi človek, ki kriči to v svet! Ali taki postajajo danes vsi, ki imajo besedo in moč v italijanski državi, od podesnega fašistovskega predrežja do samega Mussolinija! Skandal je to in v večno sramoto Italije!

Veliki Wilson je leta 1918. klical v svet, da naj se narodi in dežele ne premikajo od države do države, kakor da so reči ali kamenčki v neki igri, da nihče ne sme obvladati ali vladati kak narod, če tega prizadeji narod sam ne dovoli in konkretno je določil, da naj se izvede ureditev meja Italije z jasno znanimi narodnimi črtami. Glas vpijočega v puščavi...

Ze mnogo časa pred Wilsonom pa so mogočno donele po jugoslovanskem svetu veličastne besede goriskega narodnega buditelja dr. K. Lavriča. Znova se jih spominjam v trenutkih proslave nastanka Jugoslavije.

Na slovečem taboru v Sempasu je govoril: »Zbrali smo se pod milim nebom in pred vsem svetom, da izrečemo tu na starodavni slovenski zemlji, da hočemo, naj se zgodi karkoli, ostati zvesti in biti vedno vrednejši sinovi matere Slave. Ako so se naši pradedje v taborih z mečem branili pred groznimi napadi divjih Turkov in drugih sovražnikov, hočemo in moramo mi tukaj terjati in braniti svete pravice naroda našega in to z besedo in glasovanjem, kakor se spodobi svobodnim možem. V sprejeti resoluciji je zahtevala vsa ogromna ljudska množica, da naj se zedinijo vsi Slovenci. »Živela Slovenija! Svoji hočemo biti, svoj jezik hočemo imeti!«

In zaključil je dr. Lavrič svoj govor z večno veljavnim vslikom: »Z zakonom v eni roki, v drugi pa z večno pravico, ki jo je Stvarnik podelil vsakemu narodu, koga se bomo bali?«

Dr. Konrad Vodusek:

Vsem naprednim Slovincem v premislek.

Naši kmetiči niso na pravi poti. Kadar jih vprašam, kam da so pravzaprav namenjeni, hité ti odgovarjati z vladno in prebrisano besedo, da imajo svoje strokovne cilje, ki so jim v prvi vrsti pred očmi. In če jim z napredno svojo odkritosrčnostjo opomniš, da ta akcent strokovnosti v bistvu ne more pomeniti drugega nego separatizem, prijadrajo ti z velikim zgodovinskim predavanjem o taktičnih potrebah, ki tako na lahko zvenijo o mestnih in drugih škricih, katerih kmetijska prava politika pač ne prenese. Nihče jim tega naprednega odklona ne bi zameril, in namaj naš list, če bi bilo opravljeno in sicer v besedah, osebah in dejanjih. In še manj bi se drznili eden kakor drugi, doktati se sploh njihovega za napredno stvar, za politično in gospodarsko proubo in organizacijo gotovo zelo potrebne in tudi zelo splošno koristnega delovanja. Nasprotno, naša želja je bila, je in ostane, da bi kmetijska stranka na deželi vpepovsod orala svojo ledino, da med našim kmetijskim ljudstvom prav v smislu dobro nam znanega svojega programa zasine luč samozvesti in samostojnosti napram vsem duševnim kuratorjem in kuratelam, ki se dandanes v naši agrarni državi ravno tako kakor poprej kakor klopi dreže še naše kmetijske mentalitete. Saj je še dandanes — to je jasno — farovž še vedno v vsakem oziru orakel za naše ljudstvo. In kar je v župnišču za črno spoznano in proglašeno, to v mislih in očeh našega oratarja pač nikakor in vkljub še tako resničnemu, odkritemu prizadevanju in pregovarjanju ne more postati — belo.

Prepričani smo, da nam naši kmetiči strankarji te nujno potrebne trditve ne bodo prerekli, še manj pa zamerili. Mi pa jim radevolje priznamo, da so začeli vse to svoje gospodsko in politično delo s slovensko-idealno požrtvovalnostjo. In priznamo jim nadalje, da ta svoj boj za staro pravdo tudi vodijo z neokrnjenim in pravim nacionalnim idealizmom, ne mence se za zahrbitne in očitne gonje, katere uganja in uprizorja črna fronta in vojska zoper vsako napredno delovanje.

Da se je slovenskemu kmetu po prevratu zabilislo prav pošteno in jasno, da so mu že skoro odpadale vse mreže iz dotlej zaslepljenih oči, to stoji in o tem zgodovinskem dogodku nam ni treba razpravljati.

Ravno tako priznana in pa žalostna je resnica, da je temu hipnemu razsvetljenju sledila v kaj kratkem času še hujša noč in tema, ki je pri zadnjih skupščinskih volitvah, vsaj pri nas, razkrila zoper naravnost egiptovsko temo po deželi.

Klerikalni protiprilek in vrtnje z vsemi zelo znanimi svedri na kmetijske možgane in lahko jim dostopne pameti sta uspela in potisnila našo kmetijsko stranko v nepričakovano manjšino, pozicijo in opozicijo.

Pa tudi ta podeželni recidivni pojav pri zadnjih volitvah ni nikakor dehtniten, še manj pa tragičen. In tudi zmagovalni avtonomisti, klerikalni zagrizenci in odrešeni sličenimi bojimi kopji in klci niti ni nikar ne obetajo večnih nebes in triumfov med našim ljudstvom, med našimi le preveč dostopnimi in v lastni, krepki in pravilni sodbi še ne utrjenimi, pa vendar zavednimi kmeti.

Reakcija zoper pojave in učinke zadnjih volitev nastopi gotovo in — že prihaja. In tudi »Slovenec« petarde in ničlarske trude je ne bodo zadržale. Obilna dela dolg. In vseh teh svojih dolgov, ki so jih širokoustni klerikalci s svojo va-ban-que-politiko napravili in nakovali pri našem nič več zazidanem ljudstvu, ki so je napitili s svojimi nebotičnimi pa nemogočimi obljubami, ne bodo ti politični in še drugačni kramarji nikdar poplačali. Beograd jih, hvala Bogu, pozna, kakor jih spopada tudi

naš kmet, ki se ne straši več vseh teh bivših svojih diktatorjev, in naj še tako po koncu nosijo svoje glave in pamet.

No, pa vsak vihar se mora izdijati. In vsaka stvar na tem svetu ima svoj konec. Saj tudi slovenski klerikalci niti v sanjah ne mislijo, da jim drevje njihove separatistične ad hoc-politike zraste do tega ali onega neba.

Temboli pa je tedaj politična dolžnost pravil, recimo jugoslovenskih — in ne rimskih — Slovencev, da se ob pravem času, ko še traja po zadnjih volitvah sedanja ta klerikalna politična premoč, ta pojedina seve pri praznih loncih, združijo v nove vrste k novemu skupu in mu delu. Dovolj se je v zadnjem času že pisalo o tem našem vprašanju vseh vprašanih, ki se mora sedaj v naši državi čimprej rešiti na katerikoli način v pozitivnem in pravilnem smislu. Zalostno je za nas napredne Slovence, da se sedaj v domači državi ne moremo strniti v eno krepko vrsto, v enotno falango, ko smo vendar poprej v sovražni

nam Avstriji stali skupaj in se borili kakor en mož na vse strani! Ali ta napredna razcepjenost ni najgrši anahronizem? Ali smo za tako napredno sedanjost sanjali svoj dolgi, dolgi, vseh najlepših upov polni jugoslovenski sen?

Proč z osebnostmi! Proč z malenkostmi! Proč z ostanki in posledicami dosedanjih zmot! Proč z novimi zmotami! Ali se naša srca ne morejo najti v lepši domovinski ljubezni, ki jej moramo žrtvovati vse, prav vse, zlasti pa osebne, strankarske ozire in pomisleke v znamenju velikega skupnega ali vsaj paralelnega, navdušenega, domoljubnega, naprednega, prav nič osebnega in sebičnega, pač pa vedno in povsod stvarnega in dobrega dela?

Vsak začetek je težak. Toda prepričani bodimo vsi vkup, da nas iz sedanje razmetanosti edino ta pot pripelje čez vse druge težave do politične moči, do gotovih uspehov v bodočih bojih in do — skupnega cilja.

Telefonska in brzojavna poročila

Državni proračun.

Proračun

prometnega ministrstva sprejet.

— Beograd, 30. nov. (Izv.) Finančni odbor je večer razpravljal proračun prometnega ministrstva. Na dopolnilski seji je govoril posl. Fran Kremžar (kler.) o razmerah pri železniški direkciji v Zagrebu in kritiziral proračun. Navajal je nekatere nerednosti pri železniški upravi, tako da se postavljajo na progo neupravljeni pragi, ki ne morejo vzdržati vremenskih neprilic in kmalu strohne. Posl. dr. Sečurov (dem.) je napreje govoril o položaju železniškega uradništva ter je končno razpravljal problem novih železniških zvez z Jadranom. Izjavil je, da bo glasoval proti proračunu, ker ne zaupa vladi.

Posl. Vesensjak (kler.) je obsodil vladno prometno politiko v Sloveniji. Saja je bila ob 12. zaključena. Na popoldanski seji je prvi govoril posl. Voja Lazic (zemljorad.), ki je konstatiral, da vlada tudi v prometnem ministrstvu vodi samo strankarsko politiko, protestiral je proti povišanju železniških tarifov, ki onemogočajo potovanje seljakom. Posl. dr. Spah (musl.) je očital vladi, da ne vodi pravilne politike in noče skrbeti za pravilno zvezo z Jadranom. Posl. Popović (dem.) je priporočal gradnjo železnice Beograd-Prahovo, s katero progo bi dobila naša država važno zvezo med sovjetsko Rusijo in Sredozemskim morjem. Razni poslanci, tako Borisavljević, Gjorgijević in dr. Krizman so priporočali gradnjo raznih žel. prog. Gradnja železnice proge Ormož-Murška Sobotna bo privedla k leto končani. Priznava se veliko važnost direktne železne zveze s sovjetsko Rusijo preko Prahova. Razvil je železniški program. V prvi vrsti bo vlada skrbela za gradnjo drugega tira med Beogradom in Zagrebom. Glede projektirane Jadranske železnice je izjavil, da se bodo dela težko začela, ker je pač malo upanja, da bi naša država dobila od Bleerove skupine v svrhu gradnje te železnice še kako paro. Zgovarjal je povišanje železniških tarifov ter je navajal, da so znašali dohodki železnice v mesecu avgustu 130 milijonov in da se bodo vsled povišanja tarifov v mesecu septembru povečali na 200 milijonov dinarjev. Po kratkem govoru finančnega ministrski je zagovarjal postavke proračuna s finančnega vidika je odbor debato zaključil in prešel k glasovanju.

Za proračun prometnega ministrstva je glasovalo 18 poslancev, proti pa 12 poslancev. Danes ob 16. popoldne prične odbor razpravo o proračunu ministrstva za socijalno politiko.

Oster afront „Obzora“ proti Radiću.

— Zagreb, 30. nov. (Izv.) Današnji »Obzor« prikratk je na zelo presenečljiv način napad Radića in njegovo propagandno akcijo v Londonu. Po mnenju hrvaških političnih krogov bo imela ta afront »Obzora« proti Radiću dalekosežne posledice v hrvaškem političnem življenju. Kakor znano, je Radić v svojem 34. pismu iz Londona, objavljenem v »Slobodnem domu« pod naslovom »Hrvatska na bodoči mirovni konferenci«, približal informacije, da so Amerika, Anglija in Rusija izdelale načrt o preureditvi Balkana in Srednje Evrope sploh. Načrt te preureditve je Radić imel sam v rokah. Na Balkanu se ima osnovati jugoslovanska konfederacija. To konfederacijo naj bi sestavljale federativna Hrvatska, Crnagora in Makedonija. Bolgarska ne bi prišla v poštev. Radić ne šteje Srbije v to konfederacijo. Hrvatska bi sestojala kot federativna država iz Hrvatske, Slavonije, Slovenije, Dalmacije, Bosne in Hercegovine ter dela Vojvodine.

»Obzor« k temu pismu piše oster komentar, da se, kakor to dokazuje odkrite bolgarske vlade o komunistični zaroti, ruski sovjeti živo zanimajo za Balkan in sklanja vredi sedanjim militarizem v Beogradu. Radić vse gorje objavlja, ne pomisliv, pa kako globok vtis morejo napraviti taka prerokovanja. Njegovi pristali lahko verujejo razlogom. Toda revolucionarno Radićevo pismo je napravilo zelo slabo uslugo hrvaški stvari in Radićevo vrnje pristane. »Obzor« pripominja, da so take osnove ovira Radićevo načrto o sporazumu s Srbi glede ureditve naše države. Radićeva osnova jugoslovenske konfederacije je lažna utopijska, ki se morejo uresničiti le potem nove vojne ali revolucije. Po »Obzoru« je smatrati Radićevo pismo tudi za grožnjo proti Beogradu, ali pa je hotel zlojati svoje pristane, kar je

zelo deplacirano, ker noben pristav ne bo več vedel, kaj je pravzaprav prava osnova Radićevih idej, federacija s Srbi ali ne, sporazum s Srbi ali ne, ali konfederacija brez Srbov.

»Obzor« zaključuje svoj članek: »Tudi bi za Hrvatsko nujno, da Radić jasno in nedvoumno zavzame svoje stališče ter izjavi, kaj je pravzaprav njegov cilj, ker se to sedaj več ne ve.«

Parlamentarna situacija.

— Beograd, 30. nov. (Izv.) Danes ob 10. popoldne se sestane skupščina na plenarno sejo. Ta seja je zgolj formalnega značaja, vendar je v kuluarjih zelo živo in klubi so imeli večeraj seštanke, na katerih so razpravljali o nadaljni parlamentarni taktiki. Vlada je odločena forsirati z vsemi sredstvi sprejete proračuna in proračunsko debato voditi pozno v noč. Ker je vlada rešila na aktualnejša zunanje-politična vprašanja, je sedaj posvetila vso pozornost notranji situaciji. Glavna njena skrb je proračun, vlada skuša na vsak način doseči sporazum z opozicijo, da se proračunska debata skrajša. Odloči se danes na konferenci klubovih načelnikov. Prisotni so vsi načelniki, razen dr. Korosca, ki se nahaja v Ljubljani bolan.

Poleg budžeta vlada intenzivno razpravlja o administrativni razdelitvi države. Razvrstitev uradnikov bo tudi v kratkem končana. Finančni odbor ima pospešiti proračunsko debato in se bodo prihodnji teden vrstile seje dan in noč.

AVTONOMNI CARINSKI TARIFI.

— Beograd, 30. nov. (Izv.) Petčlanska komisija, kateri pripadajo Milan Todorović, Milan Savić, Vaso Dimitrijević, Šmid in Buljičić, je izgotovila načrt avtonomnega carinskega tarifa. Tarif temelji na sistemu zaščite domače industrije, obrti in poljedelstva. Po odobrenju ministrskega sveta bo minister trgovine predložil ta tarif narodni skupščini v razpravo.

Ljubljansko policijsko ravnanje ostane.

— Beograd, 30. nov. (Izv.) Beogradski »Preporod« je pred dnevi priobčil vest, da se ljubljanska policija namesti s 1. januarjem 1924 z orožništvom in da bodo nekateri policijski stražniki sprejeti v orožniški kader. Ta vest beogradskega lista je netočna. Po Vašem nalogu se je Vaš sotrudnik danes dopoldne informiral v ministrstvu notranjih del o tem ter je dobil zagotovilo, da je ta vest netočna in da v notranjem ministrstvu sploh nikdar ni bilo govorjeno o kaki spremembi pri policijskem ravnanju v Ljubljani. Ljubljanski mestni policijski ostane še nadalje njen delokrog, orožništvo pa njegova dosedanja funkcija. Resnica pa je, da se je na podlagi sklepov zagrebške policijske konference v ministrstvu razmotiralo vprašanje, kako organizirati mestno policijo za prestolico Beograd. V Beogradu namestila uvesti policijsko službo po zagrebškem oz. ameriškem vzorcu.

Vesti iz Italije.

Odhod španskega kralja. — Vatikan o »rinskem vprašanju«. — Nadalnje čakanje za rešitev reškega problema. — Gonja proti Storzi in Barrerji. — Železniška konferenca.

— Rim, 29. novembra. (Izv.) Španski kralj se je večer odpravil iz neapoliskega pristanišča domov. Poslal je pred odhodom toplo zahvalo za lep sprejem v Italiji. Poveljeval je v svojih govorih Italijo in zlasti fašizem tako, da si je prislužil častno šaržo fašistovskega korpusa. Sedaj posluša rimski politiki, kaj pravilo angleški in francoski listi o posetu španskega kralja. Pripisujejo mu soglasno važen pomen za Sredozemsko morje in za bodočnost južne Amerike. Francija si še pomnoži svojo morančo in potem bo lahko z Anglijo strahovala špansko - italijansko zvezo ali pa se lahko razvije francosko - italijansko - španska zveza, kakor pač bo kazalo.

— Rim, 29. novembra. (Izv.) Oglasil se je k posetu španskega kralja Vatikan in na razna izjavljanja piše »Osservatore Romano«, da ni treba misliti, da se je tem povo-

dom kaj izpremenilo v »rinskem vprašanju« in Vatikan se ni odpovedal »neomajnim pravicam apostolske stolice«. »Rana, ki se je otvorila 20. septembra 1870., se ne zdravi z gorkimi obkladki; rana je in ostane vedno, dokler se ne poskrbi za način, da bo sveta stolica ne samo uživala svobodo in neodvisnost, do katere ima pravico, marveč da bo prepričan ves svet o tem, da jo tudi v resnici uživa.« List izreka istočasno Mussoliniju priznanje za velike dobrote, ki jih je storil za stvar cerkve, ker je vrnil dolžno čast moralnim in duhovnim vrednostim vere.

— Rim, 29. novembra. (Izv.) K reške-mu vprašanju piše »Giornale d'Italia«, da ni treba verjeti tudi sedanjim poročilom glede reševanja reškega problema, ki prihajajo z ene strani. Meni da so le strankarska igra. Zaključuje, da ni še nikake gotovosti glede Reke. »Če kaj smo že toliko časa, takoj mirno se daj!«

— Rim, 29. novembra. (Izv.) Conte Storza, bivši zunanji minister in poznejši poslanik v Parizu, je padel v veliko nemilost pri fašistih. Tisto pismo njegovega glave Barosa jih še vedno bode in zameril se jim je s svojim odstopom pri nastopu fašistovske vlade. »Sokorik« se od takrat ni, Sedal je pa francoski poslanik Barrere govoril z njim. Radi tega se je izšla strašna fašistovska jeza tudi na Barrerjo. — Storzo psujejo javno prav surovo, Barrerjo pa groze.

— Bologna, 29. novembra. (Izv.) Predvčeršnjim se je pričela mednarodna železničarska konferenca, ki se je baviła z vprašanjem tarif in železniško brzojavno med Trstom in Čehoslovasko. Navzven je bilo 12 delegatov. Posvetovanja se vrše pod predsedstvom zastopnika češkoslovaških železnic. Zastopano je tudi jugoslovensko železniško ravnanstvo.

Sestanek Male antante.

— Beograd, 30. nov. (Izv.) Zunanji ministri držav Male antante se po običnem poročilu sestanejo v Beogradu dne 7. januarja prih. leta. Sestanek bo trajal tri dni 7., 8. in 9. januarja.

— Beograd, 30. nov. (Izv.) Glede razpravnega programa konference držav Male antante je dosežen med interesiranimi vladami sporazum. Konferenca bo razpravljala o splošni zunanje-politični situaciji, o stališču Male antante napram ostalim državam, razpravljala in fiksirala bismernice politike napram Madžarski in zavzela stališče o dovolitvi madžarskega posojila. Razpravljalo se bo tudi o reparacijskem problemu.

Vladna kriza v Nemčiji pred rešitvijo.

Kabinet Marx na vidiku.

— Berlin, 30. nov. (Izv.) Designirani državni kancelar Stegerwald je vrnil poverljeni mandat za sestavo vlade. Državni kancelar je poveril sestavo vlade voditelju katoliškega centra dr. Marxu. Dr. Marx je takoj večer pričel pogajanja s političnimi strankami. Njegova pogajanja so imela ta uspeh, da je danes dopoldne računati z definitivno sestavo nove nemške vlade. Dr. Marx postane državni kancelar.

VELIKA BREZPOSELNOST V NEMČIJI.

— Berlin, 29. nov. (Izv.) Število brezposelnih v nezasedeni Nemčiji znaša sedaj 1.250.000, število pomožnih delavcev, ki dobivajo državno podporo pa 1.772.000. V zasedenem ozemlju je nad 2 milijona brezposelnih.

EKSPLOZIJA MUNICIJSKEGA SKLADIŠČA V RUSIJI.

— Pariz, 29. nov. (Izv.) »Le Journal« poroča iz Helsinkij: V Zitomiru je eksplozivno municijsko skladišče rdeče armade. Židovski okraj se je po eksplozivni vnel. Okrog 20 oseb je našlo pod razvalinami sosednih hiš smrt. Število ranjenih je ogromno.

NEMIRI NA DUNAJSKI UNIVERZI.

— Dunaj, 29. nov. (Izv.) Danes je zasedlo okrog 100 nemško-neacionalnih akademikov univerzitetno klanje in zabranilo židovskim in socialističnim študentom dostop v univerzo. Na zahtevo svojih voditeljev so se akademiki končno umaknili. Pri spopadu v bližini univerze je bilo 6 akademikov aretiranih. Predavanja so se nadaljevala brez zapreke.

Položaj na Bolgarskem.

— Sofija, 29. novembra. (Izv.) Večeraj so na svečan način proslavljali 9. junij kot dan, ko je bil strmoglavljen režim Stamboljskega. Vse mesto je bilo v zastavah. V veliki zborovalni dvorani je bila slavnostna skupščina. Dvorana je bila okrašena z vsemi emblemi bolgarskih pokrajin, Makedonije in južne Srbije. Zadnja dva emblema sta bila v črnem floru. Slavnostnemu zborovanju so prisostvovali kar Boris, člani vlade, oficirski zbor, člani makedonske organizacije, dijaštvo in množično meščanstvo. Car Boris je imel na voljo govor, v katerem je proslavljala junštvo bolgarske vojske, ki mora biti prioritavna vedno braniti domovino. Po ulicah so se vršile velike manifestacije za osvobodjenje Makedonije in južne Srbije izpod srbskega »robtva«.

— Sofija, 29. novembra. (Izv.) Organizacija rezervnih oficirjev je izvolila za predsednika generala Ikonomova. Organizacija je sklenila stopiti v najtesnejše zveze z makedonskimi organizacijami.

— Sofija, 29. novembra. (Izv.) Minister financ je z odobrenjem vlade odredil kovanje novega bolgarskega novca. Koval se bo en lev iz nikla in aluminija. Novec bodo kovali Krupove tovarne v Nemčiji.

Velika poveljen v Sloveniji in na Hrvaškem.

Izstop vseh rek. — Več krajev pod vodo. — Zalog preplavljen. — Ljubljansko barje — veliko jezero. — Kopališče na Ljubljani izginilo. — Kranj v temi. — Odnešeni in porušeni mostovi. — Uničene železniške proge. — Človeške žrtve. — Ljudje in živina smrti nevarnosti. — Ravna med Brežicami in Zagrebom tudi pod vodo. — Škoda znaša več milijonov. — Vojaštvo in orožništvo v rešilni akciji.

Ljubljana, 30. nov.

Vsed ogromne množine zapadlega snega, ki se je začel radi sledečih mu nallivov dežja tajati, so izstopile v Sloveniji vse reke in nastala je poveljen, kakršne naši kraji že dolgo ne pomnijo. Izredno topla temperatura je povzročila, da je začel tudi v planinah sneg kopneti. Mali potočki so narasli v močvirne hudournike, rušeč vse pod seboj, reke Sava, Savinja in Drava so izstopile in preplavile vso bližnjo okolico. Pa ne samo Slovenija, temveč tudi veliki deli Hrvaške in sicer med Brežicami in Zagrebom je pod vodo. Železniški promet je na mnogih progah prekinjen, deloma popolnoma ustavljen. Zlasti na Gorenjskem je pri Podnartu uničen velik del proge, proga proti Zidanemu mostu je v skrajni opasnosti, mesto Celje z vso bližnjo okolico je poplavljen. Predvsem je najhujše prizadeta naša divna Gorenjska, kjer je Sava z njenimi pritoki povzročila ogromno škodo. Že zadnjič od orkana in poveljni prizadeti Bohinj je zopet poplavljen, voda je odnesla velike množine lesa, uničila mlade gozdne nasade in je vsak promet nemogoč.

Pri Podnartu je izruvano okoli dva kilometra proge in je tu promet skoraj na celi progi nemogoč. Opasna pa je situacija pri Hrastju, kjer dero siloviti hudourniki v dolino in sta bila zrušena še dva mosta.

Tudi Kranj je težko prizadet. Električna obkrožila je pod vodo in Sava je že skoraj dosegla železniško progo. Poveljen je napravila velikansko škodo, kajti voda je uničila na stavišču Gataj velike količine cementa in odnesla velike množine lesa.

Sploh so resno ogroženi vsi kraji ob Savi. Medvode gledajo iz vode skoraj kot otok iz morja. K sreči so danes nallivi ponehali in so vode začele upadati. Navzlic temu pa preči še vedno nevarnost, ker radi južnega vremena kopni planinski sneg. Prebivalstva se je polastila panika, ker je ogroženo že več hiš in je tudi živina v velikih nevarnostih. Uničeni je bil tudi mnogim posestnikom ves letošnji pridelek, ker je voda mestoma odplavila kar cele kozoce.

Ljubljansko barje pod vodo.

Ljubljansko barje nalikuje že nekaj dni velikanskemu jezeru. Kamor sega oko, je vse pod vodo. Sicer je barje ob vsakem dežju pod vodo, vendar se sliče poplave ljudje že skoraj ne spominjajo. Nekateri rodoljubi so celo svoje imetje spravili na varno. Vsa pota so pod vodo in prebivalstvo je odrezano od ostalih krajev.

Kopališče na Ljubljani je že dni izginilo. Ne ve se, je-li ga je odnesla voda ali je morda še pritrjeno. Verjetno je, da ga je močno narasla Ljubljanska razrušila in odplavila.

Tudi v Dev. Mar. v Polju je velik del polja pod vodo. — V Mostah je več hiš že resno ogroženih.

Iz Kostanjevice na Dolenjskem smo prejeli obvestilo, da je mesto popolnoma pod vodo. Poveljen je napravila ogromno škodo. Mesto je brez vsake zveze z ostalim svetom. V splošnem je tudi Dolenjska precej trpela radi silnih nallivov.

★ ★ ★

Razen gorenjskega dela je vsa vas pod vodo. Sava in Ljubljanska sta daleč naokoli preplavili okoliška polja. Več hiš stoji že visoko v vodi. Promet se vrši samo s čolni. Kmetje so obupali. Uničeni so vsi pridečki in živina je vsa v vodi. Zalog nudi najobupnejšo sliko.

Politične vesti.

Naša država in nemško reparacije. Nemčija je, kakor zano, ustavila vse dobave v naravi na račun naših reparacij. Z ozirom na to je naša vlada vročila nemškemu poslaniku v Beogradu dr. Kellerju energično noto, v kateri naglašajo: Ustavitelj dobave v naravi smatramo kot navaden čin konfiskacije privatne imovine. Zato bo jugoslovenska vlada napravila enake korake proti nemškemu podaničniku v naši državi, ako nemška vlada pravčasno ne preklicuje svoje odredbe glede ustavitve dobav. Jugoslovenska vlada izjavlja, da bo odredila brez odlaganja konfiskacijo vseh posestev, ki jih imajo nemški podaničniki v naši državi in da bo z izkupilom teh prodanih posestev krija škodo, ki jo je nemška vlada povzročila s sistiranjem dobav v naravi.

Novi nemški poslanec v parlamentu. Peter Heinrich, nemški poslanec iz Zomboljskega okraja je odložil svoj mandat, ker je z odstopom Zombolje Romuniji postal romunski podaničnik. Na njegovo mesto pride v parlament dr. Stefan Ecker, odvetnik iz Velike Bečkerek.

Durchhalten! S to nemško besedo zaključuje današnji »Slovenec« članek, v katerem se zopet zaganja v enotno in močno Jugoslavijo. »Slovenec« ne more pozabiti svoje avstrofilske preteklosti. Nezvestost se pridružuje na način avstrijskih hofratov in dunajskih petoliznikov. V svobodni Jugoslaviji vsikljiva z »Durchhalten!«. Tako skomina ta nesrečni list po bivši Avstriji in se postavlja proti enotni in močni Jugoslaviji, dasi v istem uvodniku piše na

Orožniki iz Vevč so takoj započeli z rešilno akcijo. S pontonskim čolnom je bil nekoliko vzpostavljen promet. Ogroženemu Zalogu je odšel oddelek vojaštva na pomoč. Danes je voda nekoliko upadla.

Iz Litije smo dobili obvestilo, da je Sava tako narasla, da je litijski most pod vodo. V ostalem tam ni voda povzročila velike škode. Proga do Zidanega mostu je neopškodovana.

★ ★ ★

Naš dopisnik nam poroča iz Celja: Savinja in Voglajna sta radi silnih pritokov tako narasli, da sta izstopili iz bregov in preplavili vso okolico. Oba mostova preko Savinje in most preko Voglajne sta v nevarnosti. Voda je preplavila tudi velik del mesta. Vsa okolica Celja, Gaberje, Ložnica, Sovodna in drugi kraji so istotako pod vodo. Škoda je neprecenljiva. Prebivalstvo je odrezano od ostalega sveta. Savinja, ki je tako narasla, da že tega desetletja ne pomnijo, je izruvala velikanska drevesa in jih valj s seboj. Glavna prometna cesta Celje-Zalac je pod vodo. V Celju je stopila v akcijo požarna bramba, policija pa je zavarovala ogrožene mostove. Tudi iz ostalih krajev Štajerske poročajo o velikih poplavah.

★ ★ ★

O prometnem stanju na progah Južno železnico smo prejeli od prometne uprave obvestilo, da je železniški promet na progi Ljubljana - Zidani most normalen, promet Zidani most - Zagreb je prekinjen, lokalni promet se vrši Zidani most - Brežice.

Proga Savski Marof - Zaprtež je 40 cm pod vodo. Današnji jutranji Simplan - orientekspres, ki vozi iz Ljubljane okoli 7. zjutraj, se je moral pri Brežicah vrniti nazaj v Ljubljano ter nadaljevati vožnjo preko Novega mesta in Karlova v Zagreb.

Dunajski vlak Zagreb - Zidani most je danes moral voziti Zagreb - Varaždin - Čakovec - Pragersko.

Zagreb, 30. novembra. (Izv.) Vsed štirinajst dnevnega neprestanega deževja je Sava zadnja dva dneva strahovito narasla in prestopila bregove. Vsa savska ravnina od Krškega, Brežic, tj. doli do Siska je popolnoma pod vodo. Prebivalstvo je zbežalo v višje stoele mesta in si je otelo le živino in nekaj premičnih. Med prebivalstvom vlada velika panika. V splošnem begu je utonilo več oseb. V zagrebških predmestjih trije otroci. Sava še vedno narasla, kljub temu, da je danes nastopilo vedro vreme. Policija, orožništvo in vojaštvo je uvedlo pomožno akcijo.

★ ★ ★

KATASTROFALNA POVODENJ NA GORIŠKEM

Gorenjska Italija pod vodo. — Trst, 30. nov. (Izv.) Radi našega dva tedna trajajočega deževja so vse reke gorenje Italije izstopile ter poplavlje lombardsko in beneško ravan. Škoda je velikanska.

Tudi Soča s svojimi hudourniki je strahovito narasla in je v dolnjem toku poplavlila vso furlansko ravnino. Pri Gradicku-Zdravščini je odnesla velik most. Po nekod je dosegla 3 m višine. Vasi ob Soči so v veliki nevarnosti. Ljudje so zbežali na obroke kraške planote. Vojaštvo in gasilci so uvedli pomožno akcijo. Več rodbin je bilo v smrtni nevarnosti, a so jih gasilci še v skrajnosti rešili.

drugem mestu: »Saj je vsakemu narodu, ki se noče že sam po sebi a priori obsoditi na smrt, naravnost prirojena težnja po veličini. Ta težnja je nekaj tako naravnega, impozantnega, da jo je treba spoštovati in da jo vsak pošten človek tudi v resnici spoštuje.« — Lepa samobsodba!

Kongres demokratske stranke. Po poročilu iz Beograda je za 16. januar 1924 določen kongres demokratske stranke. V demokratskih krogih vlada zanj veliko zanimanje. Na tem kongresu se ima določiti nadaljnja politična taktika stranke in se imajo odobriti temeljne smernice parlamentarnemu delu v demokratskem klubu.

Zakon o sodnikih. Sekcija zakonodajnega odbora je včeraj nadaljevala razpravo o zakonu glede sodnikov in reorganizacije sodišč. Sprejeti so bili členi od par. 24. do par. 45. z malimi izpremembami. Zanimivo je, da vlada v tej sekciji med vladno večino in opozicijo popolno soglasje. Sekcija dokonča razpravo prihodnji teden.

Konfiskacija »Glasnika«. Zemljoradniški poslanec Moskovljević je v narodni skupščini vložil interpelacijo radi zaplembe »Glasnika«. Interpelant je odločno protestiral proti postopanju beografske mestne uprave, ki dnevno plei »Glasnik« zaradi njegove odločne pisave proti režimu. Interpelant vprašuje notranjega ministra, če mu je znana ta konfiskacijska praksa beografske mestne uprave.

Mikum - pogodba. Tako se imenuje pogodba, ki se je sklenila med ruhrskimi industrijami in francosko »Mission de controle des mines et des mines«. S poročbo

se zaključuje velika ruhrska akcija francoskega ministrskega predstavnika Poincaréja. Nemčija, ki je mislila, da bo z moralnim odporom onemogočila ruhrsko zasedbo in njen gospodarski pritisk, je po enem letu omagala in se uklonila pred francosko voljo. Enoletni ruhrski odpor je Nemčijo stal neizmerne socijalne in finančne žrtve, njena valuta je propadla. Vse te žrtve so bile zaman in so se zaključile z »Mikum«-pogodbo, ki ukinja ruhrski odpor in odreja redno delo. 18% premogovne produkcije bodo ruhrski industrij oddajali na račun nemških reparacij. Premogovni davek v znesku 15 milijonov dolarjev se bo uporabil za stroške francoske zasedbe. Razven tega si je Francija pridržala kontrolo celokupne industrije in nadzor nad vso premogovno prodajo. Tako izgleda kapitulacija, ki jo je zakrivila nemška nečimernost in pa napačna politika, ki je odrekla obvezne vojne odškodnine iz versalske mirovne pogodbe. »Inicum«-pogodba se bo izvrševala do tlej, dokler Nemčija Franciji ne poravnava celokupne vojne odškodnine.

Julijska krajina.

Z Goriskega. Tirolskim Nemcem je rimska vlada prepovedala veronauk v materinskem jeziku. Podprefektura v Bocu je izdala tozadeven dekret. Zavalado je med nemškimi prebivalstvom ob Adlji nepopisno ogorčenje. Pričuje se enak dekret za Julijsko kolonijo. — Komisarij, katere je postavila vlada nad skupne slovenskih občin, bodo stali Slovence težke denarje. Po uradni izjavi je sedaj dognano da je komisarijem določena plača do 1500 lir na mesec. K celokupnim stroškom je vlada prispevala z zneskom stoštoš lir, ostalo morajo plačati občine, to pa znaša 200-400 lir na mesec. — V Gorici je umrl krstavec Ivan Povodnik, socialist. Tovariši so mu položili na krsto venec rdečih nageljčkov z rdečo zvezdo. Pri pogrebu pa je surovo nastopila policija in venec z zvezdo je moral izgniti s krste. Kar ni fašistovskega, ogroža javno varnost in mir! — V Gorici je iz mestne šole za Slovence izključena slovensčina v prvem razredu in od četrtega dalje. Minister Gentile pa bo še nadaljeval, da se poleg italijanske vsepovsodi med slovensci poučuje tudi njihov materni jezik. — V Mirnu pri Gorici prirede v nedeljo 2. decembra ljudsko igro »Miklovo Zalo«. — Skrajno surovo postopajo Italijanski finančari s slovenskimi kmeti. Tako so v Grapah prišli kmeti, da so morali podpisati izjavo, da je zganje katero so dobili pri njih kuhano letos proti predpisom, dasi je staro. Gorilci so jim, da jih pretepejo, na kar so podpisali in sledila bo krivična kazen. Italijanska barbarška uprava!

Uradno poitalijančevanje z azilij. Okolica goriskega mesta je čisto slovenska. Sedaj se bodo kotili Italijani odločnega dela za potujevanje Slovencev v mestnem okrožju. Na vrsti sta bližnja kraja Standerž in Sempeter. »Legu« postavlj tam azile in sicer s pomočjo vladnega prispevka 20.000 lir, ki jih je dobil predsednik »Legine«-podružnice v Gorici dr. Pinavčič. Tako morajo Slovenci plačevati težke davke, iz katerih potem vlada porablja znatne zneske za raznarodovanje slovenskega ljudstva.

Italijanski azil v Kralju. Istro pridno poitalijančujejo. V občini Vodnjan je »Legu« tekoma enega leta postavila dva azila in sicer v Marčani in v Krnici. V slednjem kraju se je zgodilo to pred kratkim z veliko slovenskostjo. Vzeli so hrvaške otroke in jih uvrstili za veliko italijansko trobojnico, maša je bila in potem slovenska otvoritev azila. Učiteljica ima hrvaški primček.

Cerkeve bodo popravljali. Odbor za popravilo vojne škode je imel v Trstu sejo, v kateri se je odredila popravila cerkva v Bovcu, v Volčah, v Čezsoči, v Gorici (dodatna dela pri Sv. Ignaciju), v Kalu na Kanalskem. Izvrše se tudi obnovna dela v stolnici v Gorici in Trzinu. — Pri Selišču na poti Tolmin-Kobarid se zgradi kamnit most, v Komunu ljudska šola in tudi v Kalu na Kanalskem se popravljata tamonja šola.

Tužev je bil v Trstu tekom letošnjega drugega četrtletja 26.910, v primeri z odgovarjajočo dobo lanskega leta za 2553 več. Iz starih italijanskih provinc je bilo potnikov 11.579. S posebnim zadovoljstvom beležijo Italijani tuški pritok iz Čehoslovaške. Lani je došlo v drugem četrtletju v Trst 444 Čehoslovakov, letos pa je naraslo število v odgovarjajoči dobi na 3020.

San Pietro e Paolo. V Kaštelu v Istri župnikuje neki izrod don Marko Zelco (Zeljko). Ta človek je fanatičen nasprotnik hrvaškega ljudstva. Kakor hitro je prišel, je vrgel iz cerkve hrvaški jezik. Hrvatsko ljudstvo pozna dobro samo takrat, kadar pobira pšenico, vino in drugo. Da je ta človek tudi nekoliko prismojen, o tem priča dejstvo, da je dal napis na kipih slovenskih bratov Cirila in Metoda izpremeniti v »San Pietro e Paolo«!

Na žagi pri Bovcu je umrl g. Alojzij Zagar, tamkajšnji trgovec in gostilničar.

Ali je prišla za Trst res doba novega procvita? Italijani raznašajo širov evropske javnosti vesti o ogromnem prometu v tržaški luki. Le malo je onih, ki bi sedanjim nenavadni dotok v Trst pravilno presojali. Gre namreč kakor smo že ugotovili, tržaški promet kvišku v glavnem radi sedanjih neurejenih razmer po nemških pristajih, zlasti v Hamburgu. K tej stvari piše »Ednost« pod gorenjim naslovom med drugim tole: »V prejšnjih časih ni bil Trst samo prevozno tržišče. Blago, ki je prihajalo semkaj, se ni samo razkladalo iz vagonov in nakladalo na parnike, temveč so se tu sklepale tudi kupčije, blago se je spravljalo v skladišča in obdelovalo. Od tega dela ni danes skoraj sledu več. Vse obsebe je torej vredno, da se vzbujajo nade, ki se ne bodo moge taki hitro uresničiti. Veliko boljše bi bilo, če bi govorili resnico in če ne bi tisti pomnožili prometa iz zadnjih par tednov pripisovali več vrednosti nego li ima v resnici.«

Zakaj je bil razpuščen občinski svet v Hrenovcih? Rimska vlada je izdala dekret za razpust občinskega sveta v Hrenovcih, ki pravi, kakor drugi dosedanjí taki dekreti, da je občinska uprava zanemarjala redno poslovanje in organizacijo občinskih zadev ter se ni ravnala po veljavnem občinskem in deželnem zakonu. Dekret navede »živahno« nezadovoljnost med domačim prebivalstvom, katero želi iskreno in praktično prilagoditve novemu režimu. Vsed tega priredila občinska uprava v roke vladnega komisarija. Očitki so tu, kakor po drugih slovenskih občinah, kjer se razpuščajo občinski sveti, gole izmišljotine. Vladi gre za to, da ojači med Slovenci italijanski vpliv, kar je mogoče posebno uspešno storiti v občinski upravi.

Občni zbor političnega društva »Ednost« v Trstu se bo vršil dne 16. decembra t. l. Pričetek ob 10. uri.

V Trstu pojedo vsak dan 19.000 kg mesa in 6500 kg rib. V II. četrtletju tekočega leta se je prodalo mesa 1.865.821 kg. Ako se odbije 131.000 kg določenih za druge občine, ostane za tržaški konsum še 1.734.820 kg, torej na dan okoli 19.000 kg. Prvih sedem mesecev tekočega leta se je pojelo v Trstu rib 1.281.196 kg, torej povprečno na dan 6000 do 7000 kg. Srednja cena 5,60 lir za kilogram.

Italijanstvo Gorice. Kako je bilo pred volno Italijanstvo v Gorici, nam sprčujejo najboljše primki, ki so jih nosili italijanski prebivalci goriskega mesta. Navada je bila, da so se med seboj klicali le po imenih: Mario, Toni, Zovanin itd., izogibalo se primkom. Ako je bila kje v kakem javnem lokalnu navzoča družba Italijanskih mladih ljudi in si jih opazoval, si se prepirčal, da sede okrog miz: Musli, Simič, Povodnik, Bravničar, Plesničar, Čičigol, Gorjan, Planjšič, Sušič, Batič, Batšič, Podbršič, Marušič, Pavletič, Marinčič, Stančič, Kumar, Kocjančič, Ušaj, Bitežnik in ako je bila navzoča še kakka gospodinja, se je zvala Karla Cvetrežnik ali Pepina Čej, končno še si opazil človeka, ki se piše Culot ali Grusovin. Vsi s slovenskimi primki so bili pristojni v slovenske občine. Predvojna Gorica je stela prebivalstva okoli 30.000. Izmed teh je bilo pristnih Italijanov komaj 2000 z židi in regnicoli skupno.

Gospodarstvo.

Dr. Gustav Gregorin.

KAKO IN IZ KATERIH VIROV NAJ ODPLAČUJE DRŽAVA SVOJ DOLG PRI »NARODNI BANKI«.

V zadnjem članku o dolgovih naše države pri Narodni banki (št. 271. »Slov. Nar.«) sem izjavljal, da se je država z zakonom o Narodni banki zavezala odplačati dolg v znesku od 2000 milijonov Din iz naslova izrednih kreditov v desetletjih. V prejšnjem članku sem pa poudaril, da je točno odredbo razumeti samo ob sebi tako, da bi se imelo odplačevati razmeren del tega dolga vsako leto do izplačila, ne pa vsega dolga na enkrat ob koncu 10 let; to da bi bilo naravnost katastrofalno za našo gospodarstvo.

V podkrepljenje te trditve naj služi sledeča razmotrivanja. Vsed naenkratnega odvzeta 2000 milijonov Din iz prometa bi se tečaj istih brez prehoda znatno dvignil. V istem razmerju bi pa vrednost realnih, stvarnih dobrin: blaga, zidališč v stanovanjske in obrtne in industrijske svrhe, investicij sploh istotako brez prehoda padla ter bi bili posestniki teh realnih dobrin znatno oškodovani, dočim bi posestniki denarja v razmerju še bolj obogateli na škodo prvih. Že samo predvidevanje, da bo država v doglednem času odplačala tako ogromno vsoto svojega dolga pri Narodni banki, bi vplivalo v naprej na nagel porast dinarja. Nihče ne bi investirjal svojega denarja v zgradbe, industrije in podjetja sploh. Vsakdo bi po možnosti zadrževal in kupil denar v prihranku, da bo njegova vrednost znatno poskočila, vrednost stvarnih dobrin pa istotako padla. Vse gospodarstvo bi prišlo v nered in zastoj. In posledice takega stanja bi bile še hujše nego so bile tedaj, ko je naša valuta padla. Reči bi utegnil marsikdo, da do take katastrofe mora priti prej ali slej, ker je to naravni tok v razvoju gospodarstva. Enake krize so namreč izkusile tudi druge države, na kar so ozdravile. V tem prispodabljanju našega gospodarskega razvoja z razvojem v drugih državah tiči pa temeljna pogrška. Ta pogrška obstoja v tem, da se ne razločuje med državami s prazavito industrij in z dosledno nadprodukcijo ter med državami, kakor je naša, v katerih je industrija še v povojih in ki ne zadostuje niti za kritje domačih potreb. V prvome-njenih državah je industrijska kriza liki razčiščajoča nevihta, ki podira trlo drevje. V drugome-njenih državah je nasprotno treba mlado drevje industrije obvarovati pred nevihto. Uničenje naše mlade industrije bi pomenjalo tudi usahnenje virov, iz katerih zajema naša država svoje dohodke, in kakor sem ponovno naglašal v prejšnjih člankih, poslabšanje naše trgovinske bilance, končno poslabšanje naše valute, katero se hoče zboljšati s po mojem mnenju neprikladnimi, zgolj tehničnimi in mehaničnimi sredstvi. Iz vseh teh razlogov se mora vršiti boljšanje naše valute le postopno, kar se doseže s postopnim odplačevanjem državnega dolga. Istočasno pa se ne sme odrekati in odtežati našemu gospodarstvu denarnih sredstev,

potrebnih za njegov razvoj. Tako vsopredno postopanje v izvajanju naše valutarne politike bo odgovarjalo zdravim deflacijskim in gospodarskim načelom. Z eno besedo, postopna deflacija dolgov naše države, ne pa deflacija naša še ne razvije industrije.

Na ugovor — ki sem se ga dotaknil že v zadnjem članku — odkod da naj vzame država na leto 200 milijonov Din in še več za odplačevanje dolgov pri Narodni banki, bi se dalo odgovoriti s protivprašanjem: Kje pa naj vzame država po preteku 6 let od danes dalje kar naenkrat 2000 milijonov Din? Tudi je upoštevati še dejstvo, da bo državi tem težje odplačati tako vsoto, čim višje so povsopne tečaj dinarja. Ni pa dvoma, da budžet 10.000 milijonov Din lahko podnese letno žrtve 200 milijonov Din (2 odstotka!), ko se določi in najde za vojsko okoli 2000 milijonov Din in po potrebi še inozemska posojila. Uvesti bi se moglo posebne valutne doklade na že obstoječe davke, v prvi vrsti na neposredne davke in na carine, posebno na uvozno carino. Pri tem naj bi se imelo v vidu v prvi vrsti luksuzne predmete, za katerih uvoz je naš narod izdal v preteklem letu nad 1000 milijonov Din! Tako obdavčenje bi ne bilo tako nepopolarno kakor druga, ker bi njegovo koristnost in produktivnost uvideli in občutili sleheren državljan v zboljšanih valutnih in gospodarskih razmerah.

V skrajnem slučaju bi morala naša državna uprava v svrhu postopnega odplačevanja dolga pri Narodni banki najemati vsako leto zunanja posojila. Dvomi namreč, da bi naše gospodarstvo z ozirom na svoje potrebe zmoglo notranja posojila. Če se je posrečilo državi najeti za oboroževanje kar 300 milijonov frankov (okoli 1500 milijonov D) naenkrat, sem prepričan, da bi za valutne svrhe dobila še lažje po 200 milijonov na leto.

V prihodnjem članku se hočem posati z vprašanjem: v kakšni vzročni zvezi bi stalo odplačevanje dolgov pri Narodni banki z zboljšanjem položaja glede privatnih kreditov odnosno se bi li sploh in v koliko bi se v tem slučaju zboljšale šanse za privatne kredite.

★ ★ ★

Hmelf. XXXIX. poročilo Hmelfarskega društva o hmelfski kupčiji v obči Zatec, CSR, 24. novembra. Po nekaterih mirnih dnevih je zopet oživelo povpraševanje po hmelfu tu na trgu, kakor tudi na kmetih. Nekaj sto bal hmelfa srednje in dobrosrednje kakovosti se je prodalo po 3300 — 3400 kK za 50 kg. Pozneje se je cena dvignila do 3550 kK. Za najlepše prima blago se je zahtevalo do 3600 kK, vendar ni prišlo do kupčije. Cene so se torej za obilo 50 kK izboljšale. — Nekaj zanimanja je bilo tudi za lanskí hmelf, katerega so plačevali po 2700 — 2800 kK za 50 kg. — Končno razpoloženi in cene zelo čvrste; upati je, da se bodo cene še dvignile. — Savez h. d.

—g Kmetijski pouk po deželi. Oddelek za kmetijstvo priredi v prvi polovici meseca decembra sledeča predavanja: V nedeljo, dne 2. XII. 1923. 1. Selo pri Šumberku, o živinoreji, Jereb. 2. Voglje, o gnojenju, Hladnik. 3. Božakovo, o kmetijstvu, Konda. 4. Planina, okr. Logatec, o sadjarstvu, Zdolšek. 5. Hrušica pri Ljubli, o čebelarstvu, Okorn. 6. Bratonci v Prekmurju, o kmetijstvu, Vojsk. 7. Prodanovci v Prekmurju, o živinoreji, Pavlica. V soboto, dne 8. XII. 1923. 1. Trebnje, o kmetijstvu, Kačol. 2. Lesce, o kmetijstvu, Sušič. 3. Prilsko, o živinoreji, Hladnik. 4. Krka, o kmetijstvu, Pevc. 5. Črna pri Prevaljah, predpoldne, o čebelarstvu, Okorn. 6. Podpeca, popoldne, o čebelarstvu, Okorn. V nedeljo, dne 9. XII. 1923. 1. Na Soli pri Jalnu, o sadjarstvu in poljedelstvu, Jereb. 2. Trebnje, o sadjarstvu, Kačol. 3. Senčur, o kmetijstvu, Hladnik. 4. Obrežje, obč. Vel. Dolina, o vinarstvu, Ambrož. 5. Zelina, o gnojenju, Golmajer. 6. Dragana, o gnojenju, Konda. 7. Krka, o vinoreji, Pevc. 8. Logatec Sp., o gnojenju, Zdolšek. 9. Polana v Prekmurju, o kmetijstvu, Pavlica. V nedeljo, dne 16. XII. 1923. 1. Radohova vas, o živinoreji, Jereb. 2. Ratače pri Kranjski gorí, o planjarstvu, Sušič. 3. Črni potok, o travništvu, Golmajer. 4. Zabeznica pri Žirovnici, o mlekarstvu, Pevc. 5. Logatec Gor., o sadjarstvu, Zdolšek. 6. Skofja Loka, o čebelarstvu, Okorn. 7. Mala Polana, o kmetijstvu, Vojsk. 8. Murski Petrovci, o kmetijstvu, Pavlica.

—g Prijave za III. sajam zrakarstva v Zagrebu. Uprava »Z. Z.« upozorava interese, koji žele na III. sajmu izložiti svoje produkte, da bi dobro bilo, kada bi isti čim prije sudjelovanje prijavili, jer je time i njima samima olakšana reklama, budući bi im se već sada mogao odredit broj izložbenog prostora, gdje će izlagati. Na taj način će način kući već prije otvorenja III. sajma točno znati, gdje su izložbeni oni artikli, za koje imaju interes a tima se predusreće i gubitku vremena.

—g Površina Čehoslovaške republike znaša po najnovijem merjenju 140.371.419 hektarjev. Na Češko odpade 5.206.468, na Moravo 2.231.556, na Slesko 442.328, Slovaško 4.891.767 in Podkarpatsko Rusijo 1.265.301 ha. Polja je 42, travnikov 10, vrtov 1, vinogradov 0,12 odstotkov, pašnikov 8,6, gozdov 33, ribnikov, jezer, močvirja 0,56, gola puštinja pa 4,6 odstotkov.

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

OPERA.

Petek, 30. nov.: Gosposvetski sen, premijera. Red B
Sobota, 1. dec.: Gosposvetski sen, premijera. Izven
Nedelja, 2. dec.: Aida. Izven
Ponedeljek, 3. dec.: Zaprt. Izven

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Petek, 30. nov.: Mogočni pristan, premijera. Izven
Sobota, 1. dec.: ob 3. pop. Gospa z morja, dijaška predstava. Izven
Nedelja, 2. dec.: ob 3. pop. 2 x 2 = 5, ljudska predstava. Izven
ob 8. zvečer Osmo žena. Izven
Ponedeljek, 3. dec.: Mogočni pristan. F

ŠENTJAKOBSKI GLEDALIŠKI ODER.
V soboto, 1. decembra: »Igrica viharja, — V nedeljo 2. decembra: »Ženitev«.

SLOVENSKO MARIJONETNO GLEDALIŠČE.

Sobota, 1. decembra: Zaprt. Izven
Nedelja, 2. decembra: Ob 15. in 18.: »Prolog« in »Skrivnostno zrcalo«.

Gledališke predstave na narodni prizorišč. V proslavo narodnega praznika vprijeti so danes v opernem gledališču kot slavnostna predstava premijera Risto Savinove opere »Gosposvetski sen«. Skladatelj sam naziva svojo opero kot narodno opero v dveh delih s predigro. V operi nastopijo sledeče osebe: Dušan — g. Bettetto, Bernard, knez Korotana in kranjske Marke — g. Sowiški, Bernardova mati — g. Smolenska, češki kralj Otokar I. — g. Pugeli, njegova hči Jutka — g. Lewandowski, grofica Andeška — g. Borova, njega hči Margareta — g. Rewiczeva, Mojmir — dr. Rigo, kmet Pastovčan — Debevec in Oradekar — Banovec, Predigra, katero poje Dušan — Bettetto se vrši v sedanjem času, prvo in drugo dejanje pa na Krnskem gradu in Gosposvetskem polju. Opero dirigira g. Balatka, režira g. Sest. Začetek je točno ob pol 8. Konec malo pred 10. — V dramskem gledališču se vprijeti so danes v Narodnem gledališču v Ljubljani sledeče predstave. V operi ob pol 8. zvečer »Aida« sledeči zasedbi: Zikova, Sfiligoeva, Šimenc, Zathay, Cvejič, Zupan in Mohorič. Piese je nanovo našel in zrežiral baletni mojster g. Trobiš, Opero dirigira in režira operni ravnatelj g. Rukavina. — Drama vprijeti so danes ob 3. kot ljudsko predstavo pri zlatih cenah veseloigro »2 x 2 = 5«, ob 8. zvečer pa kot izvenpredstavo komedijo »Osmo žena«. V ponedeljek se ponovi »Mogočni pristan« za red F.

Šentjakovski gledališki oder. V soboto na narodni praznik 1. decembra se vprijeti so danes v opernem gledališču »Igrica viharja«, v nedeljo 2. decembra pa klasična Gogoljeva komedija »Ženitev«. Prodaja vstopnic v kavarni Zalaznik in pred predstavo pri blagajni.

Slovensko marionetno gledališče v mestnem domu. Ker preteklo nedeljo radi skrajno slabega vremena ni bilo možno še mnogim ogledati si otvoritvene predstave »Skrivnostno zrcalo« s »Prologom«, se bo ista v nedeljo dne 2. decembra ponavljala in sicer zadnjič.

Vstopnice za mladinsko prireditev v Unioinu dne 1. in 2. dec. se dobe v knjig. Glas. Matice ob dneva od 9.—12. ter pred predstavo pri blagajni v Unioinu. Pričetek v nedeljo ob 15. znižane cene. Vse vabi Trnjalčica, Janko in Metka, Sobarica Metka, burka in Jesenske cvetice. Vse bodo izvalile pridne gojenke edine naše ženske srednje šole.

Naša igralka Gusti Danilova v Ameriki prireja nastope na slovenskih odrih. Vabijo jo v razne kraje. Povsodi nastopa z lepim uspehom. Odšla je v Pittsburgh in Cleveland. Dramo »Ekinokelja«, delo Ive Volnovica, prevajala pisatelj Tučič na angleški jezik. Prevod bo v dveh mesecih gotov. Na kar se vprijeti ta drama in Danilova bo tako v kratkem na ameriškem odru v angleškem jeziku izvala glavno vlogo. Želimo ji največjega uspeha.

Dramska predstava po zlatih cenah ob 3. popoldne v dramskem gledališču. Vprijeti so danes v ljudski igri »Gospa z morja« z go. Marijo Vero v naslovni vlogi. Predstava je namenjena zlasti učenci in mladini, udeležiti se je lahko tudi ostali, ki se za gledališče zanimajo.

Slavnostna operna predstava v proslavo Ujedinjenja bo na narodni praznik, v soboto 1. decembra ob pol 8. zvečer. Vprijeti se privkari izvirna slovenska opera Risto Savina »Gosposvetski sen«, katerega besedilo je vzeto iz zgodovine našega dednega Korotana.

Premijera izvirne slovenske igre »Mogočni pristan«, katero je napisal priljubljani pisatelj in humorist g. Fran Milčinski. Je v petek 30. novembra na predvečer praznika Ujedinjenja ob 8. zvečer v dramskem gledališču. Igra je duhovita, polna ljubljene humorja ter skriva v svojem jedru močno narodno ozadje.

Janez Jalen, Dom. Drama v štirih dejanjih. V Ljubljani 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena Din 22. Naša dramatika je za Jalenovim »Domom« pridobila prav čeden prinos v razvojni črti naše ljudske in narodne igre. Jalen se blizu v krepkem risanju značaje Anzengrubaru v klenih in jezgovitih kmečkih izrazih in napetih dialogih se je učil pri Pinčgariju in dejno temelji v Schönherrovi »Grudici«. Ko sem prebral »Dom« sem bil resnično presenečen; tako napeto dejanje, tako ekono-

mija v sredstvih in vendar ta tehnično rafiniran in obenem literaren konec prvega in drugega dejanja. Vse osebe ki nastopajo, govore samo neobhodno potrebno; besedjenja Jalen ne pozna. Vsak udar v dialogu godi, kot udarec z mečem. Izraz sosenek mesto kosce mi posebno ne ugaja. Tudi karakterizacija supletja Škerjanca je vendar preveč lapidarna, tako, da nam postane naravnost odušen. Tu se je pisatelj lapidarnost ponesrečila. A pogledite si Tineta, Toneja, Ano, Angelot! To so izrezljani značaji, ki bo imel vsak igralec veselje z njimi. Kaj se da na odru napraviti iz teh grč! Ideja igre, da je »Dom« in »Grunt« pač nadvse drugo, je lepa in mladi Tine je njen nositelj. To svojo idejo pripravi koncem igre do zmage, ki je tako velika, da absorbira vso protigro in stoji ob koncu četrtga dejanja kot ponosna zmagovalka. Odeh Miha Krčunar je tip onega bahškega požrešnega kmeta, ki mu je lastni jaz vse in altruizma ne pozna. Domači prepri med otroki so prav dobro risani in falliran študent Mirko je povsem dobro motiviran. »Trata« je simbol slovenske zemlje in pisatelj je iz ljubezni do rodne grude napisal svoje delo »Dom«, ki je sicer njegov dramatični prvenec, a se mu ne pozna začetniška roka. Delo je zrelo in bo našlo pot preko vseh naših odrov, posebno zato, ker ni preteško in ne zahteva od režiserja preveč truda. Tudi oderske slike so prirejane tako, da bo te kulture zmogel vsak, tudi najmanjši pedagoški oder. Štiri ženske in sedem moških vlog se hitro zasede. Zato sem prepričan, da bodo »Dom« igrali radi in mnogo. In prav je to, ker Jalen je talent.

Književnost.

Istoriska biblioteka. Poziv na preplaf. Na področju istorijske nauke zapisa se več od vremena ujedinenja potreba življenja i intenzivnejega medusobnoga rada naših univerzitet za jači i spontaniji razvitak nauke; osječa se želja, da se na naučnem životu i naših univerzitet kao što i podmlatku dade jači podstrek na razvijanje i napredak. Pokušaji, da se našim materialne mogućnosti za izdavanje naučnoga istorijskoga časopisa razbistri su se o grubi materijalni duh poratnih prilika. Grupa istorika na univerzitetama u Beogradu i Zagrebu došla je najposlije do odluke, da se prekine sa dosadašnjom bezuspešnom borbo protiv tih prilika i da se stavi u službu prizidavanja naše nauke s izgleđima u mogućnost uspeha i da tim zajedničkim radom afirmira zajedničke intencije na tom području. Nanose radi toga, jer su zapazene velike potrebe i želje naših studenata za udžbenicima i pomagalima, riješile se potpisani profesori, da na tom području razvijaju životu aktivnost. Ta bi akcija za sada bila u tome, da se udovolji toj specijalnoj potrebi, koja može da postane i od širaga interesa, a treba da je dopunjuju prvi intelektualni krugovi, kojima je do toga stalo, da se upoznađu s prošlošću Slavena i svoga naroda. I univerzitet i vlada pozvani su u prvom redu, a njihova je već davna dužnost, da se postaraju, kako da se doskoki nestajući pomagala i udžbenika za visokoskolsku nastavu. Ali poznajući dobro prilike, u kojima se nalaze naši univerziteti, nema nade, da bi u dogledno vrijeme i univerziteti sami, pa i uz pomoć vlade, mogli da poduzmu akciju u tom pravcu, kad se zna, da je u tome potreba općenita za sve struke naše nauke. Zato su se riješili potpisani profesori, da barem za istorijsku nauku učine, što se može i dade učiniti, a što im nalaže i njihova naučna savjest i njihova ljubav prema nauci i studentima. Da se barem djelomično toj potrebi pomogne, odlučili su potpisani profesori izdati »Istorijsku Biblioteku«, u kojoj će se štampati djela iz slavenske i jugoslavenske političke, kulturne, literarne i pravne istorije, te pomoćnih znanosti. Djela će biti takova karaktera, da će zadovoljavati i sve naučne zahtjeve — sa svim potrebnim naučnim aparatom opremljena — da budu pomagala studentima kod njihovih specijalnih studija, a osim toga bit će od interesa i za sve inteligentne krugove. Kao prva knjiga »Istorijske Biblioteke« izći će u roku od 3 mjeseca djelo dr. Milana Preloga: Slavenska renesansa krajem XVIII. i u prvoj polovini XIX. vijeka s predgovorom profesora slavenske istorije na univerzitetu u Pragu dra. Jaroslava Bidla. Ovo će djelo obuhvatiti do 40 štampanih tabaka na dobrom papiru a cijena mu je u pretplati 100 Din (stotinu dinara) do konca decembra ove godine. Preplata se šalje unaprijed na odresu: »Jugoslavenska štampa d. d.« Zagreb, Gundulićeva ulica broj 26. Pretplatnici dobivaju knjigu franco. Knjižarska će cijena djelu biti veća.

Simon Jenko: Izbrani spisi za mladino. Priredila Fran Erjavec in Pavel Flere. Z risami okrasil Franjo Stiplovec. V Ljubljani 1923. Izdala in založila Učiteljska tiskarna. Strani LII. + 104. Cena elegantno vezani knjigi 28 Din. — Kot sedmi zvezek znane Erjavce-Fleretove zbirke »Slovenski pesniki in pisatelji« je izšel sedaj znameniti pevec Srečkova polja. Človek bi na prvi pogled mislil, da bo iz spisov tega našega največjega lirika težko sestaviti primerno antologijo za mladino, a sestavljalca sta pokazala ravno nasprotno. V spise uvaja čitatelja obširni in doslej najpopolnejši Jenkov življenjski, ki prinaša mnogo, doslej še neznano gradiva, spisi so pa potem razdeljeni v »Pesmice«, »Priloge« in »Povešice«, zaključuje pa knjigo zanimiv »Tolmač«. Izbrala sta privedla vse najboljši Jenkove stvari, ki so primerne za mladino, tako da je pesnikova slika popolna, če izvzamemo seveda čisto no snov, ki ne sodi v mladinsko knjigo. Ne dvomno bo po knjigi mladina segla z največjim veseljem, zlasti ker jo je okrasil mladi akademski slikar Fr. Stiplovec tudi z lepimi ilustracijami. Založništvo opozarja že sedaj tudi na A. M. Slomškovo izbrane saje, ki so že v tisku in s čimur ho omogočila čitatelji publiki zopet dostop do tega velikega preroditelja štajerskih Slovencev, saj so njegova dela že davno izginila z našega knjižnega trga. Pripravišla pa Erjavec in Flere tudi že izbrane spise Janka Kersnika, ki sledi Slomškovi.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 29. nov. Uradna vremenska napoved: Spremenljivo, večinsoma oblačno, bržkone tudi deževno. Prognoza ni zanesljiva, ker so izostala meteorološka poročila iz zapadne Evrope.

Sokolstvo.

— Brajlet Sestret Valed sklepa odborove seje Jugoslov. Sok. Saveza prirediti mora vsako Sokolsko društvo v Jugoslaviji v mesecu decembru po eno prireditev v korist Savezu. Kakor že objavljeno prirede ljubljanska Sokolska društva, skupno z narodnim ženskim ter gospo Franjo dr. Tavčarjevo na čelu, v ta namen danes 1. decembra, na praznik ujedinenja: »Savezni dan«, Sokolice v spremstvu bratov Sokolov prodajale bodo po ulicah raznovrstne sokolske razglednice po Din 1 in po 50 para. »Jugoslovanski Sokolski Savez« ima predvidevane ogromne izdatke, katere zahteva velik razmah Sokolstva v poslednem času v Jugoslaviji; ne zahtevamo od posameznika večjih denarnih žrtv, vsakdo naj prispeva po svojih močeh k mogočnji Sokolski zgradbi; segaj te marljivo po sokolskih razglednicah, katere vam bodo v teku današnjega dne nudile po ljubljanskih ulicah sestre Sokolice! — »Savezni dan«. Na večernem sestanku narodnega žensstva in zastopnikov ljubljanskih sokolskih društev, sklenilo se je apelirati na gg. restavratore, oziroma gg. plačilne natakarije, da uporabljajo dne 1. decembra samo Savezne plačilne listke v obliki razglednic; cena Din 1. Razglednice se dobe danes v Narodnem domu (I. nadst.) v Savezni pisarni, ki bo odprta neprenehoma od 8. do 18. ure. Z isto prošnjo sklenilo se je obrniti tudi do p. t. trgovcev, da uvedejo v svojih trgovinah od ponedeljka 3. do vključno sredo 5. dec. kot plačilne, oziroma računске listke edino razglednice, katere je dobili vsak dan v Savezni pisarni med uradnimi urami.

— Kulturno proslavitev ob 1. decembra na Viču vprijeti so danes 1. decembra v proslavo Saveznega dneva F. S. Finčgarjev igrokaz »DIVJI LOVEC« v štirih dejanjih. Ta dan proslavi obenem tudi svojo petdeseto predstavo. — Vstopnice, kot običajno, pri br. Uranu na Glinah in br. Jelčniku v Rožni dolini. — Predstava se v nedeljo dne 2. decembra ponovi.

— Mklavčev večer priredi Sokolsko društvo v Ljubljani, kakor običajno vsako leto, tudi letos v telovadnici v Narodnem domu na predvečer Sv. Nikolaja, t. j. v sredo, dne 5. decembra, in sicer popoldne ob 17. (5. uri) za otroke, zvečer ob 20. uri (8.) za odrasle. Vstopnina: popoldne, sedeži po Din 3, stojači po Din 1, zvečer Din 5 za osebo. Vstopnice so bodo dobivale v predprodati v društveni pisarni v Narodnem domu. In sicer v ponedeljek dne 3. decembra in v torek, dne 4. decembra vsakokrat od 17. do 20. (5.—8. ure) pop. ter v sredo dne 5. decembra od 13. do 16. (1.—4. ure) pop. na dan prireditve pa pri blazajni eno uro pred pričetkom vsake prireditve. Ob teh dnevih in urah se bodo sprejemala tudi darila, kakor za popoldansko, tako za večerno prireditev. Da ne bo ne ljubih zamenjav, priporočamo in prosimo, da so naslovi točni ter različno pisani, če le mogoče s tinto ali kopirnim svinčnikom, vsekakor pa s podobnim nebrisišnim pisalnim sredstvom. Poleg naslova mora biti na darilih tudi označeno, za katero prireditev so namenjena (ali za popoldansko, ali za večerno).

— Natečaj. Sokolska župa v Sarajevu razpisuje natečaj za izdelavo zletskega znaka in plakata za III. Pokrajinski zlet Jugoslov. Sok. Saveza v Sarajevu 1924. na Vidovdan (1914—1924). Znak sme imeti velikost 5x3,5 cm v poljubni obliki, plakat pa 15x11 m. Oba načrta morata odovarjati svrhi in se nanašati na proslavo 10letnice, odkar so dali neumrlj Princip in drugovi pobudo, da se otresemo robskega jarma. Bilo je to na Vidov dan leta 1914. Nagrada za znak znaša 2000 Din, za plakat 3000 Din. Načrti se naj pošljejo najdalje do 1. januarja 1924 sokolski zletski pisarni v posebnem ovzu. Razsodišče bo tvoril poseben odbor.

Pravni vestnik.

Hišni lastnik v boju za stanovanje pod lastno streho.

Upravno sodišče za Slovence je izrelo prve svoje sodbe menda v stanovanjskih zadevah. Te sodbe so pač zelo važne, potrebne in odločilne razlaga stanovanjskih predpisov, ki imajo slej ali prej na tej podlagi itak priti v rekonfidicijo.

Ena izmed prvih sodb je odločila dolgi boji hišnega lastnika N. za stanovanje v lastni hiši. Najprej je po večkratnih priporočilih zoper odloke stanovanjske oblasti na stan. sodišče dosegel označbo enega izmed stanovanj v lastni hiši za nujno potrebno osebno stanovanje. Sedanjim naemnik N. N. je seveda zoner to odločbo stan. oblasti vložil pritožbo na stanovanjsko sodišče, ki je obširno pritožbo zavrnilo z razlogom, da imajo upravna oblastva odločati edino o vprašanju ustreznosti stanovanj in da je dotično stanovanje lastniku hiše ustrežno, dotični snada razvoja o odločbi stanovanj v kompetenco rednih sodišč.

Naemnik N. N. je po vsem tem napeljal tožbo na upravno sodišče radi pomanjkljivega postopka in nepravilne uporabe zakonov, češ da upravno oblastvo ni vpoštevalo pritožbenih razlogov tožitelja, da se dve važni dejstva v upravnem postopanju nista zadostno ugotovili in da sega predpis 10. odst. 2. stan. prav. del. edine označbe ustreznosti preko odredb 1. 5. stan. zak.

Upravno sodišče za Slovenijo je tožbo zavrnilo in obhodilo tožitelja na plačilo stroškov naravnih hišnemu lastniku kot sodelujoči stranki.

Iz zelo obširnih razlogov, ki se uvodoma pečejo z razlago 1. 5. odst. 3 in 4. stan. zak. in 10. stan. prav. del. navedemo izrek, da stan. oblastvo ni pristojno odločati o tem, ali gre lastniku stanovanja pravica do odnove. Ima le na lastnikovo prošnjo predhodno označiti stanovanje, ki ustreza njegovi dejanski potrebi. Odpoved vrši redno sodišče, ki v slučaju ugovora odloči o pravici odpovedi. Stanovanjska oblast s svojim odlokom ne sme preiniciati radi odločbi pristojnega rednega sodišča glede odnove. Ima le ugotoviti, odgovarja li stanovanje dejanski potrebi hišnega lastnika za osebno, lastno stanovanje ali ne. Njemu ni treba prijaviti določenega stanovanja, katero naj stan. oblastvo označi za ustrežno, temveč na to njegovo prošnjo

označi stan. oblastvo vsa ustrežajoča stanovanja v njegovi hiši ali hišah. Le če prosil, se omeji izjava stan. oblasti na z dotično prošnjo označeno stanovanje.

Stan. oblastvo ima v vsakem slučaju preiskati vsa v najem oddana stanovanja, če ne stanujejo v njih aktivni državni ali samoupravni uradniki ali uslužbenci in v koliko stanovanja ustrezajo potrebam lastnika.

V danem slučaju prijavljeno stanovanje ni oddano državnemu ali samoupravnemu uradniku oz. uslužbencu. Pravno mero danje činjenice so bile zadostno ugotovljene. Pri podvajanju ugotovljenih dejstev pod abstraktno normo ima upravno oblastvo te činjenice oceniti po svojem lastnem prepričanju na podlagi svojih izkustev, tedaj pa svobodnem preudarku. Upravno sodišče pa po svoji pristojnosti nima presojati, je li lastno prepričanje točenega upravne oblasti kadar gre za svobodni preudarek, povsem primerno ali ne. Ker je lastnik prošil za označbo točno določenega

stanovanja, stan. oblastvo ni imelo povoda preiskati, je li kako drugo stanovanje primerno ali bolj primerno.

V vprašanju, imajo po 1. 5. stan. zak. le oni lastnik, ki je naemnik, ne pa tudi oni, ki je podnajemnik, pravico odpovedi, kakor tudi v vprašanju, če more lastnik po prvi odpovedi še enkrat odpovedati stanovanje, se upravno sodišče ni moglo ozirati, ker ima o teh vprašanjih odločati redno sodišče povodom odpovedi stanovanj, nika kor pa stanovanjsko oblastvo. Ako bi že stan. oblastvo o teh vprašanjih odločalo, bi v mnogih slučajih redno sodišče sploh ne moglo rešiti zahteve po odpovedi, ker bi stanovanjsko oblastvo odločilo predhodno označbo ustreznega stanovanja in bi bila rednemu sodišču s tem odvzeta prilika baviti se z odnovejo stanovanja. Sicer so na vse te činjenice in vprašanja pri označbi ustreznosti povsem brezpomembne.

O prošnji za odlog izvršitve odloka stanovanjskega sodišča ima sklepati upravno oblastvo, ne pa upravno sodišče. Dr. V. K.

Boris Miran v domači zemlji.

STRITARJEV POGREB V LJUBLJANI.

Pred Narodnim domom.

Kljub slabemu vremenu se je pred določeno uro zbrala pred Narodnim domom množestvena množica ljubljanskega prebivalstva, da prisostvuje pogrebni svečanosti. Ves prostor do Trubarjevega parka je bil gosto zaseden. Ob 14.45 so preselili pokopnikovo krsto pred Narodni dom. Na poseben voz so položili številne vence, ki jih je pokopnik hvaljeval slovenski narod svojem velikemu sinu na poti iz Rogoške Slatine do Ljubljane. Tudi Ljubljana ni zaostala za drugimi mesti. Na Stritarjevo krsto so položili vence: društvo Slovenskih književnikov, konzulat češkoslovaške republike, Tiskovna zadruga, sorodniki, rojstna občina Lužarje, občina Vel. Lašče in mariborski gimnazijci. Stolni dekan in kanonik Ignacij Nadrah je ob asistenci duhovščine opravil pogrebne molitve, nakar so sledili govori.

V imenu vlade je govoril višji šolski nadzornik vlad. svet. dr. Bezjak, ki je v lepem govoru izjavil:

»Črne zastave plapolajo, črni flori vejejo, sliši se zamolklo zvonjenje. To je znak najgloblje žalosti, da slovenski narod žaluje. Tu stojimo pred krsto enega naših največjih sinov, tu smo se zbrali, da spremljamo na zadnji poti moža, kakršnih rode matere le poredkoma vsako stoletje, moža, ki je bil pesnik. Ta beseda nam odkriva njegovo dušo in njegovo usodo: nosil je s Prešernom pekel in nebo v svojih prsih, nosil je pezo človeškega življenja, nosil sveta gorje, a nosil tudi neodoljivo silo za ustvarjanje večne vzorne lepote.

Umrli je mož, ki je nam ustvaril najlepšo slovensko prozo, ki je bil učitelj lepega mišljenja, lepega izražanja, lepega ustvarjanja, ki je bil največji oblikovalec slovenskega jezika.

Umrli je mož, ki je dajal pravice pesniški in pisateljski umetnosti, »arbitr ele-gantiae« ter pravi kritik.

Umrli je mož, ki je kazal potomcem pot v deželo duha, ki je ustvaril novo generacijo pesnikov in pisateljev, čigar »Zvon« je zvonil po vsej Sloveniji ter budil duhove k novemu vzornemu delovanju: Jurčič, Kersnik, Gregorič, Tavčar vsi so šli za njim. Padel je torej stebel slovenske književnosti, ustvaritelj književnega razvoja v zadnji pretekli dobi.

Umrli je mož, ki je bil skozl in skozl idealist v pravem pomenu besede, ki je ljubil s plamtčim srcem svoj zatirani slovenski narod. Dolgo vrsto let je živel na tujem, a duša mu je kopnela po slovenski domovini, bil je orel v zaporu, ki hrepeni po jasnih višavah planinskih. In usoda mu je bila mila. Ni dolgo tega, kar se je mogel vrniti v svojo Slovenijo, ki jo je ljubil tako globoko, tako vroče. Tudi njemu se je spopolnila želja, da bo počival v zemlji domači, v zemlji slovenski, a še več počival bo v zemlji jugoslovnski, v sveti zemlji, zemlji naši. Tukaj bo počival ob strani svojih učencev, tukaj bodo ležali tvoji telesni ostanke, dragi Boris Miran, ali duh Tvoj bodo bival večno med nami. Ne, nisi umrl! Postavil si sebi v srcih žalujočega slovenskega naroda nerazrušen mogočen spomenik. Glel nepretrgano množico, ki je prišla te zadnjikrat počastiti, te spremiti na poti k večnemu počitku. Že to ti kaže, kako si osvojil naša srca s plodovi svoje velikega duha, ki so las vsega slovenskega naroda, ki so pa že dolgo tudi prestopila meje naše domovine. Zato se tako težko poslavljamo od Tebe. A pri vsej žalosti me prelinja upravičen ponos, da si bil sin slovenske zemlje.

Z veličino svoje bogate duše in osebnosti si budil, navduševal, in ogreval svoje učence, ki so zopet bodrili in učinkovali na tiste, kateri so šli za njimi in ki zdaj delujejo. Tako se vleče nepretrgana rečca tvojih velikih zaslug do današnjega dne, ko Te predamo materi zemlji, v kateri mirno počvaj in še pozni rodovi se te bodo spominjali s svetlim čustvom ljubezni in ččenja....

Ave, anima candida!

Slovo stanovskih tovarišev.

Olimpijski ravnatelj dr. Valentin Korun se je nato v imenu stanovskih tovarišev profesorjev poslovil v toplih in pristranih besedah od velikega pokopnika, naglašajoč med drugim, da je »Slovensko profesorsko društvo« ponosno, da šteje v svoje vrste moža, ki je dal slovenski književnosti novo, moderno smer ter je bil začetnik in prehodnik novega pravca v slovenskem slovstvu.

Žalni sprevod po mestu.

Po končanih govorih je Pevska zveza pod vodstvom zveznega pevovodja Zorka Prelovcva zapela globokotrubno Pavličjevo žalostinko »Narodno namerahnico«. Za tem se je takaj razvil veličasten žalni sprevod, ki je trajal nad eno uro. Na čelu

godba dravske divizije s kapelnikom dr. Čerinom, za njo deputacije sokolskih društev z dvema zastavama, Sokola Ljubljana in Kranj, pod vodstvom br. Drenika, močan oddelek skavtov, šolska mladina osnovnih in srednjih šol. Vse šole so bile zastopane polnoštevilno, razun najmlajših šolarjev, ki so ostali radi deževnega vremena doma. Velika male šolske mladine pa je tvorila od pošte do Dunajske cesti gost špallr. Za godbo Jugoslovnskih železničarjev so sledila vsa akademična društva ljubljanske univerze in srednje šole, deške in dekliške s profesorji. Z dvema zastavama so korakala pevška društva ljubljanska, Kolo jugoslovnskih sester in deputacija jugoslovnskih dobrovoljcev. Sledili so venci, med drugimi krasen venci občine Rogoške Slatine in ljubljanske občine z napisom: »Velikemu pesniku in častnemu občanu — mestna občina Ljubljana«. Za vozom vencev so nosile gojenke dekliškega liceja iz cipres izdelane vence z napisi pesnikovih del: 1836 »Mindika«, »Pesmice«, Dunajski soneti, »Zvon«, »Zorina«, Gospod Mirodolski, »Pod lipo«, »Zimski večer«, »Sodnikovič«, »Jagoda« in »Lečnik«. Za venci so nosili uslužbenci pogrebne zadržave pesnikovo odlikovanje red Sv. Save III. reda. Za krsto so stopali pesnikovi sorodniki iz Podsmreke pri Velikih Laščah in iz Ljubljane, zastopniki civilnih in vojaških oblasti, tako namestnik velikega župana vladni svetnik Janko Kremenšek, komandant Dravske divizije general Stajanočič in general Živkovič, generalni konzul češkoslovaške republike dr. Otokar Beneš, ljubljanski župan dr. Perič, kranjski župan Ciril Pirč, celjski župan dr. Juro Hrašovec, mariborski župan dr. Viktor Grčar, trški župan Lončar, kamniški župan dr. Karba, predsednik viš. dež. sodišča dvorni svetnik dr. Janko Babnik, delegat ministrstva financ dr. Šavnik, šef oddelka za pravosodje dvorni svetnik dr. Milan Škerli, podpredsednik viš. dež. sod. dr. Rozina, predsednik upravn. sodišča v Celju dr. Vrtičnik, narodni poslanec prof. Reismaner, rektor univ. dr. J. Kidrič z dekani, predsednik odvetniške zbornice dr. Danilo Majaron, predsednik notarske zbornice notar Aleksander Hudovrnik, predsednik Trgovske in obrtne zbornice Ivan Knez in drugi zastopniki raznih kulturnih in prosvetnih organizacij, univ. profesorji, oficirski zbor in narodno žensstvo.

Na pokopališču.

Okoli 16. je žalni sprevod prispel po Dunajski cesti na pokopališče pri Sv. Krištofu. Po končanih cerkvenih obredih v kapelici so krsto prenesli v grobnico »Slovenskega pisateljskega društva«, kjer počivalo Fran Gestrin, Božidar Rajčič, Anton Rajčič, Fran Levstik Ivan Zeleničnik, Josip Podmiljšak, Andrejčkov Jože, Simon Rutar, Ivan Resman in Anton Askerc.

V imenu slovenskih književnikov se je poslovil v krasnem govoru višji šolski enadzornik Engelbert Gangl rekoč:

»Društvo književnikov« mi je poverilo težko nalogo, da se v njegovem imenu poslovim od Tebe, naš veliki mojster in učitelj! Z močjo svoje duševnosti si potegnil v sebi in za seboj vso generacijo, v našo kulturno zgodovino in si zasadil mešnik iz granita in kašipat naprej in navzgor!

Po vseh Tvojih delih se pretaka pravir vsega dohrega in lepega — ljubezen do rodni tal! Podsmreka ti je užgala iskro življenja, želja po spoznanju sveta te je gnala z doma, videl si in proževal z lastno dušo ves kulturni svet, šotor si razpel v tujem mestu med tujim ljudstvom, a ko si dal svojemu narodu vse ogromno bogastvo, ki je bilo nakopčeno v Tvojem notranjem svetu, si se vrnil med nas, in tvoj trudni korak je omahnil v objekte matere zemlje! Zopet si v bližini Podsmreke, odkoder so tekle vse niti Tvojeega duševnega življenja in so kulturo in življenje zunaj Tebe in znanj nas spajale z nami in ju presajale med nas na naša tla!

Ti, oče naše lepe knjižice! Ne nobeljenosti in zapuščenosti si dvignil našo materinsko, dase je razvila v lepoti in gibkosti do najjačjega sredstva izražanja našmešljaj misli in naskrivnostnejših čustev. Ko si nam prvi odkril in pokazal Prešerna v vsel močehosti in veličini, si že oblikoval forme in slog, da dokežeš rodному in tujemu svetu, kako dragoceno in čudotvorna nam je domača beseda, ki se v veloletku enako izliva iz čustvenega srca in vse kar se giblje v duši, kar jo pretresa vznemir, potaplja v obup, kar jo prošinja z radostjo in navdaja z bolelostjo, lahko izraža v umetniški obliki vsakemu sorodnemu srcu jasno in umljivo. Iz nevidne materije si z ljubečim srcem in plemenito dušo izoblikoval vsem, ki so prišli, za teboj, brezdušna stropa žve, vekomni lepe, vse izražajoče domače govorice, ki je pesem vseh pesmi in ki se danes razlega po vsej

naši zemlji, kot glasnica in tolmačica vse naše duševnosti!

Ti naš starosta, si bil, ki si prvi med Slovenci to besedo odkril in pretresujoče naslinal trpljenje in gorje jugoslovenske raje; Ti si bil, ki si hrvatske in srbske pesnike pozival:

»Dvignite, pevci, se vi, zapojte nam pesmi ognjene, kakor jih slavni Tirteji v vojski Spartanom je pel! Pesmi nam pojte, ki svet strmeči bo de poslušal, v vseh jezikih sveta naj se za vami pojlo!»

In ti, naš klasik si bil, ki si s smelo, ognjevito pesmijo razdiral ozke meje domaćega obzorja, kazoč s ponosno gesto na veliki slovenski svet, kamor naj se razlete naše v spone odvisnosti stisnjene misli, da se dvigne naš slovenski rod do neslutne moči in veljave.

»Na dan, Slovani! Slovanska ti mladina, najlepše delo čaka te, na dan! Gospoda več ne bodi, ne trpina, človeštvo ena bude naj družina! Rešitelj svetu bodi naj Slovan!

In šli smo in hodimo za Teboj vsi, ki nam je srce gorelo za združenje in brat, za zmagovito naše slovo, za srečo in čast domovini! Izza Tvoje dobe se je po Tvoji zaslugi naša kultura mogočno razmahnila v vseh smereh in v vsakem pravcu. Ti si nam postavil temelj in pripravil orožje, da si upamo danes uspešno tekmovali z vsakim prosvetljenim narodom na vsakem poprišču kulturnega udeleževanja.

Iznad tvojega groba se dviga svetilišče, ki si ga sezidal sam iz silnega bogastva svoje umetnosti. Plamenici sijajo v tem svetilišču, ki se pomenjajo iz večnosti v večnost, ljubi iz neiztrojenega srca in nelztrahljivega pevčevega srca! Bodi pokoj Tvoji veliki duši! Bodi Ti počitek sladak v družbi naših slavnih mož, ki si jim bil mentor, sotrudnik in sobojevnik v borbi za zmagoto lepote in resnice!

Slava Tvojemu imenu in spominu!

Slovo akademске omladine.

Za pisateljem Engelbertom Ganglom se je poslovil v imenu akademске mladine akademik Branko J. Okanovič, predsednik akademskega društva »Jadrana«, ki je naslednik in kneji dediči nekdanje dunajske »Slovenije«, katere častni član je bil pokojnik. Kratko in z globokim sočustvom se je poslovil izjavljajo:

Veliki prosvetitelj! Zapade me dužnost, da Ti u ime J. A. D. »Jadrana« kojem si bio častni član rečem »poslednje s Bogom!«

Ne prodje niti godina dana, a na našem nebu nestade još jedne zvezde. Nestade zvezde, ali ota svetlost njena koja će među nama sjati još dugo i dugo. I ako smrt uništi djelo Tvoje, ne uništi djela Tvojih kojima se Ti oduži in narodu, jer prirodno nadarenost i kulturu velikog Ti duha dao si pokoljenjima, da se njima koriste i ponose. Velike so zasluge Tvoje za razvoj duha i knjige slovenske. Živeo si i radio baš u ono doba, kad si bio najpotrebniji.

Sakupivši 60tih godina u Beču oko sebe mlade studente učio si ih šta i kako treba da rade, pokazao im pravi put i tako udario temelje novom kulturno-literarnom pokretu. Tom pokretu bliže centar a. d. »Slovenija« koja Te već godine 1872. imenovaše svojim častnim članom. Zaradi toga pokreta je danas jugoslovenska Ljubljana, a jedan diferencijalni dio smo mi, u ime kojih se evo danas s Tobom opraštam.

Učitelju naš! Vječno ćeš živeti među nama, a kao kaže veliki pjesnik crnogorskih brda Njegoš: »Blago onom, ko dovleka živi, imao se rađa i roditelju.«

Poslje drugog života izvan domovine sam Te usod donese k nama, da među svojim zaklopiš svoje umorne oči. I mi da Te dostojno i onako kao zaslužuješ ispratimo u život vječni.

Počivaj u hladu cipresima i vrba; uz tužnu pjesmu vjetra i oluje uz vječni spomen budućih pokoljenja mirno počivaj, veliki prosvetitelj naš!

Po končanih govorih so učenke dekliškega liceja položile na krsto vence in pevška Zveza je zapela »Blagor mu, ki se spočije«. Pisateljska grobnica, kjer počivajo že mnogi odlični sinovi našega naroda, je sprejela zemске ostanke Borisa Mirana. Tam, »kjer mnogi spe nevdramno spanje«, med hvaležnimi učenci je našel veliki mojster in učitelj svoje večni mir in pokoj. Sladko bo njegovo večno spanje, saj počiva v zemlji, ki ji je posvetil vse svoje duševne sile, ki jo je ljubil kakor ljubi plemenito sinovo srce svojo rodno mater.

SPOMINI NA STRITARJA.

Pred menoj ležita dve pismi Stritarja iz leta 1920, naslovljeni na me, kot predsednik takratnega odbora Primork. Pisavi se ne vidi, da bi jo bila spravila na papir ne gotova, tresoč se roka starčka take visoke starosti, le konec pisem priča o utrujenosti njegove roke.

Bilo je junija meseca 1920, ko smo izvedeli, da živi naš pesnik v skrajni bedi. S pomočjo takratnega ravnatelja prehranjevalnega odseka g. dr. Senekoviča smo nabrali živil, pridale večjo svoto denarja in vse skupaj odposlale po dveh odborcih Stritarju v Aspanz. Na Dunaju so mu kupile še dobrega Gumpoldskirchnerja ter ga pridale darilo. V Aspanzu jih je sprejela ga Stritarjeva prav ljubeznivo in poklicala svojega moža. Živo mi stopi pred očmi njegova podoba, kakor sta mi lo naslinali odposlanki. Prišel je iz sobe počasi, nad očmi je imel zelen papirnat ostrešek. Takoj je pripomnil: »Slabo vidim in slšim. Slšim samo glas svoje žene in hudo bi bilo za mene ko bi nje ne imel.« Ko mu je gospa povedala, da so dame prinesle tudi vino, se je nasmešnil, rekoč proti ženi: »No, zdaj si za boš pa le lahko privoščila, saj si ga zelo

potrebna.« — »Ne, ne ta je tebi poklonjen in bolj si ga potreben nego jaz.« mu je ona odvrnila. Najbolj vesela sta bila svežega masla in jajc. Ko sta ga dami povabila, naj se vrne v domovino, naglašajoč, da je to želja vsega naroda, in da mu njegovi prijatelji že pripravljajo lepo stanovanje v bližnji ljubljanski okolici (mislijo na to neko vilo v Medvodah), je ginjen odgovoril: »Dolgo časa se že pripravljam na to, saj je to moja edina in zadnja želja, da bi se vrnil v naročje svoje domovine. Srce mi vedno velava: »poidi!« pa oglasi se pamet, ki mi svetuje: »ostani!« Bal se je, ker je bil star in bolehen, dolgega potovanja, a skrbela ga je tudi usoda njegove žene, ako bi umrl. Govoreč z odposlankama o svoji ženi, je iz vsake njegove besede zvenela velika ljubezen do nje, ki mu je bila zvesta družica do zadnjega diha...»

Marica Debelakova.

Slovenci!

Ni vreden svobode narod, ki za svobodo ne žrtvuje.

Zato kličemo vsemu narodu na dan našega najpomembnejšega praznika, na dan narodnega ujedinjenja: Ne pozabite neujedinjenih, zlasti ne onih, ki so v največji bedi, ki se bore za golo življenje.

Naše brate v Westfaliji je kruta usoda vrgla v tak položaj.

Sredi zime, daleč proč od domovine je že itak bedne zajela brezposelnost, da tisoč in tisoč očetov ne vedo, kaj bodo dali družini, na tisoč in tisoč mater obupuje, ker ne vedo kako bodo prehranili svoje otroke.

80.000 naših bratov se bori danes skoraj brezupno za obstoj. Samo up, da jih ne bo pozabila domovina, kateri so ostali kljub dolgemu bivanju v tujni in kljub najsilnejšim potujočevalnim poskusom, zvesti, samo ta up jim daje še nadčloveško silo, da se vzdrže.

Ali bomo varali njih zaupanje, ali bomo pozabili brate v sili, ali bomo brezobzirno do gladnih otrok naše krvi?

Slovenici!

Mi hočemo in moramo v Westfaliji pomagati!

Zato se je osnoval iz zastopnikov vseh političnih strank, vseh dobrotvornih in vseh narodno-obrambnih društev akcijski odbor, da z velikopotezno podporo akcijo reši westfalske rudarje pred poginom.

Slovenski narod!

Neštokrat si že dokazal svojo plemenitost in vselej, kadar je kdo apeliral na tvojo dobrotčnost, je bila tvoja roka odprta!

Naj bo tudi sedaj in 80.000 bratov in sester bo rešenih, slovensko ime pa bo zopet zaslovelo kot ime zvestih.

Na dan narodnega ujedinjenja leta 1923.

Anton Brandner za NSS, Dr. Anton Korošec, minister n. r. za SLS, Ivan Pučelj, minister n. r. za SKS, Dr. Karel Triller, za NNS, Dr. Niko Županič, minister n. r. za NRS, Dr. Gregor Jerjav, minister n. r. za JDS. — Za stolno mesto Ljubljana: župan dr. Ljudevit Perič, za Ciril Metodovo družbo: Andrej Senekovič, t. č. prvomestnik, za »Dobrotelost«: dr. Rožič, duh. svet. Janez Kalan, za Društvo za siročke: Fernanda dr. Majaronova, Marija Vesnerjeva, za Elizabetno družbo: Terezija Koširjeva, za Gosposvetski Zvon: dr. J. C. Oblak, za Jugoslovensko Matico: dr. Vladimir Ravnihar, za Kolo Jugoslovenskih sester: Franja dr. Tavčarjeva, Marija Engelmanova, za Kršćansko žensko društvo: Mara dr. Brejčeva, za Slovensko Stražo: dr. Marko Natlačen, mons. Steska, za Splošno žensko društvo: Marica Bartolova, Modičeva, za Vincencijsko družbo: Kozlerjeva.

Protest slušateljev kemije.

V zadnjem času so prispele iz Beograda vesti o okruženju kreditov za ljubljansko tehniško fakulteto. Ker so ti krediti za tehniške institute in zlasti za kemični neobhodno potrebni, so kemiki dne 25. novembra sklicali protestni zbor, na katerem je bila sprejeta sledeča resolucija:

Dovoljeni krediti kemičnemu institutu niti z daleka ne zadostujejo za obstoj in še manj za izpolnjevanje laboratorijev kemičnega instituta v Ljubljani. — Dokazi: a) Manjka prostora in inventarja za 20 slušateljev; b) manjkajo vsi specialni aparati za anorgansko tehnološki laboratorij; c) manjka cel organski tehnološki laboratorij in aparati; d) manjka laborant; e) manjka stekloplohač. — Og. profesorji, docenti in asistenti morajo izvrševati dela, ki spadajo v delokrog laboranta in služničadi. Čas in sile, ki jih omenjeni žrtvujejo za taka dela bi se na znanstvenem polju plodonosno uporabljale, ako se sistemizira mesto laboranta. Vsi pokvarjeni aparati se morajo pošiljati na reparaturo v inozemstvo, kar jemlje čas in visoke svote. Vsi doslej dovoljeni krediti preteklih proračunskih let niso nikakor zadostovali, tako da je bilo dilaživo pišljeno iz lastnega žepa kriti stroške za kemikalije. To jim je bilo do sedaj mogoče le z največjo požrtvovalnostjo in idealizmom. Ker pa cene kemikalijam še vedno silno rastejo, bo slušateljem v bodoče študij onemogočen. Razen teh razlogov sta še dva za državo najvažnejša faktorja: a) nacionalno - ekonomsko ojačanje države potom kemijske industrije; b) vloga, ki jo zavzema tehniška komisija v slučaju vojne,

Na osnovi zgoraj navedenih razlogov prosimo, da se dovoli, kakor v proračunu predlagano: 1. redni kredit v znesku 250.000 Din, 2. izredni kredit v znesku 770.000 Din; 3. mesto laboranta; 4. mesto stekloplohača. V nadi, da bodo naše zahteve naše popolno razumevanje merodajnih faktorjev, se v naprej zahvaljujemo vsem, ki se bodo za našo stvar zavzeli. — Slušaatelj kemičnega instituta tehnične fakultete.

Triglavski observatorij.

Začetkom leta 1923 sem otvoril tu na Vrščeh (600 m) nad Vintgarjem, stalni geofizični observatorij v svoji vili, ki je bila že svoj čas pri zidanju za tak prosvetni institut v svojih temeljih in cementiranih podstavkih za to urejena; tu sem za časa svojega bivanja na odmoru vselej svoje aparate vzdrževal v teku. Ž nima sem nadzoroval svoje pomočnike pri ljubljanski stanici. Ako so ti potresomerji kak bolj močan potres belježili, sem se napotil v Ljubljano, da sem potem lahko tam poslal točna in brza poročila svetovnim listom. Prehodno je bila torej običajno meseca julija in avgusta, tu nastanjena že 20 let potresna opazovalnica.

Tudi sedanjí potresomerji so moje konstrukcije, lastnega izuma in prav vseskozi domači izdelki; največ tipov takih aparatov se je ustvarilo med vojno in s temi sem jaz na laški fronti na Krašu raziskaval tresenje okrog strelnih jarkov. Te male takorekto žepne tresemerje sem nazval po vzgledu termometer, barometer, »tremometer«. Ti aparati so bili najprej naznanjeni v beogradskem »Vremenu« dne 25. VIII. 1922, broj 336. Točen popis teh aparatov ni mogoč zaradi patentiranja teh novih aparatov.

Vsaki močnejši potres, ki se pojavl na našem kontinentu, beležijo ti aparati. Štiri taki potresomerji so točno zaznamovali domača potresa na spomik 13. 3. iz Mostara in Boke Kotorske, sedaj na jesen. 26. 9. iz Šibenika in okolice in danes 28. XI.

Se v tej zimi se postavi tu tudi veliki seismograf za beleženje vsega vznemirjenja zemlje in oddaljenih svetovnih potresov, naj bodo njih ognjišča na kopnem ali v morju. O teh velikih potresih bom, kakor nekdanj obveščal svetovne liste, da se istodobno opozoré tudi parobrodni na morju brezčimnim potom na potresko nevarnost, če se približujejo kakemu oživiljenemu potresnemu ognjišču, ležečemu na morskí obali. Kakor nas izkušnja uči, je tako nadzorovanje velikih potresov eminentne važnosti za narode, ki imajo cvetoče plovbe na morju in to tembolji, ker so potresne stanice, če so oddaljene od potresnih ognjišč v stanu nemoteno obveščati svetovne liste, do čim so telegrafične zveze, kablji, v okolišju aktivnih potresnih ognjišč navadno prekinjeni. Opetovano je bil v prejšnjih letih London o kaki potresni katastrofi, ki se je dogodila recimo na Antilih, od mene iz Ljubljane za en dan preje obveščeno, kakor pa je došlo poročilo iz centra porušenega kraja. Očividno so torej taka seizmična opazovanja tudi praktičnega pomena.

V poletnem času pa postavim prav na vrhu Triglava en del teh aparatov, od katerega opazovanja pričakujem jako zanimivih novih ugotovitev v mehanizem potresnih pojavov, ker v tej višavi (2863 m) se dosedaj v Evropi sploh še niso napravila opazovanja s tresomerji. Leta 1907 sem skozi 10 dni vzdrževal opazovanja z mojim seismometrom, katerega sem imenoval »Zlatorog«, pri Rajhenburgu nad Jesenicami v višavi 1200 m in takrat dokazal, da gorovje povečuje gibanje zemlje, povzročeno po oddaljenih potresih. Že leta 1908 naj bi nadaljeval opazovanja na Triglavu v Staničevi koči (nekdanji Vosschütte), a ustvarjanje planinskega observatorija se je odložilo na poznejši čas, do časa, ko se Aleksandrova koča (nekdanja Marije Terezije koča) na novo dozida. Ta koča je bila zgrajena našlaž za moja opazovanja, ker ima prav vzorne in prostrane kleti. Zaradi mojega preoblegala dela ni prišlo do izvršitve teh projektov ne pred vojno in ne med vojno. Tudi letos me je ovirala bolelost mojega asistenta, ki je imel nalogo, da ob času mojega opazovanja na vrhu Triglava oskrbuje primerjalne stanice na Vrščeh, da se 15 let stari projekt ni izvršil.

Upam pa, da prihodnje leto sigurno izvedem še to delo, o katerem je sodil nekdanj poznani šef geolog Jur. Geyer, kakor posnamem iz privatnega pisma tako le: »Belarjev projekt, ustvariti seizmičnega observatorija na Triglavu, je vreden, da se mu posveti največja pozornost. Danes beleži manjka 1908 njegov, z modernimi aparati opremljeni institut v Ljubljani potrebe z vseh koncev sveta, pa tudi z Julijskih alp in iz kraških tal. Bilo bi torej zelo instruktivno za primerjalni študij, ako se ustvari v višavi kakih 2000 m imenovani observatorij.

Istodobno pa je Triglav tisti del planinskega gorovja, kjer se plasti Krasa naslanjajo uprav na planinski apnenik in kjer bi se tudi najbolj in najplodoviteje zasledoval vpliv kraških potresov na Triglavsko pogorje!«

Ni dvoma, da obetajo obe nalogi naših observatorijev na Triglavu študij bližnjih in daljnjih potresov, sploh opazovanje vseh zdihljajev naše zemlje, za našo prosveto kaj lepe perspektive.

Moja observatorija sem krstil z imenom slavnega angleškega učenjaka Davy-ja, ki je zahajal pred sto leti v naš planinski raj in bil izredno navdušen za lepoto zgornje Savske doline, saj je imenoval to pokrajino najlepšo v vsi Evropi. Z imenom »Sir Humphry Davy-ja« poživimo tudi v inozemstvu spomin na lepoto naših planinskih pokrajin, katere so prvi naši domači pesniki tako vznešeno in neumrljivo opevali.

Povsod se naša moderna veda o potresih lepo razvija: na Francoskem, kjer se je ta veda le pozno oživela, so ustvarili zadnja leta obilo novih seizmoloških

institutov ravno kar se delajo tamkaj priprave za ureditev observatorija na Mont Blancu; kakor poročajo listi, bo to najpopolnejši observatorij v Evropi. Nemci so izgubili vrlo urejeni mednarodni seizmološki observatorij v Strasburgu, a že so jim veleindustriji ustvarili lep, bogato opremljeni institut v Jeni, na katerem šele nekaj tedno opazujejo, kakor mi poročajo, z novim potresomerjem, ki prav po vzorcu njihove valute povečuje 2 in pol milijonkrat vsak streslaj zemlje. Ni dvoma torej, da vé nemška veleindustrija dobro ceni, kaj pomenja za vse panoge tehnike kakor tudi za vsakdanje življenje dobro opremljen in pod dobrim vodstvom se nahajajoč prosvetni institut.

Vrščeh, 28. novembra 1923.

Prof. A. Belar.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 30. novembra 1923.

Radičev neuspeh so zakrivilí — klerikalci . . .

Spomladi so se naši klerikalci zvezali z Radičem, ker so mislili, da bodo z njegovo pomočjo najlažje preuredili državo tako, da bi zopet postali neomejeni gospodarji Slovenije, kakor pred vojno. Toda v teh računih so se temeljito zmotili. Dogodki so se razvijali v docela drugi smeri, kakor so prvotno klerikalci pričakovali. Brezglava Radičeva politika, s katero so vezali svojo usodo, jih je spravila še ob tisto betvico ugleda in vpliva, ki so jo prej uživali v Beogradu in v politični javnosti. Bili so razočarani. Radi bi se izmotali iz mučne situacije, v katero so zabredli, pa ni šlo. Zato so kolebali semtertja med Beogradom in Zagrebom. V Beogradu so se pogajali z radikali, v Zagrebu pa so zatirali svojo ljubezen in zvestobo Radiču. Mislili so si, da je zanje najbolje, ako imajo vedno v ognju dve železi, in ako delajo dvorezno politiko. Toda zdi se, da so sedaj spregledali njihovo igro tako v Beogradu kakor v Zagrebu. Pred dnevi smo zabeležili levite, ki jih jim je brala beogradska »Samouprava« radi njihove dvomne politike, ki je umerjena v Beogradu, ekstremna v Zagrebu, v Ljubljani pa revolucionarna in protidržavna. Pa tudi v Zagrebu so se hrvatskim politikom odprle oči o dvomljivi vlogi, ki jo igrajo klerikalci zadnje mesece v politiki.

Zagrebski »Pravaš« popolnoma pravilno ocenjuje klerikalno taktiko, izjavljajo: »Slovenci (to je klerikalci) in muslimanski klub kolebajo med Zagrebom in Beogradom ter si ne upajo, da bi se odločno nedvoumno postavili ob bok niti enega niti drugega. Ne upajo si nastopiti niti proti temu niti proti onemu, dokler ne vidijo, kam bo se nagnila sreča med dvema protivnikoma. Zato bi človek lahko stavil tudi svojo glavo, da bodo klerikalni Slovenci tako dolgo kolebali sem in tja, dokler ne bo jasno, kdo bo zmagal. Čim pa se nagne sreča na to ali ono stran, pa stopijo na stran tistega, ki bo zmagal...« — »Pravaš« razpravlja na to o Radičevem neuspehu v Londonu in ugotavlja, da je ta neuspeh Radičeve akcije v Angliji izključno zakrivila kolebajoča politika slovenskih klerikalcev, ker se ni niso nikdar s potrebno odločnostjo postavili ob bok Stjepana Radiča...

Ubogi klerikalci! V Beogradu so prišli ob vsako veljavo in izključena je vsaka nada, da bi se zboljšalo porušeno razmerje z radikali, sedaj jih pa še v Zagrebu obdolžujejo, da so oni in njih-če drug zakrivila, da Stipica Radič ni mogel izvesti s pomočjo Anglije tako sijajno zasnovanih načrtov o »jugoslovenski konfederaciji«.

★ ★ ★

— Povratek kraljice Marije v Beograd. S posebnim dvornim vlakom je ob 19. prispele iz Sinaja preko Zombolice Nj. Vel. kraljica Marija s prestolonaslednikom Petrom. Na kolodvoru je kraljico sprejel Nj. Vel. kralj Aleksander I. ob navzočnosti ministrov, dvora in generalitete.

— Proslava naše osvoboditve in ujedinjenja v Parizu. Obležitica naše osvoboditve in našega ujedinjenja proslave letos v Parizu še bolj svečano kakor prejšnje leta. V veliki dvorani slovenskega instituta, ki sta jo nedavno tega otvorila predsednik francoske republike Millerand in predsednik češkoslovaške dr. Masaryk, prirede jutri, 1. decembra veliko svečanost v proslavo našega narodnega praznika. Slavnosti bo predsedoval rektor pariškega vseučilišča in član parlamenta g. Louis Farge. O naši ujedinjeni domovini bo predaval g. Emil Haumont, podpredsednik slovenskega instituta in profesor na Sorboni, ki se je šele te dni vrnil iz Jugoslavije. Sodelujejo člani francoske komedije in pariške opere, ki bodo izvajali samo komade iz naše dramske in glasbene umetnosti. Zbor naših akademikov bo pel izbrane pesmi iz srbske, hrvatske in slovenske glasbene literature.

— Nov zakon o osnovnih šolah. Ministrstvo prosvete je izdelalo načrt zakona o osnovnih šolah. Načrt bo predložen jugoslovenskemu učiteljskemu združenju, da poda svoje načelno mnenje.

— AKADEMIKI V proslavo petletnice našega ujedinjenja še vrši glas som sklepa meddržavnega odbora manifestacijska skupščina v soboto dne 1. decembra v veliki dvorani univerze ob 11. dopoldne. Akademiki, spominite se velikega dne v naši zgodovini, pridi v sil! Zastopniki neakademskih korporacij so vljudno vabljeni!

— Statistika analifabetov. Ministrstvo prosvete namerava izvršiti statistiko analifabetov v vseh pokrajinah naše države. O številu analifabetov se bo izdelala geografsko statistična tabela. Ministrstvo prosvete bo posvečalo največjo pažnjo našim južnim krajem, da se bo tekom decenijev zmanjšalo veliko število analifabetov.

— LEPA MISEL SKLADATELJA »GOSPOSVETSKEGA SNA«. Skladatelj »Gospodsvetskega sna« g. Risto Savvin je v ljubljanskem pismu naznanil društvu »Gospodsvetski Zvon«, da mu pokloni tantijemo premijere svoje opere »Gospodsvetski sen«, ki se vprizori v soboto, na praznik ujedinjenja. Obenem je izrazil željo, da naj tudi društvo »Gospodsvetski sen« se v gledališču isti večer prodajajo cvetlice v korist Koroski. Uprava narodnega gledališča je blagohotno upoštevala skladateljevo željo in dala društvu tozadevno dovoljenje. Opozarjamo sl. občinstvo, da se bodo cvetke prodajale med odmor, popolnoma neobvezno, komad po 1 dinar. — Skladatelj, kateremu izrekamo najsrčnejšo zahvalo za njegov lep, rodoljuben čin, se udeleži osebno svoje premijere v družbi večjega števila svojih znancev in prijateljev iz Zalca. — Tako bo na skromen način proslavil tudi »Gospodsvetski Zvon« praznik ujedinjenja z bridko mislijo v srcu na brate v rodstvu. — Odbor »Gospodsvetskega Zvona«.

— Vpokolenci in vlada. Prejeli smo tri priobčeno: Vpokolenci vseh kategorij se obračajo tem potom na centralno vlado v Beogradu s prošnjo, naj ugodi spomenikam, ki so bile poslana posamajni ministrom 16. septembra t. l. Vsebinska teh spomenik naj pride do veljave v popolnem obsegu tako, da bodo dobivali pokojnine in rente za sinčaj nezgode po istem sistemu tudi oni, ki stopijo v pokoj sedaj. Čl. 239, ki je bil črtan, naj se znova uvede, da pridejo tudi stari vpojokenci do svojih pravic. Upamo, da bo centralna vlada ušlaša prošnjo starih vpojokencev in uredila njihove pokojnine. — Narodne poslance vseh strank prosimo, naš store vse, kra je v njihovih močeh, da rešijo stare vpojokence iz težkega položaja. Vlada in poslanci naj se zavedajo, da pričakujemo od njih nujne pomoči. — Predsedstvo koaliranih duštev vpojokencev.

— Nova hranilnica. V Ljubljani se je ustanovil Hranilni in posojilni zavod, reg. zadr. z o. z., ki začne poslovati dne 1. decembra t. l. na Dunajski cesti št. 23, pritično. Zavod izvršuje vse posle kreditnih zadrug: sprejema hranilne vloge in vloge na tekoči račun, daje posojila, izvršuje inkasno itd. Pogojni so najugodnejši v vsakem oziru. Prvo načelstvo je takole sestavljeno: Predsednik je g. Fran Petecar, širim znani veleposlanik in trgovec na Dunajski cesti v Ljubljani. Podpredsednik je g. Josip Škoka, stolni kanonik v Ljubljani in zemljiški posestnik na Pšeti. Odbornika pa sta v cel Sloveniji znana lesna trgovec in posestnik ga. Franjo Skrbec in Fran Bartol. Ta imena so nam jamstvo za najlepši razvoj mladega in trdnega zasnovanega zavoda.

— Za Viktorja Merlaka so nam poslali g. Ivan Hribar, bivši pokrajinski namestnik in pomočnik generalnega ravnatelja državne uprave Južne železnice, 100 Din in imenovan 20 Din. — Iskrena hvala!

— Celjske vesti. Proslava narodnega praznika. Oficijelna proslava se vrši dopoldne ob 11. v veliki dvorani Narodnega doma v navzočnosti zastopnikov oblasti in narodnih društev z nagovori in peljem. Pole Celjske pevsko društva. Zvečer bo velika ljudska slavnost v Narodnem domu z raznovrstnim sporedom. — Knjižnica Narodne štališce je odprta ob sredah od pol 6. do 7. zvečer. Do Božiča tudi dopoldne od pol 11. do pol 12. — Mesto gledališče. Za tork 4. decembra se pripravila noviteta »Prinček«. Komedija v treh dejanjih. Dne 17. decembra gostuje celokupna ljubljanska opera z orkestrom. Vprizori se »Sevilski brivci«. — Radi lovskih tatvin je bil na tri mesece ječe obsojen pred celjskim okrožnim sodiščem 34letni Ivan Dolar, delavec v Straži pri Dramljah. — Rdeči križ v Celju. V Celju se je sestel odbor z namenom, prosvetiti za območje celjskega vojnega okruza organizacijo Rdečega križa SHS. Zupan dr. Hrašovec je bil poverjen da započne predvsem v mestu Celju s akcijo za nabiranje članov.

— **Mariborske vesti.** Na praznik Ujedinjenja bodo trgovine med službo božjo zaprte. — **Protestni shod SKS.** Samostojni kmotje in obrtniki sklicujejo na praznik ujedinjenja ob 10. dopoldne v Gamberovo dvorano protestni shod z dnevnim redom: Protest proti krivičnim davkom, taksum in kuluku. Na lepakih se označujejo povzročitelji teh bremen kot grobokopi države. — **Carinske konference.** Zadnje dni so se pričele v Mariboru carinske konference, na katerih je bila carina dobro zastopana, trgovina in industrija, ter obrt pa le po posamičnih predstavnikih. Trgovski gremij je zastopal predsednik Weigl, Zvezo industričev dr. Papis in ravnatelj Križnič, obrt Džamonja. Od pridobitnih strani se je izražala ostra kritika proti taksi na glavni carinarini. Na zadnji konferenci dne 21. tm. se je določil delovni program za nadaljnje konference, katerih prva se vrši 12. dec. — **Porotno zasedanje.** Za porotno zasedanje s početkom dne 10. decembra, so dosedaj razpisani samo še trije slučaji in sicer: 10. dec. Marija Jeremič, požig; 11. dec. Marko Mohanec, uboj; 12. dec. Rozalija Prop, požig. — **Srečno uspeša težka operacija.** V sanatoriju Petrovo selo (bratje Tavčar) je centralni nadzornik j. z. g. Kocijančič prestal težko operacijo in sicer na slepiču in na kili. Operacijo je izvršil primarij dr. Černič. — **Novi slučaj nalezljivih bolezni.** Slabo vreme preteklega tedna je prineslo dva nova slučaja skrlatike, dva nova slučaja difterije in en nov slučaj trakoma. — **Visokonarastla Drava.** Radi naglega tajeja snega in deževnega vremena pri 10 stopinj temperature je Drava nenavadno narastla in ima tendenco nadaljnega naraščanja. — **Premiera Boheme.** V četrtek se vrši premiera Puccinijeve opere «La Boheme». V petek se ponovi opera obkraj z gostovanjem g. Skrivaniča iz Zagreba. — **Hotelska delniška družba.** Pripravlja se ustanovitev delniške družbe, ki bi prevzela gradnjo in Mariboru prepotrebne moderne hotela. Projekt je zamisljen ali na mestu bivšega hotela «Stadt Wien» ali nasproti glavnemu kolodvoru. Inicijatorji poskušajo za ta načrt pridobiti najprej domače interese v družbi s hrvatskimi in srbjskimi. V nepovoljnem slučaju pa s pomočjo inozemskega kapitala. Osnovni načrt se razlikuje od prejšnjega švicarskega v toliko, da se izloči ves nepotreben luksuz in zasleduje zgolj praktično, vendar moderno izvedeno stran.

— **Smrtna kosa.** V Beogradu je umrl g. Alfred Krsteli, ravnatelj beogradske družnice «Jadranske banke». Pokojnik je bil iz znane narodne rodbine iz Šibenika, brat bivšega ministra dr. Iva Krstolija. Med vojno je bil šef podružnice Jadranske banke na Dunaju. Tu je sodeloval pri vseh pripravih za osvoboditev in je skrbel predvsem za gnetenje sredstev, ki so omogočala zveze naših političnih krogov z jugoslovanskim odborom v Londonu. V tem oziru so njegove zasluge neprecenljive. Bil je prvovrsten strokovnjak na bančnem polju in ena najodličnejših moči, s katerimi je razpolagal zavod. Odličnemu rodoljubu bo ohranjen trajen spomin! — Včeraj popoldne je umrl g. Ivan Ranžinger, poduradnik Trboveljske premogokopne družbe v Zagorju. Pogreb bo v soboto 1. decembra ob pol 16. na ondoto pokopališče. — Danes je umrla v št. Jerneju na Dolenjskem po dolgoletni mučni bolezni gospa Josipina Hudoklin, rojena Kessler, žena podobarja in posestnica, v starosti 53 let. Skrbna mati je vzorno odgojila vseh pet svojih otrok v naprednem duhu. Bila je izredno blagega in usmiljenega srca. Zavedni ženi trajen spomin, preostali pa naše iskreno sožalje!

— **Zimske uradne ure na poštah Ljubljana 4 in 5.** Poštno ministristvo je z odlokom št. 65846 od 25. oktobra 1923 dovolilo, da se uvedejo zimske uradne ure na pošti Ljubljana 4 v Kopitarjevi ulici na pošti Ljubljana 5 na Zaloški cesti. Obi pošti bosta uradovali v času od 19. nov. do 31. marca, ob delavnikih od 8.—14., ob nedeljah in praznikih pa od 9.—11.

— **Stritar na mrtvaškem odru.** Kakor smo že poročali, je napravil g. akad. slikar Fran Sterle sliko pesnika Stritarja na mrtvaškem odru. Slika je lepo uspeša in bo te dni razstavljena v izloženem oknu tisk. Grifar & Mejač v Selenburgovi ulici. Tu bo tudi izložena mrtvaška maska pesnikova, ki jo je posnel g. akad. kipar K. S.

— **V Kamniku je umrl po dolgi mučni bolezni dne 28. novembra g. Jos. Gerčar, krojaški mojster.** Radi svojega prikupljivega značaja je bil splošno priljubljen ter užival velik ugled in spoštovanje pri vseh, ki so ga poznali. Bil je zaveden narodnjak, vesel in zabaven družabnik, nad 25 let zvest pevec pri pevskem društvu «Lira» ter dolgoleten podpornik vseh narodnih društev v Kamniku. Svoje otroke je vzgojil v strogo narodnem duhu. Vstranemu društvu in značajnemu možu bo ohranjen prijazen spomin!

— **Potresi.** Poročali smo že o potresu, ki ga je zabeležila naša opazovalnica pod Triglavom. Istočasno so čutili potresne sunki tudi v mnogih drugih krajih. Tako na pr. v Inmostnu, Gasteinu in Lizzu. Sunk si so bili ponekod zelo močni. Smer potresa je bila od vzhoda proti zapadu. Ni se znalo, da-li gre za večjo katastrofo, ali samo za lokalne vulkanične pojave.

— **Niži slovenski tečaj na tehničnem zavodu v Vidmu se odpre dne 3. decembra tega leta.**

— **Zakaj plačujemo Slovenci davke?** «Goriška Straža» vprašuje, zakaj plačujemo Slovenci davke? «Kako spoštuje vlada naše želje in našo voljo, ko troši denar za šole? Ali se kaj ozira na potrebe in zahteve slovenskega prebivalstva? Ne! Ona vporablja denar proti naši volji in proti našim potrebam. Ali so slovenski davkoplačevalci dali državi svoj težko prislužen denar zato, da vzdržuje z njim šole, ki jih slovenski starši ne marajo? Ali zato, da se z njim pošiljajočemu slovenska deca? Ne in stokrat ne! Pri upravljanju proti italijanskim ljudskim šolam se sklicujejo Slovenci utemeljeno tudi na načelo socialne pravice.

— **Česká obec.** Oslavy — Narodnega ujednjenja — se sukuštnine, prijde vseh ni včas v souotu o 7% bod. večer do naših mestnosti Narod. domu, tam bližji.

— **Vranglovo zlato.** «Novi list» poroča, da bo Vranglov zaklad, ki je sedaj shranjen v Kotoru, v kratkem prepeljan v Beograd v tresore Jugoslovanske banke.

— **Italijanski oficirji v Beogradu.** Italijanski oficirji, ki pridejo v Jugoslavijo, da se nauče našega jezika, so te dni že dospeli v Beograd. Tako poročajo beogradske listi.

— **Preuredba Presbira.** «Balkan» poroča, da se te dni izvede temeljita preureditev službenega Presbira. V zvezi s to preureditvijo se ima vsestranski reorganizirati tudi poročevalska služba tako v državi sami, kakor tudi v inozemstvu.

— **Obračunavanje kinematograf v Ljubljani.** Vsled zahteve mestnega magistrata in odobrenja vlade, da sme mestna občina ljubljanska pobirati 25 % izkupila od vstopnic za vse kino-predstave v Ljubljani in da morajo kinematografi vzdrževati še nadzorna organa pri vsakem kinu, so sklenila vsa ljubljanska kino-podjetja obratovanje takozdalo prekiniti, dokler se ta za nje nevdržna situacija ne popravi. Kino-podjetja morajo plačevati še itak visoke državne davke in občno režijsko posebno, ker je izposoja filmov danes zelo draga. Poleg vsega tega pa morajo po invalidskem zakonu oddajati gotove odškodnine v prid vojnim žrtvam. Pri izračunavanju teh davkov vojnim žrtvam pa se odštejejo poprej občinski in drugi davki, potem se šele procentualno odmeri pripadek vojnim žrtvam. Ako torej magistrat vstraja pri svojih 25 % ne bo pripadlo vojnim žrtvam skoro nič. — Kino-podjetja so se proti vsem tem obremenitvam, ki jih je največ zadala mestna občina, ki jih je sklenila zaenkrat proti njim podvzeti primerne korake ter obrat v znak protesta začasno ustaviti.

Ako pa nič ne dosežejo, bodo primorana podjetja popolnoma opustiti ker so na ta način nerentabilna. Vsem, ki so pri tem prizadeti, pa ni vsseno, ali obratovanje ali ne. Pri tem so močno oškodovane vojne žrtve, pa tudi država in občina. Zato so na prošnjo Udruženja vojnih invalidov v Ljubljani sklenili kinopodjetniki dne 29. t. m. pričiiti zopet z obratovanjem, vendar pa se bodo morali od strani magistrata in potom intervencije vlade zahtevati obline vsaj za polovico zmanjšati. Ako se to ne zgodi tekom tega leta so prisiljena podjetja kinobrat v Ljubljani po novem letu popolnoma opustiti. Ako se pomili, da vojnim žrtvam, ki so v najslabšem položaju ne pripada niti tretjina toliko, kakor zahteva mestna občina, bi bil to zanje zelo nesocialen uder. Postavljenih bi bilo tudi precej revnih službenecv na ceste. Želimo torej, da pristojne oblasti ves položaj malo bolj resno presodijo in popravijo.

— **Udruženje vojnih invalidov.** Oglasi za skupni telefonski imenik. Početkom prihodnjega leta izda telefonski osek Ministarstva Pošt in Telegrafov skupni imenik vseh telefonskih naročnikov v naši državi. Imeniku bodo dodani tudi oglasi in reklame trgovskih industrijskih in drugih pridobitnih podjetij na barvastem papirju, za vsako pokrajino v posebnih barvi. — Oglasi na celi strani (20x12 cm) stane 700 na polovici strani 400 in na četrtinki strani 250 dinarjev. — Oglasi (z evntuelnimi klješji) obenem z odgovorjajočimi zneski naj se oddajo ali pošljejo najkasneje do 8. decembra t. l. telefonskemu računskemu oddelku pošte direktije v Ljubljani, Sv. Jakoba trg II.

— **Prošnja.** Tovariši K. mora prihodnji teden zapustiti dosedanje stanovanje. Ker mu drugo še ni nakazano, se obračamo tem potom do p. n. tovarišev in tovarišič kakor tudi do ostalega učitelstva naklonjenega občinstva, ako bi kdo mogel in hotel vzeti k sebi začasno prosti plačilu tovariša K. in njegovo ženo oziroma posamne njegove otroke. Oprava na razpolago. S hčerko da tudi pianino. Prosimo takojšnjega obvestila. — «Ljubljansko učiteljsko društvo».

— **Razglednice za savezni dan oddajale se bodo prodajalkam danes v petek od 17. do 19. ure, ter jutri dne 1. decembra v Savezni pisarni v «Narodnem domu» I. nadstr. od 8. ure naprej.**

— **Kino Tivoli** predvaja do nedelje prvi del napeto zanimivega filma «Kralj gorar», s priljubljenim filmskim igralcem Harry Prenom v glavni vlogi. Vabimo ljubljansko občinstvo, zlasti prijatelje narave, da si ogledajo to delo, polno krasnih alpskih scenarij.

— **OTVORITEV KINA «MATIC».** Jutri v soboto 1. decembra se odpre zopet kino «Matic», in sicer se predvaja dva dni nad vse zanimive naravne posnetke: 1. Potovanje predsednika republike Francije g. Milleranda v severno Afriko. 2. Marseille, eno najlepših in drugo največje mesto Francije s 650.000 prebivalci. 3. Pot preko francoskih alp. Filmi nudijo ljubiteljem narave krasen estetičen užitek, ker so izvanredno dobro posrečeni in so tudi skrajno poučljivi. Občinstvo se priporoča njih obisk, da se na ta način vpozna z običaji francoskega naroda in vidi krasote Francije.

— **Predstave oba dni ob 3. pol 5., 6., pol 8. in 9. Cene prostorum:** parketni sedež Din 5, rez. sedež Din 4, prvi prostor Din 3, drugi prostor Din 2.

— **Koncert v hotelu Tivoli.** V nedeljo dne 2. decembra od 15. do 20. ure. Godba dravske divizije. Domače jetrne, krvave in mesene klobase, Vstopnina prosta. — Se priporoča Vekoslav Dolničar.

— **Najcenejše in najnovejše oblike se dobijo samo v Selenburgovi ulici št. 3 pri Grifar & Mejač.**

— **Pozor!** V nedeljo dne 2. decembra t. l. ob 10. dopoldne bo tiskarica «Inter-Agencia» d. z. o. z. v Ljubljani na splošno željo ponovno razkazala varstvene aparate proti vltomu in tavnam v dvorani restavracije Narodnega doma. Vse interese opozarjamo, da naj se razkaza udeležo.

— **Sv. Miklavž pride v soboto, 1. decembra, med 5. in 7. uro zvečer v trgovino M. Tičar v Selenburgovi ulici izbirat daril za deco in odrasle.**

— **Restavracija in kavarna «Zvezda».** Koncert nove ciganske kapele bo vsak dan v kavarni od 17. do 19. ure, od 20. do 22. v restavraciji in od 22. dalje zopet v kavarni. Kapelnik Kada Sander. Prvovrstna kapele, došla iz Osleka. Atraktivna prva kapele.

— **Oblastno dovoljena razprodaja izpod lastne cene v konfekcijski trgovini Fran Lukič, Pred Skofijo št. 19. Glej inserat!**

— **Gostilno pri Majarončnu** zraven Leonišča je prevzela s samostojnim obratom ga. Alojzija Gorjup. Točilo se pristna dolenska vina. Abonentu na hrano se sprejemajo. Več pove današnji inserat.

— **Opozorjamo na oglas trgovine A. Žibert v Prešernovi ulici v današnjem listu.**

— **Opozorjamo na inserat oblačilne industrije A. Kunc, Ljubljana, Gosposka ulica št. 7.**

— **Koncert dravske godbe se vrši v soboto 1. decembra t. l. v kavarni «Evropa».** Začetek ob 9. uri zvečer. Vstop prost.

— **Trda zima in drago kurivo** je danes velik uder za vsakega. Brez korige stanovanja ni zadovoljstva v hiši in rodbini, to velja pa tudi za trgovce, pisarne, javne lokale, gostilne in restavracije, ki računajo na goste, ki so v trdem mrazu razveseljeni, da se v toplem lokalu ogrejejo. Zato je velikansko in neprecenljivo važnosti iznajdba g. Nipiča v Mariboru, patentirani ogrejalni aparat «Toplodar», ker ta omogoča, da se napelje od štedilnika v sobo ali iz ene sobe v drugo, ali iz sobe v čakalnico in obratno, ne da se zato posebej ali kaj več kuri. Nasprotno, 50 % se porabi manje kurjave in pri tem se popolno razgreje oba lokala. Ogromni denarni prihranki izplačajo aparat v najkrajšem času. Mnogoštevilna naročila in na zahvale potrjujejo veliko gospodarsko vrednost Toplodarja, zato ga vsakomur, komur je ležeče na velikem prihranku in toplem stanovanju, prav toplo priporočamo. Osobite važnosti je, da vsaka gospodinja kuri skoro cel dan štedilnik, ker pripravlja na njem zajtrk, kosilo in večerjo. Vsa toplota gre pri dimniku v zrak, ako pa se k štedilniku priključi v sosedni sobi aparat Toplodar, kuha gospodinja nemoteno in opravlja svoje delo, sosednja soba pa se lepo razgreje, ne da porabi za to le en vis. Velikanska prednost in uporabljivost tega dovršenega aparata je garancija za popolni uspeh!

— **Tovarna Josip Reich** prevzema v pranje, likanje in sušenje vsakovrstno žensko in moško, kakor posteljno in namizno perilo, za kar se ceni, občinstvu ljudno priporoča. Glej današnji oglas!

— **Pri železničnem kataru,** bofečnih jeter in pri kamenu v mehurju poročito izredno dobro služil grenčica «Franz-Josef».

Dopisi.

— **Iz Slovenjgradca** nam poročajo, da se vrši na narodni praznik, dne 1. decembra t. l. ob pol 20. zvečer v prostorih hotela «Goll» v Slovenjgradu prireditelj pri bojičnic za revno šolsko mladino na območjih Solah marenberskega sodnega okraja. Spored: 1. Koncert, posamne točke izvajata pevsko društvo in salonski orkester v Slovenjgradu. 2. Srečolov. 3. Prosta zabava in ples. Zanimanje za to prireditev je veliko ter utegne tudi njen gromitni uspeh postati silajen.

— **Iz Skofljice** nam pišejo: Ker vse osebe in tudi pismene pritožbe niso do sedaj nič zalegle, smo primorani, da opozorimo elektrarno v Zagradu pod predsedstvom g. Omahna iz Višnje gore na sledeče: Smo že 10 dni brez luči, vendar pa nima elektrarna nikakega resnega namena, kakor vse kaže, da bi ta nedostatek čimprej odstranili. Električne žice leže ves ta čas po tleh, kar zelo ogroža življenje mimoidočih. V ponedeljek, 26. tm. se je nek dečko iz Skofljice dotaknil z roko na tleh ležeče žice, ki je pa radi električnega toka ni mogel izpustiti in ga je šele na njegov obupni klic opustila neka ženska iz neprijetnega položaja. Kaj, ko bise to dogodilo kje na samem izven vasi, kjer bi ne bilo nikogar blizu, da bi nesrečnega pomagali? Popolnoma uvidevamo, da se proga lahko pokvari, vendar je pa dolžnost elektrarne, da jo čim prej popravi. Sicer sedanje vodstvo ne gre svojim odjemalcem nič kaj posebno na roke, vendar pa zahtevamo, da se žice v izoeb kake nesreče takoj s tal odstranijo, če že ni mogoče proge popraviti. Opozorjamo na ta slučaj pristojno politično oblast, da stori svojo dolžnost in poskrbi za varnost občinstva. Nikakor ne moremo trpeti, da bi bili mi in naša deca izpostavljeni taki nevarnosti in če sedanje vodstvo elektrarne ni zmoglo, da take nedostatke odstrani, naj izroči svoje posle drugim. Marsikaj smo že pregledali toda sedaj je mera polna. Zahtevamo, da se nas nekoliko bolj upošteva. Toliko za danes; ako to ne bo pomagalo, bomo primorani posredovati pri pristojni politični oblasti, da ona poskrbi za red in normalne razmere v elektrarni.

Glasheni vestnik.

— **Operni libretl.** «Gospodstviski sen». Pravkar je izšel 14. zvezek Zbirke opernih in operetnih tekstov in sicer «Gospodstviski sen» prva narodna opera v dveh dejanjih s predigro, besedilo spisala skladatelj in Franjo Roš, uglašil Risto Savin, 46 strani. Cena Din 4. Libreti se dobivajo pri založnici v Zvezni tiskarni v Ljubljani (Wolfova ulica 1.) Razprodajalcem običajen popust. V razprodaji so tudi v tukajšnjih knjigarnah, kakor tudi pri blagajni v operi in pri biljeterjih. Premijera te naše izvirne opere bo kakor znano 1. decembra v opernem gledališču.

— **II. Muzikalno predavanje** namenjeno v prvi vrsti mladini ljubljanskih srednjih in strokovnih šol, se vrši v nedeljo dne 2. decembra ob 11. uri dopoldne v dvorani Filharmonične družbe. Drugo predavanje nosi naslov «Klavirska sonata» in kojega spored izjaja pianist Ivan Noč, ki je na zadnjem samostojnem koncertu, kateri se je vršil meseca oktobra v Unionski dvorani, žel vseobče priznanje. Spored obsega Beethovno Rondo op. 51, št. 1. Beethovno sonato op. 2, št. 1 v štirih stavkih ter Chopinovo sonato v h-molu. Pred prvo sporedno točko razjasi gosp. prof. dr. Pavel Kozina v poljubnih besedah zgodovino in formo sonate. — Podrobni sporedi za to predavanje se dobivajo v Matici knjigarni na Kongresnem trgu.

Turistika in sport.

— **30 letnica praške «Slavije».** V nedeljo 25. tm. je glasovita praška «Slavija» praznovala svoj 30 letni jubilej. Pri slavnosti, ki je bila pravi triumf za Slavijo, so govorili zastopniki državnih, vojaških in raznih civilnih oblasti, zastopniki sportskih organizacij in v imenu Skolstva brat Vaniček, načelnik ČOS, ki je povdarjal za sluge lahke atletike za obrambno moč države. K občetnici so Slaviji čestitali tudi zastopniki drugih držav in razne inozemske sporne organizacije.

— **Turistovski klub «Skala»** poziva svoje članstvo na smučarski sestanek, ki se vrši v torek dne 4. decembra 1923 ob 20. zvečer v zadnji sobi Narodne kavarne. Sestanek je z ozirom na predstoječe zimsko-sportne prireditve posebno za člane smučarje obvezen. — **Smučarski osek.**

— **SK.** Slovan poziva vse svoje člane in prijatelje kluba, ki žele gojiti težko atletiko, da se pismeno ali ustmeno zljase pri klubovnem tajniku, Sv. Petra cesta 3-II.

Društvene vesti.

— **Društvo najemnikov za Slovenijo** opozarja, da se vrši prihodnja javna odbojova seja dne 5. decembra 1923 ob 20. uri v veliki dvorani Mestnega doma. Društvena pisarna daje članom dnevno od 18. do 20. ure informacije Sv. Petra cesta št. 12, pri tlično, desno.

— **Šentjakobski Miklavž nastopi** z velikim častnim spremstvom v Kazinski dvorani dne 5. decembra. Napravlil bo pa tudi obisk po hišah. Kdor bi še želel tak obisk, naj javi to v šentjakobski knjižnici do dne 3. decembra do pol osmih zvečer.

— **Centralno akademsko podporno društvo v Ljubljani.** Gospod Leopold Kováč, kr. operni tenorist, je kot vnet prijatelj naših visokoležev nabral za «Centralno akademsko podporno društvo v Ljubljani» znesek Din 400. Hvala vrlému umetniku. — Istotako je daroval g. Ivan Bonač, veletrgovec znesek Din 100 za kar mu iskrena hvala. — Gr. dr. Karl Triller je daroval obledo, da pomaga odpomoči bedi med tuk. dijaštvom. Prisrčna mu hvala.

— **Praslava 1. decembra v društvu «Soča».** Namesto običajnega sobotnega predavanja priredi «Soča» dne 1. decembra družben večer, na katerem govori g. Majcen o ženevskem paktu, g. dr. Marušič pa o našem osvobodjenju. Potem nastopi prvi kvartet «Soča» Vabljeni vsi člani in prijatelji društva. Vstop prost. Začetek ob 8. zvečer v salonu pri Levju.

— **Proslava Ujedinjenja** priredi Narodna Čitalnica v Spodnji Šiški v soboto 1. decembra v dvorani Valjavca. Spored: Prolog. Deklamacija. Petje Čitalniškega pevskega zbora in solistov. Godba. Vstopnina prosta. Pridite, napredniki, da dostojno proslavimo ta velepomembni praznik slovenske zgodovine. — O d b o r.

— **Sv. Miklavž!** V obupu kličejo vsem dobrim in plemenitim ljudem: spomnite se nas najbednejših in najbolj nesrečnih vsaj sedaj v času, ko sv. Miklavž nosi darila ne samo otrokom, ampak tudi odraslim. Darila v blazu in denarju sprejema za nas naša pisarna: «Podporno društvo slepih», Ljubljana, Wolfova ulica 12.

— **Čitate slepi!** Vsem rednim članom našega društva, ki še niso vložili prošnje za bojično podporo, naznanjamo, da je zadnji rok do 15. decembra t. l. Na poznejše prošnje se ne bo mogoče več ozirati. Kdor ne navede zadnjega bivaljšča, se mu ne bo mogla poslati podpora. Toliko v vednost. — Odbor Podpornega društva slepih v Ljubljani, Wolfova ulica 12.

— **Gančkov večer** priredi dramatični osek «Bratstva» v Ljubljani v nedeljo, 2. cembra ob 20. zvečer v spodnjih društvenih prostorih Narodnega doma s sledečim sporedom: 1. Životopis pisatelja E. Gančla (predavanje), 2. deklamacija, 3. «Dva svetova», drama v enem dejanju. Večer je namenjen članom društva in vablilcem ter se priredi prilikom pisateljeve 50letnice. Osek bo večkrat prirejal podobne literarne večere, da potom njih seznanjajo mladino, predvsem z našo, pa tudi s tujo književnostjo.

— **«Mladost»** izobraževalno društvo delavske mladine v Ljubljani naznanja, da se vrši občni zbor dne 8. decembra 1923, ob 10. dopoldne v društvenih prostorih pri Zupangu, Krakovski nasip št. 18. — Predsednik.

Borzna poročila.

ZAGREBSKA BORZA.

Dne 30. novembra. Sprejeto ob 13.

Današnji tečaj so malenkostno popustili navzlic temu, da je bil zadnji borzni dan ter je običajno v petkih tendenca na borzi čvrstejša. Na efektivnem trgu so ostali tečaji neizpremenjeni. Ob zaključku notirajo:

— **Efekt:** Ljublj. kred. banka, 250—260. Prva hrv. št. Zagreb 985—990, Slavenška banka, Zagreb 107—110, Hrv.-slav. zem. hip. banka, Zagreb 97—98, Hrvat. esk. banka, Zagreb 164—166 Jugoslav. banka, Zagreb 143, Trboveljski premog. dr. 850, Slavonija 209, Gutman 1680—1750 Exploatacija 220, Sečera 2440, Nar. šum. ind. 145.25—147.50.

— **Devize:** Curih 15.525—15.575, Pariz 4.70—4.775, London 386—387, Dunaj 0.12475—0.1225 Praga 2.5775—2.5875, Trst 3.83—3.84, Newyork 88.25—89, Budimpešta 0.46—0.47.

— **Valute:** dolar 87—87.50.

INOZEMSKA BORZE.

— **Curih 30. nov. (Izv.)** Današnja predborza: Beograd 6.52, Amsterdam 217.55 Newyork 572.50, London 24.92, Pariz 30.67, Milan 24.67, Praga 16.65, Budimpešta 0.0302, Dunaj 0.00805, avstr. žig. krone 0.008075.

— **Trst 30. nov. Predborza.** Beograd 26—26.05 Dunaj 0.0327—0.0329, Praga 67.20—67.40, Pariz 124.30—124.60, London 100.85—101. Newyork 23—23.15, Curih 403—405.

Najnovejša poročila.

Reško vprašanje na mrtvi točki

Značilno premikanje italijanske vojske.

— **Beograd, 30. nov. (Izv.)** Predsednik naše delegacije v paritetni komisiji dr. O. Rybář je včeraj dopoldne zelo dolgo konferiral z zunanjim ministrom dr. Ninčevićem o reškem vprašanju, ki stopa v zaključno fazo.

— **Trst, 30. novembra. (Izv.)** Zadnje dneve je opaziti v Trstu in v Julijski Benečiji živahno premikanje italijanskih čet, Pešpolk št. 191 je iz Verone odkorakal na mejo proti Jugoslaviji v sektor Kastav—Reka. V smeri proti Postojni se vozijo številne baterije, 80 tankov je odšlo iz Vidma na mejo. Iz Benet je odplulo italijansko vojno brodovje v Kvarner. Grupiranje italijansko vojske ob jugoslovanski meji in na Rakli spravlja v zvezo, da bo skoraj likvidirano reško vprašanje, da se Reka anektira ter izprazni Baroš in Delta.

— **Beograd, 30. novembra. (Izv.)** Te dni so v naši javnosti krožile vesti, da se je med našo državo in Italijo dossegel sporazum glede Reke, Baroša, Delte in Bankina. Med ostalimi temi vestmi se je govorilo tudi o tem, da je naša država privolila v aneksijo Reke po Italiji, medtem ko bi mi prevzeli Baroš in Delto v trajno in suvereno posest, Bankino po gotovem aranžmanu v 99letno uporabo. Te vesti so naravno vzbudile v našem narodu veliko vznemirjenje in razburjenje. Radi tega se je naš sotrudnik obrnil na pristojno mesto, kjer so vse te vesti kategorično zanikali ter jih imenovali prozorne kombinacije. Sploh se trenutno med našo državo in Italijo ne vodijo nobeni razgovori, dasi oni niso popolnoma prekinjeni. Vprašanje Reke, Baroša, Delte in Bankina se zagledelj nahajajo na mrtvi točki.

Po drugi strani se sporoča vašemu sotrudniku, da je predsednik italijanske vlade, g. Mussolini res poslal naši vladi pismo, v katerem predlaga: V svrhu rešitve reškega problema prizna naša kraljevina pravico Italije na Reko, odnosno prizna nje aneksijo, zato Italija takoj izprazni Baroš in Delto ter bi privolila v 99letni aranžman glede Bankina.

Kar se tiče korektur mej v Sloveniji, se te na gotovih mestih res bodo izvršile od Triglava do Reke. Te korekture ne bodo večjega značaja, izvršile se bodo na krajih, kjer so bile meje slabo začrtane. Korekture se izvrše v našo korist.

Naša vlada zastopa vedno načelno stališče, da se ima vprašanje Reke in Baroša rešiti striktno v smislu določenih rapalske pogodbe. Osebito zahteva naša vlada izpolnitev IV. točke pogodbe, ki garantira neodvisnost reške države.

Med našo državo in Italijo do danes še ni nobenega sporazuma. Vse vesti v našem tisku in v inozemskem so v tej zadevi popolnoma netočne.

POMOŽNA AKCIJA PRI POVODNIH V SLOVENIJI.

— **Beograd, 30. nov. (Izv.)** Notranji minister je sporazumno z ministrom vojne in mornarice brazdavno odredil, da orožništvo in vojaštvo prične pomožno akcijo pri katastrofalni povodnji v Sloveniji.

Narodna skupščina.

Razvrstitev uradnikov. — Kratka seja.

— **Beograd, 30. nov. (Izv.)** Radi klubskih sej je bila današnja seja narodne skup

Ivan Albrecht:

Kino „Ljubljana“.

(Mladini vstop ni dovoljen. Vojaki, di-jaki in šolarji plačajo polovico, deteta v naročju so vstopnine prosta.)
Oni dan me je obiskal sorodnik, mlad in sila učen fant tistih let, ko člo-vek srebrje začetek in konec svoje uče-nosti iz zaprašenih knjig in išče idej — Ideja, to je namreč v gotovi dobi člo-veškega življenja nekaj strašnega. Z idejo vstaneš, z idejami hodiš, koder hodiš, z idejami ležeš spat in same ideje te mučijo v sanjah. Kakor odpreš usta, pade ideja iz tvojih in sploh: ideja!

Tak je torej tisti moj sorodnik, ki me je obiskal oni dan.

»Kaj bo dobrega?« mu pravim.
»Tako sem prišel, malo na razgo-vor. V razgovorih rade vstajajo ideje.«
Imel sem malo vročine tisti dan, pa sem tičal v postelji. »Križ božji!« sem se skrčil pod odejo, »zdaj gredo ideje nadme!«

»Skoda, da nisi pokonci, bi šla ma-lo po polju,« je dejal. »Med hojo ideje bolj ožive.«

»Hvala bogu!« sem pomislil. »Člo-vek res nikoli ne ve, kaj je njegova sreča... Moja je danes — vročina.«
»Obžalujem,« sem dejal.

Mladenč je sedel k postelji, pa me je vprašal:

»Ti, kakšno je pravzaprav tvoje po-litično naziranje?«

Pogledal sem ga debelo:

»Ne vem.«

»Tega ne veš?« se je začudil.

»Oprostite, prav res ne morem reči nič gotovega! Nimam takorekto volje do takega naziranja.«

»Čuden človek,« je zmajeval svoj učen sorodnik. »Kakšen je potem tvoj svetovni nazor? Tega menda vendar imaš?«

Zdaj je bila šele zadrega popolna. Svetovni nazor... Kaj naj povem?

»Hm?« sem dejal, »menda tudi sve-tovnega nazora nimam.«

»Joi,« se je zavzel učen mladenč.

»Vidiš, je križ,« sme skušal zlesti iz zanke, »jaz živim namreč med sve-tovni. Ako pogledaš iz moje sobe proti šmarni gori, imaš na levi belo Ljub-ljano, na desni pa tisti kraj, kamor Ljubljana pošilja vse, ki po kratki, mu-čni bolezn, prevedeni itd. Ljubljana rabi politično prepričanje in svetovni nazor, tisti, ki po kratki in mučni bolezn, pre-videni itd. — mogoče tudi, jaz pa res ne vem, kaj naj bi ž njim.«

»Činik,« je zmagovalno kričnil mla-denč in je šel.

Res, hudo mi je bilo, prav pri srcu hudo spričo te besede. Vedno sem mi-slil, da sem — no, vse, samo cinik ne, zdaj pa slišim tako! Ne pomaga dru-gače! Vročina sem, vročina tja, pot pod noge, pa hajdi v belo Ljubljano! Za vsa-ko ceno moram dobiti politično prepri-čanje in svetovni nazor, moram, naj stane, kar hoče!

Grem in pridem na Martinovo ce-sto. Tam srečam delavca.

»Ne zamerite mi, prosim, kakšno je vaše politično prepričanje?«

Delavec me pogleda in molči.

»Ali pa vsaj svetovni nazor, pro-sim?«

»Preklet škric zgulen,« se oglasi delavec, »kua me hecaš, frdaman kapitalist!«

»No, že vem,« sem pomislil, pa sem jo odkuril. »Ta že ima politično prepri-čanje in svetovni nazor, samo meni ga ne pove.«

Obupati ne smem, torej dalje!

Grem in pridem k prijatelju, ki je umetnik po volji božji. Ne pozovim, ne potrkam, ampak kar planem k njemu.

»O, gospod Albreht, kaj je pa vas spet enkrat zaneslo k nam?« se zavza-me njegova žena.

»Oprostite, gospa,« drvim mimo nje, »politično prepričanje iščem in sve-tovni nazor. Kie imate gospoda?«

»Slika!« pravi gospa in me hoče pridržati, da ne bi motil umetnika. To-da jaz sem energičen!

»Oprostite,« pravim še enkrat in planem naravnost k njemu, ki se zamiš-ljen in izgubljen zvija pred platnom.

»Ti,« pravim, »kakšno je tvoje po-litično prepričanje?«

Umetnik me pogleda in zamahne z roko.

»No pa vsaj svetovni nazor?«

»Kaj si znorel?« se začudi in na-meri s paletto proci meni.

»Ne zameri! Poslušaj!« In mu po-vem, kako se mi godi.

Umetnik se zasmeje:

»Pusti, pusti, prijatelj! Politično prepričanje te sreča za vsakim vogalom. Poberi ga in ga vtakni v gumbico! Svetovni nazor se valja po beznicah. Kjer ti drago, ga lahko denes za kloboč. Vse drugo pa je: svetloba in senca! To je tisto, kamor je treba prodreti; kajti med tema dvema tečajema se giblje življenje, umetnost, svet!«

Slišim in grem. Na ulici srečam po-litika, ki je bil nekda moj tovariš v dijaških dneh.

»O, pozdravljen,« se ga razveselim, »dobro, da sem te dobil. Veliko prošno imam namreč —«

Znanec se nasmehne s tistim kras-nim, tako pomembnim in tako strašnim

brezpomembnim smehom večših poli-tikov, da me zabebe v dno srca.

»Kaj želiš, prijatelj?« me ljubeznjivo prime pod pazduho.

»No, vsaj eden,« pomislim in se ojunajim:

»Ti, ne zameri! Kakšno je tvoje, hm, politično prepričanje?«

Grom in strela — znanec odleti.

»Taka ignoranca! Kaj ne vidiš mo-jega imena pod vsakim oglašom, pod vsako važnejšo proklamacijo naše stranke?«

Imam že dovoli, ni treba več, nič več!

»Srečno!« zastokam in odmotovilim s svojo sramoto dalje. Saj imam še drugih znancev in prijateljev cel roj, eden se me že usmili! Res jo zavijem k literatu, ki ga imam rad zavoljo nje-gove odkrite poštenosti.

»Ti, kakšno politično prepričanje imaš pravzaprav ti?«

Prijatelj se zasmeje tako iskreno, da mi radosti zaigra srce.

»Ali bi rad tako, no, kakšne po-moči?«

»Ne, ne, samo —«

»Ej, kaj se boš vede! kakor kmeč-ka nevesta! Potiplji tu, potiplji tam, boš videl, kie ti kaže!«

S tem ni torej nič.

»Kaj pa svetovni nazor?« pravim plaho.

»Pridi drugič, ko boš imel normalno temperaturo,« se zasmeje prijatelj. »Da-nes ti kar gore lica in se ti gotovo blede.«

Spet je bila torej pot zaman! Kaj sem neki delal vsa ta dolga leta, da ni-sem našel ne političnega prepričanja, ne svetovnega nazora!

Še dalje hodim in slišim, kako se menita dva:

»Ti si torej sedaj socialist?« pravi prvi.

»Aha,« se razveselim, »tu gre za politično prepričanje. To bo zame!«

»Socialen demokrat sem,« pravi drugi.

»A preje si bil v katoliški stranki,« meni prvi, drugi pa:

»Človek išče, predno najde!«

»Imenitno, kakor nalašč zame,« mi pravi vzradočeno srce.

»Zdaj si izstopil iz vere,« pravi prvi.

»Da,« meni drugi.

»A dan pred izstopom si molo-deval v škofovi bližini,« se zagrohoče prvi.

Drugi je v zadregi.

»Jaz sem svoboden,« se oglasi v tovarišev smeh. »Zdaj imam eksistenco in sploh —«

»Prepričanje, kajne?« se smeje prvi, pljune in gre.

Mogoče je bil razgovor važen, vendar mene ni mogel potegniti iz blata. Da bi se le rešil, jo zavijem v gostilno. Tam je beseda bolj lahka.

V veseli družbi so zbrani znanci. Eden pridiguje:

»Naj se zbirajo sile zoper nas, mi ostanemo, kar smo! Naše ideje so naša moč!«

»No, zdaj sem spet v pasti,« me oblije zona. »Komaj sem pobegnil iz objema idej, ki mi jih je sopal v posteljo moj sorodnik, sem že spet v krempljih idej — pri vinu.«

Ko me tovarišija zagleda, me sprej-me s hrupom v svojo sredo.

»Mi stojimo neomajno, Ivan, kaj?« pravi tisti, ki je preje pridigoval.

»Če se ne motim, zdaj sedimo,« si dovolim ponižno popravilo.

Družba se smeje, jaz pa zašene-čem najbližjemu na uho:

»Veš kaj?«

»No, ali si zopet suh?« se prestraši prijatelj, naroden človek in slovenski pesnik, debel in čokot, pa dobrega sr-ca. »Kaj malega bi ti lahko odstopil, a mnogo nimam.«

»Tudi jaz ne,« mu zaupam. »A zdaj ne gre za to. Veš, politično prepričanje iščem in svetovni nazor!«

Prijatelj, naroden človek in pesnik se zasmeje, da mu utonejo v gubah prijazne oči.

»Pij!« pravi in mi nalije.

Trčimo, pijemo, pridigar že zopet pridiguje, a pesnik označi slovesno:

»Albreht išče politično prepričanje in svetovni nazor! Vzemimo ga za me-cena!«

Pridigar že nič ne vidi, smeje se pa le. Z njim se smeje vsa družba, še jaz, ki nimam ne političnega prepričanja, ne svetovnega nazora.

»Kujon gotovo voha korito,« za-tegne pridigar, jaz pa planem in hitim na ulico, kar me nesejo noge.

Zunaj molči noč, vlažna, meglena jesenska noč. Tu, tam tava po ulici člo-vek, omahne tja in izgine. V predmest-ju srečam žensko, ki gre naravnost proti meni. Kakor se je ogiblje, se me le zadene s kolenom.

»Oprostite,« pravim in se spoštljivo odkrijem. Ženska se zasmeje in ob-stane. Hm, to me spravi v zadrego. Rad bi dejal besedo, pa ne morem prav. Na-zadnje mi uide kar samo od sebe:

»Oprostite gospodična, ali imate vi politično prepričanje in svetovni na-zor?«

Ženska se zasmeje, kar vije se v smehu.

»Sobe ne morem dobiti,« pravi na-zadnje in se stisne čisto k meni, da mi vonj njenih las obudi — spoznanje. Iz zdravstvenih ozirih je deviška Ljub-ljana izročila ulici vso nedeviško nad-logo.

»To je križ,« pravim.

»Kannst mir ja helfen,« se oglasi ženska zaupno in me gleda. »Dressig Dinar nur —«

»Pa to ni politično prepričanje?« se začudim.

»Häng dich auf, Esel, wenn du keine dreissig Dinar hast!« se zakrohoče ženska in mi obrne hrbet, prav tako, kakor mi ga obračata svetovni nazor in politično prepričanje.

Schopenhauer o ženskah.

Že pogled na žensko postavo uči, da ženska ni namenjena ne za velika duševna, ne za telesna dela. Ne poravnava dolga življenja z dejanjem, temveč s trpljenjem, s porodnimi bolečinami, s skrbjo za otroke, s pokornostjo možu, ki naj mu bo potrpež-ljiva in razveseljujoča družica. Najhuje bolečine, največje radosti in sile ji niso usojene; temveč njeno življenje naj poteka mirneje, nepomembnejše in rahlejšje, kot življenje moža, ne da bi bilo bistveno bolj srečno ali nesrečno.

Za gojiteljice in vzgojiteljice so ženske sposobne vprav po tem, da so same otročje, abotne in kratkovide, z eno besedo, svoj živ dan veliki otroci: neka srednja stopnja, med otrokom in možem, ki je pravi človek. Le opazuj deklico, kako se po cele dneve z otrokom igrata, pleše in poje, in pomisli, kaj bi mogel napraviti na njenem mestu mož pri najboljši volji.

Čim plemenitejša in popolnejša je stvar, tem kasneje in počasneje dozoreva. Mož doseže zrelost svoje pameti in duševnih moči komaj pred osemindvajsetim letom; ženska z osemnajstim. Pa je tudi pamet po tem: prav kratko odmerjena. Zato ostanajo ženske svoj živ dan otroci, vidijo vedno le na blizje, vse in predpostavljajo malenkosti najvažnejšim zadevam. Pamet je namreč ra-di katere ne živi človek, kakor žival, le v sedanjosti, temveč premeri in pretehta pre-tektost in prihodnost; iz tega izvira potem njegova previdnost, njegova skrb in pogosta bojazan. Prednost kakor škoda, ki iz tega izvira, je žena radi svoje slabše pameti manj deležna: ona je duševni kratkovidec v tem, da njen intuitivni razum v bližini ostro vidi, a ima ozko obzorje, v katerem ni več oddaljenosti stvari; vprav zato učin-kuje vse odsotno, preteklo, prihodnje veliko manj na ženske, kot na nas, iz česar izvira tudi nagajanje k zapravljivosti, ki je pri njih veliko bolj pogosto in bolj včasih na norost. Ženske mislijo v svojem srcu, da je namen moža, služiti denar, njihov namen pa, da ga zapravijo; če mogoče že za mož-vega življenja, če ne, pa vsaj po njegovi smrti. Že to, da jim izroča mož pridobljeno za gospodinjstvo, jih potrjuje v tej veri. — Dasi je to marsikomu v kvar, ima vendar to dobro stran, da živi ženska bolj v sedanjosti kot mi in jo, če je le zmorna, bolje uživa, iz česar izvira ženski lastna veselost, ki jo usposablja za razvedrilo, če treba, za tolaž-bo s skrbmi obloženega moža.

Pozivati v težavnih zadevah po običaju starih Germanov tudi žene v posvet, ni za-metovati: kajti način, kako ona promatra stvari, je popolnoma različen od našega, in sicer osobito radi tega, kar rada upre oči v najkrajšo pot do cilja in sploh v najbližje stvari, ki jih mi, ker nam ležijo pred nos-om, večinoma prezremo; tu nam je potem potrebno, da nam jih kdo zopet pokaže, da zopet od blizu in enostavno vidimo stvari. Temu se pridružijo še to, da so ženske na vsak način treznejše kot mi; radi tega ne vidijo v stvarih nič več nego je v resnici; medtem ko mi, če so naše strasti razburjene, lahko povečamo pričujoče ali imaginarno pride-nemo.

Iz istega vira moramo izvajati, da imajo ženske več sočutja in radi tega več ljubezni do ljudi in več sočustvovanja z nesrečniki kot možje; da pa jih ne dosežajo glede pravičnosti, poštenosti in vestnosti. Kajti radi njih slabe pameti vpliva nanje sedanje, na-zorno, neposredno realno s silo, proti kateri redkokdaj mnogo zmorejo abstraktne misli, stalne maksime, storjeni sklepi, sploh ozir na preteklost in prihodnost, na odsotno in oddaljeno. Potemtakem imajo za čednost pač prvo in najvažnejšo, a jim manjka ses-kundnega, sredstva, ki je za čednost več-krat potrebno. V tem oziru bi jih lahko pri-merjali organizmu, ki ima sicer jetra, a ne želčnika. Potemtakem bomo videli, da je glavna napaka ženskega značaja krivico-st. Ta ostane v prvi vrsti iz orisanega pomanj-kanja pameti in preudarka, jo pa podpira vrhu tega še dejstvo, da kot slabotnejša ni navezana po naravi na moč, temveč na zvi-jačo: od tod njena nagonska zvitost in njeno neugodljivo nagnjenje k laži. Kajti kot leva s kremplji in zobovjem, slona s čelkami, neresa z rivači, bika z rogovi in sipo z vodo kalečim črnilom, tako je oborožila narava žensko s potuhnjeno in njeno varstvo in bran in izročila ženski vso moč, ki jo je podelila možu kot telesno silo in pamet, v podobi tega daru. Potuhnjeno ji je torej prirojeno, radi tega je last skoraj prav tako neumne kot pametne ženske. Uporabljati to pri vsaki priliki ji je radi tega prav tako naravno, kakor onim živalim pri napadu ta-koj rabiti svoje orožje, in se pri tem nekako občutiti, da je v pravici. Zato je popolnoma neracionalna, nepotuhnjena ženska morda nemogoča. Baš radi tega tako lahko spozna-jo tujo potuhnjeno, da ni svetovati, da bi jo uporabili napram njim. Iz navedene glav-ne napake in njenih pridačkov pa izvira hinavstvo, nezvestoba, izdaja, nehvaležnost itd. S krivo prisego pred sodnijo greše ženske pogostejše kot možki. Sploh bi se dalo dvomiti, ali naj jih priustimo k prisegi. — Tupatam se ponavlja povsod slučaj, da da-me, ki jim ničesar ne manjka, v prodajal-nah naskrivaj kar izmaknejo in ukradejo.

Med možskimi je po naravi samo indi-ferentnost; med ženskami pa že po naravi sovraštvo. To izvira pač iz tega, da obsega odium figulium, ki se omejuje pri možkih na njihovo vsakokratno stanovsko tovari-štvo, pri ženskah ves spol, ker imajo vse

Prinašamo te zgodovinske izpade filo-zofa Schopenhauera proti ženski radi njih interesantnosti. V svoji mladosti in praksi se je za modrijan držal nekoliko drugačnih nazorov.

le eno obrt. Že pri srečanju na usti se pogledajo druga drugo kot Gvelfi in Gibe-lini. Dve ženski sta tudi, ki se prvič spo-znata, druga napram drugi bolj prisiljeni in neodkriti, kot dva možka v istem položaju. Zato so videti pokloni med dvema ženska-ma veliko smešnejši kot med možkimi. — Medtem ko govori mož celo z globoko pod-njim stoječim navadno še vedno z neko ob-zirnostjo in humanostjo, je nezmožno gle-dati, kako se odlična žena večinoma po-nosno in zaničljivo vede napram nižji (ki ni v njeni službi), kadar govori z njo. To ni utegne izvirati od tega, da je pri ženskah vsaka razlika čina mnogo bolj dvomljiva kot pri nas in se lahko veliko hitreje spremeni ali odstrani; kajti ko pade pri nas sto stva-ri na tehniko, odločuje pri njih le eno, namreč kateremu možu so ugajale; pa tudi od tega, da so si radi enostranosti njihovega poklica veliko bliže kot možki, vsled česar skušajo poudariti stanovske razlike.

Nizkorasli, ozkočelsti širokokolki in kratkonogi spol je mogoč imenovati lep le po spolnem nagonu omračen možki intelekt; v tem nagonu tiči namreč vsa njegova lepota. Z večjo pravico kot lep bi mogli ime-novati ženski spol neestetičen. Ne za glasho, ne za pozicijo, ne za upodabljačo umet-nosti nimajo resnične in pravega smisla in občutljivosti. Zbog tega niso zmogne, biti česa čisto objektivno deležne, in vzrok temu je, mislim, sledeči. Mož stremi v vsem po neposrednem gospodarstvu nad stvarmi, ali s tem, da jih razume ali obvlada. Ženska pa je navezana vedno in povsod le na po-sredno gospodarstvo, namreč s pomočjo moža, katerega edinega ji je direktno vladati. Zato leži v ženski naravi, da vidi v vsem le sredstvo. Kadar pridobi moža, in njeno zanimanje za karkoli drugega, je vedno le simulirano, samo ovinek, to je pravzaprav le koketerija in vponašanje. Zato je rekel že Rousseau: les femmes, en général, n'aiment aucun art, ne se connaissent à aucun, et n'ont aucun génie (lettre à d'Alembert). To je že vsakdo, ki je prekoratil videk, sam zapazil. Treba je opazovati le smer in način njihove pozornosti na koncertu, pri operi in t. i. n. pr. videti otroško nezavzetost, s katero najprej bežljajo pri najlepših mestih največjih mojstrov. Če Grki res niso pripustili ženski k igri, so potemtakem prav ravnali: so mogli v svojih gledaliških vsaj nekaj slišati. Za našo dobo bi bilo primerno, k izreku taceat mulier in ecclesia pridejati izrek taceat mulier in theatro ali ž njimi prvega nadomestiti in ga z velikimi črkami napisati na zagrinjalo. — Od žensk tudi ne

moremo kaj drugega pričakovati, če pomi-slimo, da niso mogle najimunitnejše glave vsega spola nikdar ustvariti niti enega res velikega, pristnega in originalnega dela v lepih umetnostih, sploh ne dela stalne vred-nosti: to nam je najbolj v oseh glede slikar-stva, ker jim je tehnika vsaj prav toliko prikladna kot nam, radi česar se ž njimi nudi prav pridno bavilo, a ne morejo pokazati niti ene velike slikarje, ker jim nedostaja baš vsake objektivnosti duha, ki je vprav slikarstvo najneposrednejše zahteva: po-vsod tiče v subjektivnem. Temu odgovarja baš to, da navadne ženske nimajo niti prave občutljivosti za to: kajti natura non facit saltus. Posamezne in dolne izjeme ne spre-mene nič na stvari, ženske so in ostanejo v celoti naj-umelnejši in najpogostejši si-tilistri: zato so pri stvarno absurdni ure-di-bi, da imajo stan in naslov moža, stalne podžigovalec njegovega neplemenitega ta-stihleja; in dalje je radi iste napake njih nadvlada in vodstvo poglaja medema dru-ga. Glede prege bi si mogle vzeti za pravilo Napoleonov izrek: les femmes n'ont pas de rang. Ko je razkrojila narava človeški rod v dve polovici, ni napravila preceza baš skozi sredo. Pri vsaj polariteti ni razlika med pozitivnim in negativnim samo kvali-tativna, temveč obenem kvantitativna. — Tako so tudi stari in orientalni narodi sma-trali ženske in potemtakem veliko pravilneje spoznali njih pripadajočo mesto, kot mi s svojo starofrancosko galanterijo in neokus-nim oboževanjem žensk, to največjo svetlo kristijansko-germansko neumnosti, ki je slu-žila le v to, da jih je napravila enotno in brezobzirno, da spemati vseh človeka na svete opice v Benarso, ki se si zave-dajo se svoje svetosti in nedostupnosti, prav vse dovolile.

• Vzrok raku odkril, Švicarski »Preß-telegraph« poroča, da je po svojih ustano-va za odkritje raka znani sir William H. Veno, javil, da se je raziskovalcem posre-čilo odkriti vzrok raku in le bil storjen s tem prvi korak k njemu ozdravljenju. Vest pa še ni potrjena.

Zahtevajte novost našo domačo KOLINSKO CIKORIJO
:: izvrstni pridelatek za kavo. ::

Glavni urednik:
RASTO PUSTOSLEMSEK.
Odgovorni urednik:
VALENTIN KOPITAR.

Haio?

Plačam boljše, kakor vsakdo drugi za stare obleke, perilo, čevlje, po-hištvo itd. Dopisnica zadostuje, pridem tudi na dom.

A. Jurečič.
Ljubljana, Sv. Jakoba nabrežje 31.

Pozor!

Kupujem po najvišjih cenah stare obleke, čevlje, pohištvo itd. Na željo stranke pridem na dom. Zadostuje dopisnica.

Dramé Martin
Ljubljana, Sv. Jakoba nabrežje 29

Cele opreme

za neveste, in entlanje izdeluje točno in solidno novo-otvorjena izdelovalnica

P. Jančigaj,
Ljubljana, Resljeva cesta 29/1 levo

Kino „Ljubljanski dvor“

30./XI. in 1./XII.

HAMLET

drama v 6. dejanjih po tragediji z glavno vlogo ASTA NILSEN

2./XII. 3./XII. 4./XII.

REKORDNI FILM

Kako ljubi mati...!

(Stara gnezdo)

drama v 7. dejanjih iz znamenitega žoljčnega neke matere, v glavni vlogi MARY ALBERT.

Ta film je bil na sporedu na Dunaju v 93. kinopodjetjih in ni ostalo niti eno suho! — Scene, ki presunejo v srce tudi najokrutnejše človeka! — Materinska ljubezen je videti v tem filmu v vseh oblikah! — Jednostavne slike polne topline in ljubezni. Sedem malih otrok igra prirodno in živahno.

Soboto 1. dec. predstave radi državnega praznika popoldne ob 4., 6., 8. in 9. uri.

POZOR! POZOR!

Soboto 1. in nedeljo 2. decembra ob 11. uri do-poldne in ob pol 3. uri popoldne

predstave za mladino

Pepelka - Rdeča kapica - Obuti maček - Žive latke

Winterjev tednik:

Kako nastane moda — Na lovu v tropskih krajih Zimski šport

Vse slike so tako kresadne in zanimive, da si jih lahko pogledajo tudi odrasli

Kupujemo vsako količino
tesanega lesa
dimenzije 6/7" 8, 9, 10 m; dimenzije 5/6" 7, 8, 9 m; dimenzije 4/5" 5 do 8 m; 1 paralelne deske 18, 20, 25 m/m, 4 in 5 m. Ostalih dimenzij potrebujemo manj. Ponudbe z izvozi poslati na: Braca IVKOV, Stapar (Bačka). 12875

Lastna izdelovalnica klubskih in salonskih garnitur, pisarniških fotelov, žimnic in afrik modrocev vzlogi in po naročilu. Stalna zaloga žime in afrika na drobno, dodelo po konkurenčnih cenah
R. SEVER
Ljubljana, Gosposvetska 6
Zahtevajte prospekte.

zobotehnik in plombiranja
je daje vsi. Tečaj od 6 tednov do 8 mesecev. Za stanovanje in hrano preskrbljeno. Ponudbe pod: "Erstklassige" Laboratorium 752 na Annoncen Exp. RASTEIGER, Graz 1, Stubenbasse 4.

Neril
in 12704

Pigmentin
priznana najboljša barva za lase priporoča
Parfumerija „Strmoli“
Ljubljana, Pod Trančo 1

Trgovina
in 12142
delavnica čevljev
najprometnejša v Zagrebu, se prodaja s tovarniškimi stroji, inventarjem in lokali. Provratno podjetje. — Informacije daje

Ivan Gmajner,
Zagreb, Gundulićeva ulica 13

Rogaška Slatina
Villa dr. Pečnik

Zdravniška penzija, sanatorij. Za bolne na notranjih boleznih, za oslabele in odpočitka potrebne, za katarje pljučnih vršičkov. Vsa moderna zdravilna sredstva. Obilna izvrstna hrana. Krasna južna lega. Prospekti. 4438

Plačam najsolidnejše!!
Priporočam se za nakup vsakovrstnih starih oblek, perila, čevljev, pohištva itd. — Pismena ali osebna obvestila mi zadoščajo prihi na dom.

Marija Golob
sv. Jakoba nabrežje 29
Ljubljana 12669

Med
12432
od akcije in lipe imam napredaj iz čebelnjaka mojega očeta prof. Jovana Zivanovića. Razpošiljam v poštinih paketih od 5 kg franko (plačano) do naročilnega kraja za ceno Din 160.
Žarko Živanović, čebelar
Karlovci (Srem)

Forman-vata
najbolje sredstvo protiv tifusica nahoda se dobi u svakojap otoci, drogeriji. Glavno stovarišće za Jugoslavija:
Farmaceutička
Novi Sad 12449

Najboljši premog, drva in ogije
kupite najceneje pri
Družbi ILIRIJA
LJUBLJANA, Kralja Petra trg 8.
Telefon 220. 2243

Za Miklavža!

Velika izbira bombonov, čokolade, keksov, leota od najpreprostejših vrst do najfinjših specialitet
NA DEBELO NA DEBELO
Josip Vitek,
Ljubljana, Krekov trg 8
(zraven Mestnega doma)
12201

Trgovska hiša

v lepem prometnem kraju Slovenije, z lokalom, štirimi skladišči, petimi sobami za stanovanje, kopalna soba, povsod električna razsvetljava, kakor gospodarsko poslopje s kon sklm in kravjim hlevom, svinjskimi hlevi vse v zelo dobrem stanju, deloma novo zidano, porabno tudi za veliko eksportno trgovino, se prodaja pod zelo ugodnimi pogoji Vprašati je na upravo Slov. Naroda.

PHILIPS ARGENTA

Obločnica, ki se cela sveti ne škoduje očem in ne dela ostre sence.

Jetika!

Zdravnik dr. Pečnik zdravi bolne na pljučih v CELJU. Vprašati v Celju v lekarni Marija Pomagaj. 7927

Rabljeno jutaste vreče za moko
85 kg vsebuje, in za otrobe 50 kg vsebuje, dobre, čiste in brez luknjaste kupi Vinko Majdič, valjični mlin, Kranj. 6090

Grabdeno podjetje
Arhitekt
V. Krainer & Ko.,
Jesenice.

Stavbna vodstva: LJUBLJANA DOMŽALE ZAGREB
Izvršuje privatne in industrijske stavbe, proračune, načrte, cenitve, posebni oddelek za arhitekturo 7721

Peter Semko
I. jugoslovanska barvarija, krmarstvo in strojarstvo
Ljubljana, Križevniška ulica 7.
Barva lističe kože, katere izdeluje v najmodernejše garniture. Prevzema tudi vsa popravila v moderniziranje.

CEMENT
prima Portland
domačih in dalmatinskih tvornic po konkurenčnih cenah stalno na zalogi pri
I. Pestotnik in drug
Ljubljana, Dunajska cesta 33
„BALKAN“. — Int. telefon 386. 11455

Parfume
in 12683
toaletno milo

v okusnih škatljicah kot pripravno Miklavžovo in božično darilo, priporoča
Parfumerija „Strmoli“
Ljubljana, Pod Trančo 1

Inserirajte v „Slovenskem Narodu“!

POZOR!
Ugodna prilika za nakup Miklavževih in božičnih daril po izdatno znižanih cenah
n. pr. trikotaze vseh vrst. — Velika zaloga raznega perila. — Krasna izbira volnenih jopice, jumperjev, ovčjak, rokavic, nogavic, raznih kravate posebno samoevne
Ign. Žargi, Ljubljana,
Su. Petra cesta 3.

Ugodna prilika za nakup Miklavževih in božičnih daril!
A. ŽIBERT, modna trgovina v Prežernovi ulici
naznanja cenienemu občinstvu, da prodaja dek er traia stara zaloga razno zimsko modno blago po globoko znižanih cenah. Posebno priporoča moško in žensko triko-perilo, petene jopice, nogavice, čepice, rokavice, žadne robce, kravate, moške in ženske sraice, razne švicarske vezenine ud.
Na drobno! Na debelo!

Oblastveno dovoljena razprodaja.

Ker nameravamo oddelek za **pletenino, trikotažo in perilo** popolnoma opustiti, prodajamo vse v to stroko spadajoče blago po **globoko** znižanih cenah. V poštev pridejo različne volnene modne jopice, jumperji, sviterji, čepice, dokolenice, gamaše, floraste, svilene in patentne nogavice, nogavice za gospode, volneno in bombažasto normalno Jaetrovo perilo, različno perilo za dame in gospode, izgotovljeno iz najboljšega batista, šifona in cefirja, predpasniki iz kretona in klota, svilene in etaminaste bluže, dalje vsakovrstni žepni robci, triko in glace rokavice, ovratniki, kravate kakor tudi razna kosmetika in galanterijsko blago.

Razprodaja se vrši samo toliko časa, dokler traja zaloga.

A. & E. SKABERNE-LJUBLJANA.

Upravni svet Jadranske banke a. d. v Beogradu naznanja tužno vest, da je njega zaslužni in dolgoletni ravnatelj in član upravnega sveta, gospod

ALFRED KRSTELJ

danes v Beogradu preminul.

BEOGRAD, dne 30. novembra 1923.

Ahlova petla.

Klerikalizem ima sicer čudovito trdo kožo in kosmato vest, vendar pa ni tako neobčutljiv, da bi se ne zganil, kadar se naslovi nanj beseda, ki ga zadeva v živo. Nobena stvar ne spravi klerikalcev tako hitro z ravnotežja, kakor takozvano svobodomiselnost, in čim se pojavi kdo, ki si drzne dvomiti o nezmotljivosti klerikalnega evangelija, je takoj ogenj v stehi in vsi pismouki skočijo na noge. To je samo dokaz, da je mogoče tega staroveškega junaka raniti, dasi je oborožen od pete do glave z najrazličnejšo idejno navlakom in je vedno pripravljen parirati na udarec s svojo jezuitsko zgornostjo.

Ko smo v dveh člankih posvetili klerikalni gospodi nekoliko v obraz, je napisal »Slovenec« uvodnik, ki mu je dal značilen naslov »Bevskanje«. Bolj primerno ni mogel krstiti tega plitkega in plehkega elaborata. Čudimo se, da ni potegnil iz arhiva zaprašenih citatov o zgodovinski misli krščanstva, da ni poklical na pomoč bolj izvežbanih in podkovanih modrijanov. To namreč, kar je zapisal kot odgovor na naše konstatacije, diši nekam čudno po miselnem difetantizmu in popolni idejni zmedenosti. Vendar pa je v tem srakinem gnezdu zverženih idej in abstraktnih pojmov nekaj zrn, ki bi jih bilo škoda prezreti. Članek je pisan brez dvoma za preprosto ljudstvo na deželi, kajti sicer bi bilo docela nerazumljivo, da so v njem trditve, ki očitno nasprotujejo logiki in resnici. Sploh je postalo klerikalno glasilo v zadnjem času izredno zgornostno in se spušča v debato o stvarih, ki bi mu nepojasnjene lahko veliko več koristile.

Toda pogledimo, kaj in kako odgovarja klerikalizem! Pravi, da očito samostan in župnikom njihove poštene in dosti skromne dohodke. Ne, niti na misel nam ne prihaja, da bi komu kaj očitati. Očitane prepuščamo vam, ki ste strokovnjaki v tem poslu. Mi pa se zadovoljujemo z golo konstatacijo, ki se glasi nekako tako-le: Kdor se kot politična pilpogačica zveže s komunisti in naperi svojo govorniško in tiskovno sulico proti obstoječemu družabnemu redu, kdor hujša nevedno ljudstvo proti gotovim krogom, kdor neprestano kriči o socialni pravičnosti, enakopravnosti, človekoljubju in svobodi, kdor očita drugim izžemanje in izkoriščanje tujih žuljev, sam ga gradi svoje blagostanje na ljudski naivnosti, uživa v brezdelju denar, ki so mu ga zaslužili drugi in usmerja vse svoje mišljenje in nehanje tako, da si na račun siromašnih slojev osigura brezskrbno eksistenco, ta je hri-naveč in nima nobene pravice do poštenega imena, še manj pa do odgovornega mesta v javnem življenju. V to kategorijo spada pretežna večina vodilnih faktorjev klerikalizma.

O sebi pravijo klerikalci: »Obstoja politična stranka katoličanov, ki hoče potom resnične demokracije urediti državno življenje po socialnih etičnih smernicah krščanstva« in »ideja državljanske in verske svobode ter socialne enakopravnosti je bistvena podlaga vsakemu modernemu krščanskemu političnemu programu. Krščanske stranke na celotni svetu nimajo nič opraviti z reakcijo, ampak so nasprotno njeni najhujši nasprotniki.« Oglejmo si to čudovito ropotilo, to vzorno zasmevanje resnice, lepo po vrsti. Potom resnične demokracije hočete urediti državno življenje? Kje pa je ta demokracija, ko je vendar notorično znano, da je bil splošno katoličanstvo, pozneje pa tudi klerikalizem tisti steber, ki je podpiral in podpira še dandanes oligarhijo in drži ljudske mase s pomočjo grožnje o peklenjskih mukah v največjem duševnem robstvu? Kje je demokracija, če pa vlada med vami neomejeno nad duhom in materijo razne eminece, prevzvišeni, visokosti in druge cerkvene kapacitete? Menda si niste čisto na jasnem, kaj pomeni beseda »demos«. Če vidite v tem peščico maziljenec, ki v škrlatu in zlatih ornamentih oznanja vernemu ljudstvu, da mora na tem svetu samo trpeti, delati, ubogati in misliti s tujimi možgani, zato, da si zasluži večno zveličanje onstran groba, potem je to res — demokracija. Drugače pa je profanacija pojma samega. O socialnih in etičnih smernicah krščanstva je mogoče govoriti samo tedaj, če imamo v mislih prvotno nepokvarjeno, nepopačeno krščanstvo, ne pa današnje obrti, ki je razveljavila mesto Kristove idejne tvorbe. Verska svoboda in socialna enakopravnost sta sicer dva jako lepa pojma, toda v vaših ustih, gospodje klerikalni pismouki, se nam zde kakor glas počene strune. Ne samo napram takozvanim krivovercem ali brezvercem ste do skrajnosti nestvarni, nego sovražite tudi pravoslavne kristjane, ker vidite v njih nevarnost za rimsko gospodstvo. Če si kdo drzne pregovoriti pametno besedo o današ-

njem moderniziranem verstvu, ki je ohranilo samo še zunanji blesk, svoje notranje etično in moralne vrednote pa je že davno izgubilo, skočite pokoncu in ga napadete z vsemimi mogočimi sredstvi. Vsak poskus, da se vera kot čisto notranja duševna zadeva očisti vsega zunanjega, posvetnega in za njo kot tako nepotrebnega, vas vznemirja in vzbuja najsilnejši vaš odpor, ker se bojite, da bi nepoklicano oko ne pogledalo v vaše karte.

Tudi socialna enakopravnost je na jeziku bistvena podlaga klerikalnemu političnemu programu. Če bi ta program res sionel na ti podlagi, bi bil že davno propadel in bi ne ostalo o klerikalizmu niti sledu. Kjer je socialna enakopravnost, tam ni niti bednih, niti bogatih, tam ni brezposelnih in takih, ki opravljajo hkratu štiri funkcije, tam ni lačnih in raztrganih, tam ni nobenih »poštenih in dosti skromnih« milijonskih dohodkov, tam tudi ni eminec, temveč so samo enakopravni člani človeške družbe, ki delajo brez izjeme vsi in ne glede na svoje dostojanstvo. Tam je izključeno, da bi potkal prosjak na vrata in dobil ogledano kost ali pa osorno besedo. Ker pa je vseh teh pojavov nešteto celo tam, kjer so klerikalci v ožji družbi ali organizaciji absolutni gospodari in lahko v celoti uveljavljajo svoja načela, je smešno in predržno govoriti o socialni enakopravnosti. Temelj, na katerem stoji klerikalni politični program, je le reakcionaren pokret, s katerim skuša spraviti sodobno svobodno mislečo človeštvo nazaj v srednjeveški idejni tir.

O tem, kdo je delal za jugoslovnsko državo, bi se dalo marsikaj povedati. Resnici na ljubo bodi omenjeno, da jo je ustvaril junaški srbski narod s pomočjo naših dobrovoljcev in pa tistih neustrašenih narodnih delavcev, ki so v vojnem času sedeli kot srbofilci po avstrijskih taboriščih kot očividni dokaz, da naš narod noče več prenašati nemškega jarma. Krščanska slovenska ljudska stranka pa je bila do zadnjega lojalna in zanesljiva opora dunajske vlade in zato je infamna trditev, da je ona delala za osvobodjenje in ujedinjenje. Med tistimi, ki so res delali za to idejo, gotovo ni bilo nobenega klerikalca. Saj niti danes, ko je ta država že ustanovljena, ne morejo klerikalci zatajiti svojega sovražstva do dobrega sožitja s Srbi in neprestano izpodkopavajo osnovo edinstva in sloge. Ako bi bili res navdušeni za jugoslovnsko državo in hoteli delati zanj, bi morali biti sedanja klerikalna politika bistveno drugačna.

Dunajsko pismo.

Nov srebrni denar — šiling — 10.000 a. K. — Avstriji vlečejo za nos ves svet. — Dunaj center ruske emigracije. — Barvni in govoreči film. — Stavka v elektroteh. industriji.

Na Dunaju, 25. novembra.

Že pred časom sem pisal v svojih pismih z Dunaja, da nekake dne dobimo mesto bankovca za — deset tisoč kron novo krono, pa bo valutno vprašanje v Avstriji rešeno. To se bodo Avstriji še postavljali s svojo valuto! Ta moja napoved se je deloma uresničila še preje nego sem jo v duhu pričakoval. V Nationalratu je predložen načrt zakona, po katerem izginijo bankovci do deset tisoč in ostanejo za enkrat le še bankovci po 50, 100 in 500 tisoč. Na mesto desetstotaka stopi srebrni — šiling, dalje dobimo Halbsiling za pet tisoč in Doppelšiling za dvajset tisoč. Kovani bodo iz osmih delov srebra in dveh bakra. Za enkrat jih izdajo v vrednosti 390 milijard ali po 60.000 K na osebo. Dalje izdajo bronast drobšč za sedanjih sto in dvesto K, niklast pa po 1000 in 5000 K. — Šiling bo enak staremu srebrnemu goldinarju. Doppelšiling pa bo tri milimetre manjši od petkronskega srebrnjaka. Doppelšiling bo imel notranje vrednosti 1,4 zlate krono.

Kaj pomeni ta prevrat v avstrijski valuti? — Finančni minister je sicer večeraj hitel v Nationalratu zatrdjati, da to ne pomeni ne nove valute ne srebrne podlage, v resnici pa je to oboje. Ako izdajo za zdaj za 390 milijard srebrnega denarja, ki ima približno toliko srebrne vrednosti, kaj je to drugače, kakor lep prižetek srebrne podlage in kaj bo šiling drugega, kakor nova — jedinica. — To se kmalu pokaže v praksi. V boljši kavarni plačaš za belo kavo pol šilinga, obedoval boš menu za en šiling, po jedilnem listu plačaš za obed dva šilinga, za klobuk plačaš osem do dvajset šilingov, za obleko 60—150 šilingov, vedno in povsod šiling, ki je najstarejše ime za kovan denar, po starogermanskem Skellan, kar je toliko kakor Tönnen. — Kaj bo naravna posledica, kakor da bodo v bodoče tiskali bankovce po pet, deset, petdeset in sto

šilingov? Tisočakov niti ne bo treba, ker bo že petdesetak nadomeščal sedanjih največjih bankovcev za pol milijona. — Umeje se, da bodo ljudje govorili tudi pri dohodkih v šilingih: imam plače sto, dvesto, tristo šilingov. In s tem bo vprašanje rešeno. Ako se motim, plačam sto šilingov za Jugomatico.

Socialistiška opozicija v Nationalratu se mi zdi podobna svoječasni košutovski opoziciji na Ogrskem. V razmerju do Avstrije so bili enakega mišljenja vladinovi in opozicijski, ali vladinovi so se vselej potuhnil, kadar so vedeli, da bi to ali ono razdražilo dunajske ali dinastijske kroge, zato so tako nalogo prevzemali košutovci in kričali, da se je silalo daleč po svetu. Pa so prišli »zmerni« vladinovi in rekli: Za božjo voljo, popustite v tem in onem, sicer bo naša stališča v kraljevini sv. Štefana nevzdržna itd., — in vselej so dosegli svoj namen, v roke so si meli vlada in opozicija. — Tako je zdaj z opozicijo v Nationalratu. Ako generalni komisar Društva narodov dr. Zimmermann naredi kaj nerodnega ali neprijetnega za Avstrijo in njeno neodvisnost, tedaj se Seiplova vlada ne upa nastopiti bolj odločno, ali stori to opozicija, ki bolj zaropota in takoj je dobro. Tako si tolači tudi zadnjo interpelacijo proti Zimmermannu v Nationalratu. Na vse strani je dobro poskrbljeno. Jaz pravim: to so tisti, ves svet bodo imeli za norca, in prav imajo.

Ruska kolonija na Dunaju se hitro množi in postaja čedalje vplivnejša za vso rusko emigracijo. Iz Berlina se preseljuje semkaj vse, kar le more. Tudi Kjerjenski je bil nekaj časa tu in organizoval kolonijo, ali prenesel je svoj generalni štab v Pariz, odkoder vodi svoje čete in zdaj piše svoje spomine. Levo krilo tuk, kolonije je z njim v stalni dotiki, kakor je drugi del v dotiki s prof. Miljukovim. — Miljukovci imajo svoj glavni stan v Badnu pri Dunaju ki stoji pod neposrednim vodstvom kneza Galicina, ki je rešil velik del svojega bogastva in podpira z denarjem monarhističko propagando v inostranstvu. V Badnu stanuje tudi hči čudodelnika Rasputina-Matrona, ki je poročena z generalom Kolčakovem armade Borisom Solovjevem. — Najhujša usoda emigrantskega življenja je doletela duševne delavce in inteligenco sploh. Ali na čast jim bodi, da se ne strašijo naitršega dela, samo da se pošteno preživijo. Lansko zimo so kitali sneg po ulicah: dva odveta, en zdravnik in inženier. Admiral Pokrovski, ki je bil nekaj časa Vranglov zastopnik v Sofiji in je bil določen za diplomata zmagoslavne protirevolucije na Dunaju, je doživel po razpustu bele vojske najhujše čase. Njegova žena je prišla na misel, peči doma raznovrstno malo pečivo, ki ga je admiral prodajal po ulicah in se tako preživljal. Ze precej časa pa je take vrste zaslužek nemogoč in gospa admiralke je šla za gospodinjvo v neko penzijo na Gornjem Avstrijskem. — Iz vse Nemčije se je nagnelo čez 300 študentov na Dunaj, med katerimi je le kakih 25 monarhistov, ki simpatizirajo z Hackenkreutzlerji. — Sploh je cela ruska kolonija v Berlinu na poti proti Dunaju, tudi umetniški udruženji »Der blaue Vogel« in »Der goldene Hahn« sta poslali naprej svoje zastopnike in vrše se pogajanja za stalno rusko gledališče v notranjem mestu pod imenom »Der neue blaue Vogel«. V jednem malih gledališč bo »ruskaja čajnjaja«, pristno rusko življenje na dunajskih tleh. Ruski pisatelj Boris Almasov je na Dunaju spisal knjigo »Rasputin i Rosija«, ki jo v nemščini prišaja »Wr. Allg. Ztg.« Vrhunec ruske koncentracije na Dunaju pa bo prenos iz Berlina ruskega založništva knjig in časopisov. S tem pride sem duševno vodstvo vsega ruskega kulturnega in literarnega življenja. To je dobro vedeti, kajti treba bo najbrže marsikomu računati s tem dejstvom.

Neznosne razmere v Nemčiji so pregnale tudi svetovno znani Hagenbeckovi zverinjaki, in kam naj sicer gre, ako ne na Dunaj? Kdo pa naj redi vso to golazen, dvo-, štiri- in večnožno? Poleg velikega cirkusa v Pratu bomo imeli torej Hagenbeckov svetovni zverinjak v starem cirkusu Renz, ki je bil vsled svoje ogromnosti že trideset let neporaben. Že dohod tega zverinjaka na Dunaj je bil dogodek izredne zanimivosti, zakaj kar ta nudi očem Evropejca, je nepozabno.

Filmska industrija je na Dunaju zelo razvita. Veliko je število družb, ki bodisi sami izdelujejo filme, ali zastopajo ostale svetovne družbe. Tu izhaja več strokovnih časopisov te vrste. Večina družb ima svoj sedež v Neubaugasse ali tej bližini. — Jugoslovnsko zastopstvo je v Himmelpfortgasse v

centru blizu sv. Štefana. — Na tem polju se nam obeta kolosalen napredek — barvnega in govorečega filma. Film v naravnih barvah je dunajska iznajdba, ki je tukaj že preizkušana in je uspeh popoln. Kakor kaže, izgine sedanjí blede film popolnoma in gledalci bomo vse prizore v naravnih barvah. — Govoreči film pa je berlinska iznajdba. Doslej so že bili poskusi govorečega filma s pomočjo gramofona. Nova iznajdba pa je popolnoma svetloben učinek na filmu samem in reprodukcija glasov se vrši na isti način, kakor slike same. Pravijo, da je stvar povsem enostavna in perfektna. Torej: popolno gledališče! Kaj pomeni taka iznajdba, si more vsakdo sam predočiti. Za spremembo imamo štrajk v elektrotehniški industriji. Začeli so uradniki, in ker brez teh ni mogoče tovarnam delati, so podjetja izprla še delavstvo. Tako je štrajk popoln.

A. G.

Simon Gregorčič in naše osvobojenje.

Zgodaj še je pel naš po vstajenju slovenskega naroda hrepenec pesnik:

Pridi, zvezda naša, pridil jasne v nas upri oči,
Kaj mi razkriješ boš valovje?
Nadja se srce in — boji!
Preziranje, zatiranje domovino, v dovo zapuščen, vpraša:

Kdaj srečno moje bo domovja,
rešitve njemu le še ni?
Kaj mi razkriješ boš valovje?
Nadja se srce in — boji!
Preziranje, zatiranje domovino, v dovo zapuščen, vpraša:

Kdaj to gorje pač mine ti?
Kdaj se oko ti rjasi kalno?
Kdaj slečoš to bleko žalno,
Kdaj solnce zlato sine ti?
O, da z možjo in srečo, slavo,
ne s krono tnjevo nebo
ovito bi ti sveto glavno!
Kako bi jaz ti pel glasno!

V pesmi »V pepelnici noči« je klical svojemu rodomučencu:

Le vstani, uborni narod moj,
do danes v prah teptan,
pepelni dan ni dan več tvoji,
tvoj je vstajenja dan!

Mesec pred svojo smrtjo je vzkliknil iz globine svojega srca:

Slovenski rod na dan, na dan,
tepteni narodvelikan,
na dan, na dan!

V »Domorodnih iskricah« moli klič:

To prošnjo le usliši, Večni,
oh, ne molim je za se,
molim jo za dom nesrečni:
zlasni zvezde mu temni!
Kako težko je čakal ujednjenje
Slovenije, je razvidno iz nastopne kitice:

Učakal rad bi srečni dan
dan našega združenja,
bi zrl, kako en krov prostan
čez dom se ves razpenja.
Naš prepelj na krov pripel,
dom blagoslovit bi vesel:
»Bog živi vse Slovene
pod streho hiše ene!
V »Velikonočni« oznanja vstajenje svojega rodu:

Kavarijo svojo naš rod je imel
in dneve prebriske trpljenja,
a zdaj mu rešitve je zor začel,
nepočit mu dan je vstajenja.

Kot z Oljske se gore je vzdignil Gospod
v nadzemski jasne višave,
povzdigniti mora se krepki naš rod
v višave moči in pa slave!
Pred polstoletjem se je pesnik obrnil proti Dunaju, rekoč:

Jugoslavija prihaja
zdaj pred te, naš svetli oči ...
Jugoslavija je res prišla, ali oni »svetli oči« je ni videl, ker je pod udarci svetovne vojne, ki je razrušila ogromno njegovo državno stavbo, preminul nekoliko pred splošnim polomom in pred ponosnim nastopom Jugoslavije, Jugoslavija je vzkrla, dasi je ta »svetlo« poklical pod zastave vso svojo vojsko, da prepreči vstajenje Jugoslovenov.

Ko je leta 1896. Luka Svetec praznoval svojo 70. letnico, mu je poklonil pesnik lepo pesem in mu želel tole:

A Večni tudi tu na sveti
daj dolgo srečno Ti živeti,
On daj Ti oni čas zazreti,
ko srečen bo naš dom in rod,
čas, ko Sloveniji zavseti
vstajenja in združenja god.

Luka Svetec je doživel dan našega vstajenja in udruženja, pesnik Gregorčič pa je že legel mnogo prej v grob tam gori na gričku tik ob Soči, pri Sv. Lovrenci. Krog njegovega groba pa se v skrivnostnih urah vije njegova »Pomlad«:

To spominja, dragi mi, povejle,
ko mi pesem smrtina zadoni:
na goro me položite
sred slovenskega sveta,
lipo h grobu zasidite,
da mi senčilo pihljal!
Tu bo duh poslušal glase,
ki mi krog in krog davne,
opevaje tužne čase,
opevaje radostne.
In ko bodo pesmi žale
se glasiti nehale,
ko bo v senci line zale
pel pastirček radostne:
bo pod zeleno gomilo
srca biti jelo spet,
ker tkrat bo pomlad mlo
ugledal moj slovenski svet ...

Izpred sodišča.

— Star znanec državnega pravdnika, ki je imel z njim že dosti posla, je bil zopet obtožen, da je ukradel 22. okt. Karlu Brežca kolo vredno 1700 Din, dva prstana in klobuk, Jožetu Velkavru pa 200 Din postavine. Dimnikarski pomočnik Ivan Dodž pa je imel to pot dvojno smelo. Ustavil so ga orožniki že pri Medvodah in mu pobrali, kar je ukradel in ugotovili, da je izgenar kot nevaren človek iz naše države. Fant je priznal tatvino razen denarja in je bil obsojen na 1 in pol leta ječe.

Darila.

— Uprava našega lista je prejela: Za Sokola na Taboru, Din 200, darovala z. Domine in Iva Lušin iz Maribora, v počaščenje spomina g. Ivana Zupančiča. — Za ženo državnega uslužbenca: daruje Din 10 g. Ivan Bamč, podinspektor fin. kontrole, Brežice in Din 100 g. Andrija Miskovič, Zagreb. Skupaj 110 Din. Srčna-hvala!

— Za Jugoslav. Matico. Akademski agrarni klub »Nijava« je ob priliki kongresa agrarnih akademskih organizacij na družabnem večeru nabral za Akademsko podružnico Jugoslovnske Matice v Ljubljani svoto Din 136; Studentski radikalni klub »Jugoslovnski Jug« je ob priliki ustanovitve Akademске podružnice Jugoslovnske Matice daroval svoto 145 Din. Vsem darovalcem iskrena hvala!

Brzo-brzo
na vlak v Celje v veletrgovino
R. Stermecki, kjer kupite letos

sukno

za moške in volneno za ženske obleke,
parfent, belo, pisano in rjavo platno, katortudi vso drugo
manufakturno robo po čudovito nizkih cenah. V lastnem interesu se vsakemu priporoča, da enkrat poskusi kupiti v veletrg.
R. STERMECKI, Celje. Trgovci engros-cene.

PRODAM zaradi nakupa drugega poslasta

trgovsko hišo

z več lokali, eden v kratkem prost, na najbolj prometnem kraju v Ljubljani. — Prodaj hišo z osmimi stanovanji ob Tržaški cesti na Glincih, z obširnimi dvoriščem, pripravnijo za malo industrijo. V hiši električna luč. — Naslov pove uprava »Slov. Narod«. 12.679

OSRAM NITRA

Dobra razsvetljava podpira oko in roko.

OSRAM to znamko mora nositi vsa svetla

L'UNION

francoska zavaroval. družba v Parizu, osnovana 1828

Skupna glavnična znaša 400 milijonov frankov. — Prevzema vse vrste požarna in življenska zavarovanja. — Pojasnila dajejo brezplačno vsi krajevni zastopniki in

generalno zastopstvo za Slovenijo Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 33.

Agilne zastopnike sprejemamo pod ugodnimi pogoji.

Za odgovore uprave
naj se priloži
1 dinar.

MALI OGLASI

cene oglasov do 20
besed Din 5.— vsaka
nadolna beseda 50
para, s davčino vred

Službe

Slovenec,
vešč štiri jeziki, išče
službo v hotelu ali lekar-
ni. — Naslov pove upra-
va »Slov. Narod«. 12.834

Slamnikarice
(šivarice slamnikov) — se
iščejo za Gradec. — Do-
pisi na F. Liebig, Strohhut-
erzeugung, Graz, Schö-
nauergasse 28. 12.502

Agilr zga po'nika
sprejme takoj večja za-
varovalnica v Ljubljani.
— Ponudbe pod »Potnik«
na Aloma Company, Ljubljana. 12.667

Družabnika,
agilnega, z zmernim ka-
pitalom išče dobro obsto-
ječe podjetje (kosmetič-
na stroka). — Ponudbe
pod »Kosmetika in pa-
rumerija/12.577« na upra-
vo »Slov. Narod«. 12.835

Štiri ključavni-
čarske vajence
sprejme takoj tovarna
kovinskih in mehančnih
izdelkov »Jakor«, Karol
Kotnikova ulica, Ledita. 12.676

Prodajalec
sprejme, se išče za 15. ja-
nuar za Beljak na Ko-
roškem. Zmožen naj bo
nemščine, slovenščine in
event. italijanščine. Več
v slaščičarni Novotny,
Ljubljana, Dunajska ce-
sta. 12.835

Službo prodajalke
(samostojne voditeljice)
išče starejša, v vseh stro-
kah izvržbana poštena
gospodična. Gre tudi iz-
ven Ljubljane. — Ponud-
be pod »Pomoč 36/12.848«
na upravo »Slov. Narod«. 12.835

Strojni inženjer,
mlad, diplomiran, repre-
zentativen Slovenec, vešč
tudi nemščine, italijan-
ščine, francoščine, šofer
in avtomonter, mehanik,
išče službe tudi izven
stroka. — Ponudbe pod
»Zelo marljiv/12.671« na
upravo »Slov. Narod«. 12.835

Odvetnik
v Ljubljani
z razsežno prakso sprej-
me k a n d i d a t a s sub-
st. pravico, event. družab-
nika. Reflektira se le
na verzirano, samostojno
in prvostopno moč. Pogoji
zelo ugodni; nastop po
dogovoru. — Dopisi pod
»Diskretno 12.884« na
upravo »Slov. Narod«. 12.835

Prodaj

Pisalna miza
(zavorna) se prodaja. —
Naslov pove uprava »Slov.
Narod«. 12.869

Prodaja se omara
z zrcalom (Spiegelkasten)
ter nekaj drugega pohi-
štva. — Vprašati je od 2.
do 4. ure v Soteski 6, I.
nadstropje (v bližini re-
ske). 12.872

POZORI! POZORI!
Šivilje, gospodinjel
Vsakršni ostanki za
perilo so napredaj po po-
lovični ali zelo znižani
ceni. — Ne zamudite
ugodne prilike! — Reslje-
va cesta 30, I. nadstropje,
desno. 12.868

blast. avt. civ. inž.
A. ŠTEBI
teh. pisarna, Ljubljana,
Dunajska cesta 1a (v palači
Ljubljanske Kreditne banke).
Projektira električne centrale, po-
svetuje oblike in privatnike ter
daje strokovna mnenja.

Wanderer-avto,
tridesetletni, v prvostop-
nem stanju, moderno
opremljen, se ugodno
prodaja. — Naslov pove
uprava »Slov. Narod«. 12.370

Moško kolo,
prvostopno, novo, na
prodaj. — Naslov pove
uprava »Slovenskega Na-
roda«. 12.381

Čevljarški stroj
»Singer« (cilinderca), ma-
lo rabljen, napredaj.
— Karol Cvelbar, Hrenova
ulica 4. 12.567

Zidna opeka,
nova, vsled praznjenja
prostora poceni napre-
daj. — J. Černe, Dunajska
cesta 28. 12.498

Stara obleka in
otroški vozček
napredaj. — Naslov pove
upravo »Slov. Narod«. 12.845
POZORI! POZORI!

Kino-aparat,
ročni pogon z dinamom,
z enim programom filma
»Pathe Freres«, pripraven
za društva, se ugodno
prodaja. — Fran Kristan,
Dunajska cesta 47. 12.841

Napredaj:
sedlo z naglavjem, oma-
ra s predali (Schublad-
kasten) 139 X 150, otro-
ška prestavljiva pisalna
miza, telovadna kroga,
otroški kinematograf, po-
stelja z opornicami (Gurt-
bett). — Valvazorjev trg
6/II. 12.866

Napredaj vino!
Radi selitve kleti oddam
100 hl dobrega štajerskega
ga vina pod lastno ceno,
liter po K 22 in 23, iz
kleti v Spodnji Šiški. Vi-
no se prodaja od 100 litrov
naprej. — Josip Schrey,
Ljubljana, Sodna ulica
št. 2/II. 12.851

8 HP lokomobila
Hofherr & Schrantz, 11
HP tvornosti, prevozna,
izborna ohranjena ter do-
cela obrata zmožna, zgra-
jena 1917, doslej vsega
skupaj v obratu samo tri
leta, se prodaja. — Hatz &
Schützner, Pörschach
(Poreče) am See, Kärn-
ten, Österreich. 12.431

Napredaj:
stari kostumi, bluze, klo-
buki, čevlji za dame, gar-
nitura (namizni prt in
posteljno pregrinjalo) mo-
ška zimska suknja ter
razne druge stvari: vse
— predvno blago —
dobro ohranjeno. Za po-
gledati vsak dan od 3. do
5. ure popoldne: Tabor
št. 2, I. nadstropje. 12.809

Kupim
Kopirna preša,
dobro uporabna, se kupi.
— Naslov pove uprava
»Slov. Narod«. 12.856

Trame
4/4, 4/5, 5/6, 5/7, 6/7, 6/8
od 5 m naprej, kupim.
— Ponudbe pod »Tor-
mentini/12.815« na upra-
vo »Slov. Narod«. 12.872

Pisalni stroj,
dobro ohranjen, samo
prvostopne znamke in bla-
ga jno o št. 1 ali 2 kupim
za primerno ceno. — Po-
nudbe z navedbo cene
pod »št. 100/12.843« na
upravo »Slov. Narod«. 12.868

Čresloterilnica
(Lohbrechmaschine) ter
stroj za ličilo kož (Glanz-
strossmaschine) se kupi.
— Naslov pove uprava
»Slov. Narod«. 12.847

Kupim 1 ali 2
bencin-motorja
5-8 HP v dobrem stanju
za drezine. Ponudbe na
upravo »Slov. Narod«
pod Bencin-motor/12.891.

Kupim kostonjeve
brzojavne droge,
dolge 10, 11 in 12 m ter
vsako množino čistih,
zdravih javorjevih hlo-
dov, dolgih od 2 m, de-
belih od 30 cm naprej.
Ponudbe z navedbo cen
naj se pošljejo na naslov
Josip Krabica, Ljubljana
VII, Nova ul. 206. 12.693

Kupim
trajno mesečno 20 vago-
nov lesa: brzojavne dro-
ge 8-15 m dolge, na
koncu 8-12 cm; droge 4
do 8 m dolge, na koncu
od 6 cm; deske III. ve-
rste debelosti. — Po-
nudbe z najnižjo ceno,
zacinjeno franko itali-
janska meja, je poslati
pod »Akreditivno izpla-
čilo/12.885« na upravo
»Slov. Narod«. 12.835

Stanovanja
Na stanovanje
z zajetkom se sprejmeta
dva gospoda. Več po do-
govoru. — Naslov pove
uprava »Slov. Narod«. 12.695

Iščem sobo
za pisarno. — Plačam do-
br. Beethovnova ulica
15/15. 12.808

Na stanovanje
se sprejme solidna gos-
podična kot sostanovalec
ka takoj ali pozneje. —
Karolina Škerianec, Coj-
zova cesta 1/II. 12.896

Šivilja išče sobo,
gre event. tudi kot sostano-
valec. — Ponudbe pod
»Šivilja B. H./12.858« na
upravo »Slov. Narod«. 12.835

Na stanovanje
se sprejme boljša gos-
podična. — Polizve se: trg
Tabor 6, pritličje, levo. 12.702

Dve prikladni sobi
v centru mesta, v pri-
tličju ali prvem nadstropju
se išče. — Ponudbe na:
Hinko Privšek, Mi-
klošičeva c. 18/I. 12.696

Mehovano sobo
z električno razsvetljavo
išče višji uradnik. — Po-
nudbe pod »Od novega
leta/12.826« na upravo
»Slov. Narod«. 12.835

Prazna soba
z verando, posadnim vho-
dom in električno raz-
svetljavo se odda s 1. de-
cembr. — Naslov pove
uprava »Slovenskega
Naroda«. 12.653

Stanovanje
z zelo malo najemninom,
obstoječe iz dveh sob,
kuhinje in predsohe, v
II. nadstropju blizu Mest-
nega trga, se zamenja s
stanovanjem iz treh sob,
kuhinje in predsohe v
mestu ali v bližini per-
ferit. Vseleten po dogo-
voru. — Ponudbe pod
»3 sobe/12.660« na upra-
vo »Slov. Narod«. 12.864

Na stanovanje
in hrano — v novi villi
na Prulah — se sprejme
soliden gospod. — Na-
slov pove uprava »Slov.
Naroda«. 12.830

Prazno ali
meblovano sobo
s souporabo kuhinje v
bližini Sv. Kristofa išče
zakonski par brez otrok.
— Naslov pove uprava
»Slov. Narod«. 12.842

Meblovano sobo
(lepo) išče mlajši gospod
(samoec) s postrežbo, po
možnosti v sredini mesta.
Ponudbe pod »Med
dnevni urami odsoten
12.883« na upravo »Slov.
Naroda«. 12.835

Išče se stanovanje
3-4 sob in pritlikin v
sredini mesta. Plačam me-
sečno 9 do 10.000 kron.
Event. zamenjam za sta-
novanje proti dobri na-
gradi. — Ponudbe pod
»Stanovanje A. Z./12.871«
na upravo »Slov. Narod«. 12.835

Stanovan-
obstoječe iz sobe in ku-
hinje, išče za takoj ali
pozneje mirna stranke
brez otrok, ev. tudi kot
podnajemnik s souporabo
kuhinje. — Najemnina
postanska stvar. — Po-
nudbe pod »Z. B./12.651«
na upravo »Slov. Narod«. 12.835

Baraka
zelo ceno napredaj. —
Naslov pove uprava »Slov.
Naroda«. 12.894

Lena hiša,
dobro ohranjena, v lepem
in prometnem kraju Ljub-
ljanske okolice, se prodaja.
— Ponudbe pod »Prosto
stanovanje 12.839« na
upravo »Slov. Narod«. 12.835

Kovačnica in hiša
s tremi sobami in pritlikin
namir ter 4 orala vrta in
njiv v mestu Stajerske
napredaj za 135.000 di-
narjev in Realitetni pisar-
ni. Ljubljana, Poljanska
cesta 12. 12.879

Hiša s posestvom!
Proda se hiša, obstoječa
iz več sob in pritlikin,
kateri tudi gospodarsko
poslopije. Daje tri nibe
in štiri parcele gozda po
čudovito nizki ceni.
Natančna poiznaila dale:
Franc Repanšek, Domžale,
Gorenjsko. 11.820

Nova vila
blizu centra, fino izdel-
na, s takoj prostim sta-
novanjem, se ugodno pro-
daja ali zamenja za manjšo
vilo ali hišo v Ljubljani.
— Več se izve na Akker-
cevi cesti 15 (nasproti Le-
karne Bohine). 12.564

Svet in hiša
v Moravi pri Kočevju, na
državni cesti Kočevje-
Reka: hiša moderno novo
zgrajena s štiri sobami,
kuhinjo, kletjo, z velikim
podstrešjem, vse krito z
oturno (zarezano) opoko-
ter z novim z opeko kri-
tim hlevskim poslopjem,
okoli 16 hektarjev nivy,
travnin, gozda in pašni-
ka, velik sadni vrt, mno-
go lesa za posekanje, bu-
kev in hrast, se prodaja
di posebnih razmer.
Poiznaila dale iz prija-
nosti gosp. Alojzij Kres-
se, Kočevje, Jugoslavija. 12.864

Trgovska hiša
(enonadstropna) z vrtom
v predmestju Ljubljane,
s takoj prostim stanova-
njem, lokalom in skladi-
ščem, napredaj za 375.000
Din v Realitetni pisarni.
Ljubljana, Poljanska ce-
sta 12. 12.877

Gostilno
s posestvom
55 orolov, z dvema eno-
nadstropnima hišama, ob-
širnimi gospodarskimi po-
slopiji v trgu ob železnici
proda za 800.000 Din —
Realiteta pisarna, Ljub-
ljana, Poljanska cesta 12.
12.878

Veliko stavbišče
na najlepši legi, direktno
ob Vrškem jezeru na
Koroškem, 9000 m² veliko
z lepim igličastim drev-
jem, zraven 65 m jezerske
obale, se jako ceno pro-
daja. — Dopisi pod »Ge-
genheitskauf Z 314« na
Annone. Exped. Rastrei-
ger, Graz I. 12.838

Posestvo
10% orala z novo zidano
hišo in gospodarskimi po-
slopiji, z lepim sadonos-
nikom in vinogradom,
oddaljeno pol ure od me-
sta Spodnje Stajerske, se
proda za 150.000 Din —
Realiteta pisarna, Ljub-
ljana, Poljanska cesta 12.
12.880

Proda se trinad-
stropna hiša
z vrtom sredi Ljubljane,
na jako prometnem pro-
storu, pripravna za vsako
trgovino za 375.000 Din.
— Poiznaila dale: Real-
iteta pisarna, Ljubljana,
Poljanska cesta 12. 12.881

Dopisovanje
Možitev!
Bogate inozemce in pre-
možne nemške dame se
žele srečno omožiti. Gos-
podom, tudi brez premo-
ženja, daje proti trikratni
pisemski poštnini po-
iznaila: A. Stark, Stabrey,
Berlin 113, Stolpische Str.
Nr. 48. 12.889

Trgovski lokal
v Ljubljani se odda proti
nagradi. — Naslov pove
uprava »Slov. Narod«. 12.862

Mal trgovski lokal
na prometni cesti Ljub-
ljane se oddaja proti od-
kupnini. — Naslov pove
uprava »Slov. Narod«. 12.882

Lokal za trgovino
mešanega blaga v promet-
nem kraju v mestu ali na
deželi se išče. — Ponud-
be pod »Promet/12.850«
na upravo »Slov. Narod«. 12.835

Klička za punčke!
Sprejema v popravilo
otroške punčke vsak dan
od 3. do 7. ure popoldne.
— Nunska ulica št. 19,
II. nadstropje. 12.822

Trapistovski sir.
polnomasten Grover, Til-
siter, 34 Ementaler, Im-
perial, 44 Liptauer, čajno
maslo, nudi nalcenice in
»Balkanica«, agenturno in
komisijno podjetje. Za-
greb, Palmotičeva 35/I.
12.503

Klobuke
(baržunaste, klobučevina-
ste in svilene) ter vsa v-
ro stroko spadajoča dela
sprejema v popravilo —
I. Stemberger, modistinja,
Dunajska cesta 9. 12.827

Redka prilika!
Sprejema se vsa slikar-
ska in plekarska dela sa-
mo za kratak čas po naj-
nižji ceni (n. pr. soba naj-
fineje slikana 250 Din,
kuhinja 100 Din). Za tr-
pežnost in solidnost se
garantira. — Ponudbe na
upravo »Slov. Narod«
pod »Slikar 10/12.897«.

Stročnin,
svež, dospel. — Drogerija
A. Kanc, Ljubljana, Ži-
dovska ulica 1. 12.658

Trapistovski sir la
(polnomasten) nudi po
29.50 Din franko pošta
ali železnica. — Trgov-
sko podjetje K. Mahor-
čič, Zagreb, Petrova uli-
ca 35. 12.430

Dežne plašče
»Waterproof« (nepremo-
ljive), gumij, pelerine za
dame, prevlečene s svil-
no in usnjene suknjice pri-
poroča Drago Schwab,
Ljubljana, Dvorni trg 3.
11.983

Specijalna zaloga
zimskega blaga
double, palmerston, flau-
ter, izgotovljenih zimskih
reglanov, ulstrov in vsa-
kovrtnih oblek. — Dra-
go Schwab, Ljubljana,
Dvorni trg 3. 11.982

Okraske in svečke
za božično drevo,
letos krasna izbira, na
debelo in drobno naj-
ceneje priporoča L. Pe-
všek, Ljubljana, Ži-
dovska ulica. 12.280

Jaslice,
BOŽIČNE IN NOVO-
LETNE RAZGLEDNI-
CE, velika krasna izbira,
na debelo in drobno
najceneje priporoča
L. Pevšek, Ljubljana,
Židovska ulica. 12.281

»Jadranc«
nepremočljiva mast za
čevlje v pločevinastih
škaflih po 1/4, 1/2, 3/4 in
1 kg priporoča »Jas-
dranc«, kemična tovarna,
Ljubljana-Moste 12.675

Sv. Miklavž
kupi najceneje note, z-
bloke, mane, škatle itd.
v knjigovodni Zupan,
Gaieva ulica 2 (za palačo
Ljubljanske kreditne ban-
ke). 12.594

Naznanjam
sl. občinstvu, da je do-
spel dober pristen mošt
v večji množini. Cena 8
dinarijev liter. — Se pri-
poroča M. Plevnik, go-
stinstvarica, Breg 2. 12.813

Ribje olje,
zaimeno pristno, naj-
boljše norveške znamke,
dospelo. — Lekarna Ba-
karčič, Karlovska cesta
št. 2. — Direktni import
iz Kristianijel. 11.834

Samostojna gospa
s par stotico premože-
nja, trnovka, vstopi v ka-
ko veliko restavracijo ali
večjo trgovino kot kom-
panjanka. — Naslov po-
ve uprava »Slovenskega
Naroda«. 12.703

Klička za punčke!
Sprejema v popravilo
otroške punčke vsak dan
od 3. do 7. ure popoldne.
— Nunska ulica št. 19,
II. nadstropje. 12.822

Trapistovski sir.
polnomasten Grover, Til-
siter, 34 Ementaler, Im-
perial, 44 Liptauer, čajno
maslo, nudi nalcenice in
»Balkanica«, agenturno in
komisijno podjetje. Za-
greb, Palmotičeva 35/I.
12.503

Klobuke
(baržunaste, klobučevina-
ste in svilene) ter vsa v-
ro stroko spadajoča dela
sprejema v popravilo —
I. Stemberger, modistinja,
Dunajska cesta 9. 12.827

Redka prilika!
Sprejema se vsa slikar-
ska in plekarska dela sa-
mo za kratak čas po naj-
nižji ceni (n. pr. soba naj-
fineje slikana 250 Din,
kuhinja 100 Din). Za tr-
pežnost in solidnost se
garantira. — Ponudbe na
upravo »Slov. Narod«
pod »Slikar 10/12.897«.

Čreva
vseh vrst, najboljše kva-
litete, se dobe — kakor
vsako leto — po najnižji
ceni pri Jos. Bergma-
nu, Ljubljana, Poljan-
ska cesta 85. 12.886

Pletenine
vsake vrste in predstava-
rija ročnih del, največje-
ši vzorci, po zelo nizkih
cenah nudi L. Turk, Pred
Škofijo 1/I. (posl. prej-
šnje Kreditne banke). 12.895

Hišni posestniki!
Od snega pokvarjene žle-
bove in druga popravila
izvršuje najhitreje in naj-
solidneje »Jugometalija«
splošna kovinska indus-
trija, Ljubljana, Kolodvor-
ska ulica 18. 12.844

Bukova drva,
suha, žadana, postavim na
dom. 100 kg 46.25 Din.
Najmanjše naročilo mora
biti 500 kg. — Naročje
se lahko pismeno. — A.
Stor, Vodmat 16, Moste
pri Ljubljani. 12.840

Iva Šiler,
Kongresni trg 6,
prosi ceni dame da pri-
dejo po svoje klobuke —
radi takojšnje primorane
izselitve. — Stanovanje:
Trnov, Kopaliska ulica
št. 12. 12.857

Pohištvo
vsake vrste iz trdega in
mehkega lesa imam vedno
v zalogi po primerno niz-
kih cenah. Matija Andro-
vič, mizarstvo in zaloga
pohištva, Ljubljana, Vi-
dovdanska cesta 6. 12.836

Najleše darilo
za Miklavža je lepa šat-
la finih bonbonov, katere
(poleg velike izbire vsa-
kovrtnih bonbonov) se
dobijo od 10 Din naprej
v veliki izbiri v slaščičar-
ni Kalaš, Ljubljana, Ži-
dovska ulica 3. 12.821

Okraske za
božično drevo,
božične svečke, jaslice,
razglednice za Božič in
novo leto, kupite na de-
belo nalcenice pri trdniki
Ivan Bahovec, Ljubljana,
Sv. Jakoba trg 7. 12.439

Iščem družabnika,
najraje usniarske ali čev-
larske stroke; tudi drugi
nisu izključeni. Posojilo
od 10 do 15.000 Din za
šest mesecev proti 20 %
obrestim. — Ponudbe na
upravo »Slov. Narod«
pod »Takoi/12.863«. 12.876

Telovadci -
športniki!
Priporoča se tvornica
telovadnega in športnega
orodja I. ORAZEM, Rib-
nica, Dolensko.
Oprema kompletnih telo-
vadnic in letnih telovad-
niš. — Stabilno in pre-
nosljivo orodje. 10.362

Pohištvo vseh vrst
kateri: spalne, jedilne in
kuhinjske opreme, ter pi-
saršnice in trgovske orne-
me. Sprejemam tudi vsa
pohištvena naročila ter
jih izvršujem po najnižjih
dnevni cenah. — Josip
Androvič, strojno mizar-
stvo, Karlovska cesta 22.
Zaloga pohištva Kome-
skega ulica 28. 12.888

Zima je tu,
in kdor si hoče prihraniti
40 % kurliva in ter imeti
enakomerno temperiran
lokal, naj se poslužuje
»Stedilca«, kateri nudi
noleg imenovane ugod-
nosti že to, da zadržuje
silo, kar čimur je vsak
dimnik odvisen. — Do-
havi se pri Valo Jurman,
hotel »Strukelj«, Ljubli-
ana. 12.575

Zamenja se
osebni avto
znamke »Puch VIII«, šest-
sedežni, z električno raz-<

Iščem gaterista

popolnoma veččega vseh popravil pri vodni žagi z vencijskim in polnim jarmom. Ponudbe na:
Max Haller, Sarajevo, Kolodvorska privozna ulica 2

Ceno češko posteljno perje

1 kg sivga skubljenega perja Din 65—; polbelega Din 80—; belega Din 90—; boljšega Din 100— in Din 120—; mehkega kot puh Din 150— in Din 180—; najboljša vrsta Din 225—. Pošilja prosto proti povzetju od Din 200— višje prosto poštnine. Zamenja in vrnitev dovoljena. Vzorci brezplačno. Dopisi le na **Benedikt Sachsel, Lobez št. 33 pri Plznu, Češka**. Poštni paketi iz Češke v Jugoslavijo rabijo okoli 14 dni.

Vesna Brata Pohlin I. dr. tvornica vlasnic, kljukic, rinčic za čevlje, kovinastih gumbov i. t. d. Ljubljana I, poštni predal 126 sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini izvršujejo. Zahtevajte vzorce in cenik. Pri večjih naročilih popust.

Miklavži Božiči
Priporoča po najnižji ceni vsakovrstne kandite kakor tudi sladkorne obeske za božična drevesca „**Mana**“ tovarna kanditov, Ljubljana, Rimska cesta 6

Denar za Božič prihranite
če kupite za obleke ostanke moškega in ženskega blaga pod lastno ceno pri **Lenasi & Gerkman** Ljubljana

Novo! AMOR Novo!
Modrilo (plavilo) v platnenih mošnjčkih. Porablja ga vse gospodinj. Dobiva se povsod! Prva Jugoslovenska Industrija plavila u platnenim kečicama Subotica, Tolstojeva ul. 11. Telefon 690.

Crepp de Chine, Taffet, Moiré Velour Chiffon itd. čipke, modni nakit z **10-20% popustom** pri **A. Šinkovic nasl. K. Soss** Ljubljana, Mestni trg 19.

Naznanitev preselitve!
Razpošiljalnica „**GARANCIJA**“ **J. GAGEL**, trgovina s čevlji in usnjenimi izdelki, ki je poslovala na Sv. Petra cesti št. 7 **se preseli 1. decembra** v palačo „Vzajemne posojilnice“ Dalmatinova ulica št. 4.

Poljedelski stroji
prvovrstne izvršitve naravnost od izdelovalnice **Wöllersdorfer-Werke A. G. WIEN, Schwarzenbergplatz No. 3.** Velika zaloga! Velika zaloga!

HALO!
Lepo Miklavžovo, božično in novoletno darilo so najlepše žolske in pisarniške potrebščine, božični prtički za jaslce, pastiri (Krippenbilder), krep in svileni papir vseh barv, božične in novoletne ter umetne razglednice. Na veliko in na drobno razpošilja **Jos. Omerza**, trgovina papirja, Ljubljana, Dunajska o. 6, I. nadst. hiša lekarne Piccoli.

IVAN ZAROTNIK LJUBLJANA
Dunajska cesta 46
Telefon 379 mestni tesarski mojster Telefon 379
Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostraža za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje itd. Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov. Parna žaga. Tovarna furnirja.

Agent
ki je v Vojvodini, Sremu in Srbiji dobro uveden **išče zastopstvo** v predmetih, katere potrebujejo lekarnari in drogerije. Dopisi se pošljejo pod šifro „**VREDAN**“ na oglasni zavod **Schmolke, Novi Sad, Putoški put 2.**

Pozor! Diamalt Pekarji!
tvornice Hauser in Sobotka, Dunaj, Stadlau, pekarski sladni ekstrakt, je najboljša pekarsko sredstvo ter prekaša vse ostale dosežane nadomestke. — Čuvajte se sličnih potvorb, naj bo prašek ali tekočina! Zahtevajte samo originalni „**Diamalt**“! — Glavno zastopstvo za Jugoslavijo: **Edvard Dušanec**, Strossmayerjeva ul. br. 10 Zagreb.

Wertheim - blagajne
za vzdanje, vloma in ognjavarne, v vsakem stanovanju oziroma prostoru z majhnimi stroški nevidno namestiteljive, v 6 različnih velikostih dobavljiva in popis s cenikom brezplačno razpošilja **Ljubljanska komercijalna družba, Ljubljana**, Bleiweisova cesta št. 18. Proviški zastopniki naj se javijo!

Stroji za obdelavo vseh vrst lesa,
za žage, gaterije (Vollgatter) enostavni in univerzalni stroji, za mizarske stroje, komb. s krožno in travno žago (Band- u. Kreissäge), stroj za struženje in uravnavanje lesa (Abricht und Dicktenholm-maschine), stroj za vrtnje (Bohrmaschine), za skoblanje (Fräsen) krožne žage (Kreissägen). Razpošilja v prvovrstni izvršbi, po najnižjih cenah in najpovoljnejših plačilnih pogojih

Welker-Werke, Wien X, Laxenburgstr. 12.

Prva slov. zid. zadruga v Ljubljani,
registrirana zadruga z omejeno zavezo. Pisarna v Ljubljani, Tržaška cesta št. 2. Tehniško vodstvo po obilastveno avtoriziranem gradbenem inženjerju. Projektira in izvršuje vsa v stavbeno in inženjersko stroko spadajoča dela. Delo solidno. Cene konkurenčne.

„Šentjanški premog“
vseh vrst, popolnoma čisto opran, nudi po originalnih cenah premogovnika v celih vagonskih pošiljkah **PRODAJNI URAD šentjanškega premogokopa AND. JAKIL, LJUBLJANA**, Krekov trg št. 10.

ELEKTRARNE! POZOR! POZOR! INSTALATERJI!
Izolirane in gole bakrene žice, Bergmannove cevi (Bergmannsröhren) kakor ves instalacijski material ter elektromotorji po najnižjih tovarniških cenah. — Največje zaloge v Sloveniji. **Mazuran & Comp., Ljubljana** Dunajska cesta 33. Telefon 366 in 223.

Zahvala.
Marja pl. Tarbuk se v lastnem imenu in v imenu obeh svojih otročkov Miro in Zvonka najpričneje zahvaljuje vsem, ki so izkazovali sočutje in tolažbo njenemu nepozabnemu soprogu oziroma prebitemu očetu, gospodu **Rajmundu pl. Tarbuku** žand. podpolkovniku v p. za časa dolgotrajne, hude bolezni, kakor tudi vsem, ki so blagega položaja spremili na zadnji poti, da oili vence in šopke ter nam izrazili sočutje. Najiskrenejšo zahvalo g. generalu Živkoviču ter g. g. Častnikom in moštva ljubljanske garnizije, kateri so trpno mojega moža spremljali k zadnjemu počitku. Zlasti se zahvaljujem g. podpolkovniku dr. Kobelu in dr. Hausu ter vsem dragim tovarišem in sploh vsem pokojnikovim prijateljem in znancem ter žand. moštva. V posebno dolžnost si pa štejem zahvaliti se g. žand. pukovniku Dragutinu Hurkijeviču in g. poročniku Tomo Tonkoviču ter njihovim cenj. g. soprogama, kateri sta mi stali ves čas mojih najtežjih ur na strani ter mi izkazali največje sočutje in naklonjenost, kakor jim ostanem vedno hvaležen. Bog plaši! V Ljubljani, dan 29. novembra 1923.

P. n. Šivilje gospodinj opozarjamo, da so zopet dospeli **najboljši šivalni stroji** **Gritzner** v vseh opremah. Posk v vezenju ter krpanju perila in nogavic (šitlanje) brezplačno EDINO le pri: **Josip Peteline** Ljubljana, Sv. Petra most.

Pozor trgovci!
Z novim letom oddam trgovino z masanim blagom vsled bolezni z vsem inventarjem in zalogo za dobo 10 let v najem. Stanovanje na razpolago. Trgovina se nahaja v bogatem industrijskem kraju na Kranjskem. Detajlni, letni promet znaša Din 2 milijona. Potrebni kapital samo Din 250.000—. Ostanek po dogovoru. Ponudbe je poslati na upravo Slov. Naroda pod „Resni reflektant-11819“

SRPSKA TOVARNA PREPROG
LAZAR DUNJERSKI A. D. VELKI BECKEREK, priporoča svoje najmodernejše ureljene domače podjetje za izdelovanje vsake vrste Turne, Velvet, Gloria, Tapestri, Bukle Kiderninater, Holender, Juta, Manila in Moket preprog, kakor tudi svoje splošno znane specialitete z roko izdelanih Smirnskih preprog, knjižnic v vseh barvah in vzorcih po danih velikostih. Zastopstvo in zaloga za Slovenijo **A. DULAR, LJUBLJANA**, Miklošičeva cesta št. 36.

Jugosl. importno in eksportno podjetje
ING. RUDOLF PECLIN.
Stroji za vsako industrijo, lesno in kovinsko; poljedelski stroji in orodje; lokomobile in motorji; vseh vrst stiskalnice; veletrgovina železa za stavbene in konstrukcijske svrhe. — Tovarna poljedelskih strojev, livarna za železo in kovine **F. FARIČ** iz deluje vse predmete iz litega železa v vsaki množini in velikosti točno po modelih, armature iz medij in kovin za vsako potrebo. Tel. inter. 82. **MARIBOR, Trubarjeva ul. 4.** Tel. inter. 82.

TVORNIKA SVINČENIH PROIZVODOV
J. B. ULRICH D. D.
GENERALNA POSLOVNIKA IN SKLADIŠČE **ZAGREB, JELACIJEV TRG 25. TEL. 13-40**
Svinčeni proizvodi: svinčene cevi, svinčene plošče, (orig. Winiwarter), plombe, svinec v skladih, šipkah i. t. d.
Pločevine: črne in pocinkane (orig. G. Winiwarter) in angleške pločevine.
Stan'ol: v raznovrstnih barvah in načrtih.
Cevi: plinove, črne in pocinkane, parne cevi, železne flane, žene cevi. Deli za spajanje, cevi (litings) iz litega kovanega železa.
Kopalnice i. t. d. 10631

Lida
toaletno milo je dobro in vedno enako dobro.

Prvovrstna trgovska hiša,
tik glavnega kolodvora v Ljubljani (Resljeva cesta št. 22) obstoječa iz velike enonadstropne stanovanjske hiše s kletmi, 3 samostojnih stavb na dvorišču, ki služijo za skladišča in pisarne, obširnega dvorišča in vrta (celokupna površina realitete ca 3000 m²) se proda najboljšemu ponudniku potom pismene ofertalne licitacije v smislu pogojev, ki so v pisarni podpisane družbe na vpogled in, ki se na zahtevo vpošljejo. Vse ponudbe morajo biti vložene do 15. decembra 1923 in obvezne do 15. januarja 1924 ter mora vsak ponudnik tudi sočasno podpisati prodajne pogoje. Vsi trgovski, tako skladiščni, kakor tudi pisarniški lokali so kupcu takoj na razpolago. Ponudbe je nasloviti zapечатene z označbo „Ponudba za hišo“ na **Slovensko trgovsko delniško družbo v Rikvidaciji, Ljubljana**.

Za Miklavža in Božič
znižane cene!

samo Selenburgova ulica 3

Izgotovljene obleke za gospode,
dame in otroke

GRICAR & MEJAČ

ZIMSKE SUKNJE

priporočila po zelo ugodnih cenah
OBLACILNA INDUSTRIJA

A. KUNC, Ljubljana,
GOSPOSKA ULICA 7.

Halo!

Predao kupiti, ogled si iz-
ložbo pri

A. Sinkovic nasl. K. Soss
Prodaja do konca meseca z
10-20 % popusta.

Prodaja čevljev

po
niski ceni

pri

„Sorenjki“
Pogačarjev trg št. 3.

Jugoslovanski kreditni zavod

v Ljubljani — Marjin trg št. 8
registrirana zadruga z omejeno zavezo
sprejema vloge na knjižice in plača čistih

7 %

obresti brez odbitka rentnega in invalidskega davka.
Za večje in stalne vloge kakor tudi vloge v tekočem
računu obrestovanje po dogovoru. — Podeljuje kratko-
ročne trgovske in personalne kredite najkulantneje.

Alfonz Breznik

bivši učitelj Glasb. Matice in zaprt. izvedenec
deželnega sodišča

Ljubljana, Mestni trg 3 v lastni hiši po-
log magistrala.

Zaloga in izposojevalnica najboljših klavirjev, pianinov in harmoniev:
Förster, Bösendorfer, Höpfer, Hofmann, Original Stings,
Czapska etc. — Prodaja tudi na obroke. — Ugodna zamena. —
10-letno jamstvo. — Popravila in uglaševanja najceneje. —
Najbogatejša izbira vijolin, vsega glazbenega orodja,
muzikalij in strun engros detail.

I Švicarska firma v Avstriji I
F. Oberhänsli & Comp.,
in železnicarstva

Bregenz am Bodensee
(Vorarlberg).

Moderni stroji za žage —
Polnojarmeniki na valje —
Jarmeniki za tavolo (Spaltgatter)
— Horizontalni jarmeniki — Početni
stroji za debla — Robilniki — Nihalne
žage — Brusilniki — Stance za žagne
zobe i. t. d.

Opremljanje kompletov žag s transmisijami.
Točna dobava.

Sikadont

zobna pasta, ustna voda,
zobni prašek.
Dobi se povsod. — Glavna zaloga
drog. **A. KANC, Ljubljana.**

Krznar in izdelovatelj čepic
Edigij Eber

Ljubljana, Kongresni trg št. 7.
V zalogi imam vsakovrstne kape: stupske, alaskske
id. boe, muje, ovratnike. Hiperultrazvuk dam-
ske plošče. Prevzemam vsakršno popravilo

Najstarejša slovenska
pleskarska in ličarska
delavnica

Ivan Eričelj, Dunajska c. 19,
se priporoča. Izvršitev točna, cene
zmerne. 2530

Klavirje
uglašuje in
popravlja
solidno
in točno

ter gre tudi na deželo.
Ljubljana
Feliks Povše Tržaška c. 45

Damski modni salon
TEODOR KUNC

Ljubljana, Beethovnova ulica 9
izdeluje kostume, plašče in
toaletne. 9931

Strešno lepenko
Lesni cement

dobavlja v vsaki množini najceneje
Jos. R. Puh, Ljubljana
Gradaška ul. 22. Tel. 513

Teod. Korn, Ljubljana

Poljanska cesta št. 3.
Krovec, stebniki, galanterijski in okrasni
kierar. Instalacije vedovodov,
Naprava strojarstva, kopalnice in kopalnice
Izdelovanje posod iz pločevine za
firnež, barvo, lak in med vsake
velikosti kakor tudi posod (škafce)
za konzerve.

Velika zaloga
porcelana.

Emajlirana in luksuzna
posoda.

Priporoča se 9806

Ana Kus,
LJUBLJANA, Resljeva cesta 4
(prej trg. barv g. Hauptmana)

Rabim 8239

pecivni prašek
in vanilin-sladkor
ker je najboljši
in domač izdelek

Generalna
popravila avtomobilov,

izdelavo novih in predelovanje starih
baroserij, lakiranje in izpekanje izur-
nuje strokovno in po solidnih cenah
JUGO-AUTO d. z o. z., LJUBLJANA,
DUNAJSKA CESTA 36.

Edon Koutny

špecialna trgovina z orodjem, stroji in teh-
ničnimi potrebščinami

naznanja vladno, da se je preselila na

Aleksandrovo cesto 7
(vogal Reethounove ulice)

ter prosi svoje cenjene odjemalce za na-
daljno naklonjenost.

Največje veselje
za Božič

napravite
svojim dragim z nakupom
prvovrstnega pisalnega stroja
ki ga dobite
na obroke pri

The Rex
Ljubljana

Gradšče 10 Telefon 268

UNITED STATES
LINES
V NEW YORK

iz Southampton — Cherbourg

Leviathan

30. oktobra, 20. novembra, 15. decembra

iz BREMENA čez Southampton in Cherbourg v NEW YORK

George Washington

24. oktobra 29. decembra

President Roosevelt 7. novembra 12. decembra

President Harding 14. novembra 16. januarja

President Fillmore 21. novembra

America 1. decembra 9. januarja

President Arthur 22. decembra

Odšel iz Southampton in Cherbourg za dan pozneje. Več iz spodnjih naslovov.

UNITED STATES LINES

Generalno zastopstvo: Beograd, Palata Beogradske Zadrage, preko
puta „Hotel Bristol“. — Zagreb, Srednja Hrvatskih Seljačkih
Zadruga, Mihanovičeva ulica 2, preko puta Iskolodora. — Ljubljana,
Brodarstvo Zveženja Ameriških Držav, Dunajska cesta 29. — Sa-
rajevo, Savez Hrvatskih Seljačkih Zadruga za Bosna i Hercegovinu,
Aleksandrova ulica 52. — Sušak, Banka za Pomorstvo.

Oblastno dovoljena razprodaja

Vsled popolne opustitve damske konfekcije
zadnje novosti kakor: plašče, jope, obleke, ko-
stume, kožuvinu in pletenino

razprodajam izpod lastne cene

Fran Lukič, Ljubljana,
Pred škofijo 19.

Zimska sezona. Zimska sezona.

Oglejte si pri izbiranju obleke
brojaški salon
Anton Presker,

So. Petra cesta št. 14.

Izdeluje obleke po najnovejši modi. Moško
blago, izgotovljene obleke in suknje vedno v
zalogi. Istotako klobuki, športne čepice itd.

Cene solidne. Postrežba točna.

Zimska sezona. Zimska sezona.

Keksi
prepečenci
čajno pecivo
oblati

vsi izdelki iz Rogoške Slatine Direktna delajna prodaja v
parni pekarni

Viljem Bizjak, Ljubljana,
Gospodarska cesta.

R. Miklauc
Ljubljana, Lingarijeva - Medena ulica in Pred škofijo

priporoča svojo bogato zalogo
v moškem blagu

kakor suknju, ševjotu za površnike in raglane,
kamgarnu za obleke in modne hlače, double

štofu
za zimske suk-
njiče in površ-
nike.

Podpisana tvrdka vladno naznanja sl. občinstvu
da sprejema odslej

Pozor! Pozor!

v sakovrstno žensko in moško
perilo, dalje posteljno
in namizno perilo

Pranje in likanje

Istotako se sprejema

— perilo samo v pranje in sušenje —
Sprejema se vsaki dan in sicer v podružnici

v Selenburgovi ul. 3. in tovarni Poljanski nasip 4.

Za mnogobrojna naročila se priporoča z veselošpovanjem
tovarna **Jos. Reich, Ljubljana.**

Primerno Miklavževu in božično darilo

Sanke

v normalni velikosti s trakovi in firnežem
pobarvane po ceni bukovca Din 270—,
jesenove Din 300— in

otroške garniture

za otroke od 4—10 let, obstoječe iz mize,
2 stolov, klopi, fotelja in gugalnega fo-
telja, vse za Din 370— se dobi pri

tovarni „Vintgar“ p. Gorje pri Riedu.

so med dobrimi najboljši!

15-letna garancija.

Solidne cene. Prodaja na obroke.

Dobe se le pri turkih!

Ign. Vok, Ljubljana, Sodna ul. 7.

Podružnica Novo mesto.

so med dobrimi najboljši!

15-letna garancija.

Solidne cene. Prodaja na obroke.